

PARLAMENT DE CATALUNYA

Paraules del president Joaquim Xicoy

Testimonis
Parlamentaris, 8

PARLAMENT DE CATALUNYA

Paraules del president Joaquim Xicoy

Recull d'intervencions
i textos presidencials
de la III i la IV legislatures

Barcelona, 2010

Xicoy, Joaquim, 1925-2006

Paraules del president Joaquim Xicoy: recull d'intervencions

i textos presidencials de la III i la IV legislatures. – 2a ed. – (Testimonis parlamentaris ; 8)

ISBN 9788439386605

I. Catalunya. Parlament II. Títol III. Col·lecció: Testimonis parlamentaris ; 8

1. Catalunya. Parlament – Història – S. XX – Fonts 2. Discursos

de circumstància – Catalunya 3. Discursos catalans

32Xicoy i Bassegoda, Joaquim(042)

Segona edició

Barcelona, desembre del 2010 (edició núm. 393)

Col·lecció Testimonis Parlamentaris, 8

© Parlament de Catalunya

Parc de la Ciutadella, s/n · 08003 Barcelona

Tel. 933 046 635 · Fax 933 046 636

www.parlament.cat

A/e: edicions@parlament.cat

© de la fotografia: Pere Selva

Disseny: TriasQuodDesign

Imprès a: Service Point (Barcelona)

ISBN: 978-84-393-8660-5

DL: B.45830-2010

Aquesta publicació continua la línia encetada amb el recull de discursos dels presidents Barrera i Coll Alentorn.

Les intervencions i altres textos s'han aplegat en quatre grans blocs. El primer i més rellevant és constituït pels discursos pronunciats al Saló de sessions, des de la funció institucional de la presidència del Parlament. S'han recollit tots els discursos de rellevància institucional i s'han deixat de banda les abundants intervencions del president en la direcció i la moderació del debat i aquelles que expressen col·lectivament el sentir de la cambra, o el condol pel traspàs d'alguna personalitat. En aquest cas, la reproducció dels discursos és íntegra i la fidelitat és absoluta.

El segon bloc és constituït pels discursos pronunciats en ocasió de visites institucionals al Parlament de Catalunya, de recepció de delegacions, de preses de possessió o altres intervencions oficials dels quals hagi quedat constància escrita, en actes institucionals celebrats al palau del Parlament. En aquest cas, lamentablement, però, no hi figuren tots els discursos i intervencions. El president Xicoy, amb el bagatge de la seva experiència professional i parlamentària, era un home acostumat a parlar en públic, i si bé acostumava a preparar acuradament les seves intervencions, era excepció quan les escrivia; sovint, al contrari, unes poques anotacions manuscrites en un petit full de paper, l'ajudaven a construir el seu discurs. Com que una bona part d'aquests discursos no fou enregistrada, s'ha perdut, i només queden els discursos més importants que, per la seva rellevància, havien estat manuscrits abans de pronunciar-se o bé enregistrats durant l'acte. Dol especialment no haver pogut recuperar algunes de les seves intervencions en defensa del dret civil de Catalunya, especialment quan es pretenia qüestionar davant el Tribunal Constitucional la competència del Parlament per a desenvolupar-lo, actualitzar-lo i mantenir-lo viu, de les quals només ens queden, com a mostra, els mots, reproduïts al bloc primer, amb què va clausurar el debat en què es va aprovar la Resolució del Parlament, sobre la defensa de la competència del Parlament de Catalunya en matèria de dret civil.

El tercer bloc comprèn les paraules institucionals pronunciades fora del palau del Parlament des de la seva condició de president. Un factor en dificulta la tria: el president del Parlament és invitat sovint a pronunciar discursos a festes majors, davant d'institucions diverses i en incomputables commemoracions. De vegades en una invitació es busca tan la presència del president, com la de l'home de partit. Part de la selecció ha estat feta de manera natural —podríem reproduir aquí les frases dites més amunt sobre l'estil de treball del president Xicoy—, perquè bona part dels discursos i intervencions s'ha perdut o no s'ha

trobat. L'altra selecció ha estat feta amb dos criteris: donar una mostra dels diversos llocs i circumstàncies en què el president va intervenir, i recollir especialment aquells discursos o paraules en què predomina el vessant institucional sobre el de partit. S'ha procurat també que la mostra, juntament amb la crònica personal, ajudi a dibuixar el perfil més personal del president Xicoy: democristià, jurista, defensor incansable de la llengua i del dret civil de Catalunya, amant de l'esport...

Finalment, el quart i darrer bloc inclou els escrits, els pròlegs i els articles de rellevància institucional, signats en la condició de president del Parlament. El president Xicoy, com a bon polemista, gaudia escrivint textos de comentari de l'actualitat i intervenir en la confrontació política; com que són escrits des de la perspectiva de partit, tampoc no es recullen aquí.

Aquest recull de discursos i textos presidencials va precedir de la crònica personal de la tercera i quarta legislatures escrita pel mateix president expressament per a aquesta edició. Aquest encapçalament, tot emmarcant els textos aplegats dóna més relleu a la publicació i permet entreveure-hi el factor humà i el tarannà personal.

Com a apèndix, es dóna una informació resumida de les dues legislatures presidides pel M. H. Sr. Joaquim Xicoy.

Els manuscrits del president Xicoy han estat pacientment reconstruïts per Josep Poca, que, amb la seva saviesa i perseverança benedictines, ha aconseguit, preparar-los per a la publicació. Els pocs textos mecanografiats de què disposem són fruit de la dedicació d'Anna Domènech, cap de la secretaria del gabinet del President Xicoy. Rafael Garcia Pascuet ha estat un pacient sargidor de la memòria. La preparació editorial d'aquest llibre és responsabilitat del departament d'edicions del Parlament.

La tasca d'èditor resulta quan és compartida amb la persona que em permeté de compartir altres responsabilitats, més feixugues, al servei del Parlament.

Palau del Parlament, 23 de febrer de 2001

Ismael E. Pitarch

Lletrat major

Contingut

Introducció

III i IV legislatures (1988-1995): crònica personal	17
---	----

Discursos al Saló de Sessions

Obertura de la III legislatura	29
Desè aniversari de l'aprovació de l'Estatut d'autonomia de Catalunya	31
Visita al Parlament de S.A.R. el Príncep d'Astúries i de Girona	33
Commemoració del desè aniversari de la constitució del Parlament de Catalunya	35
Sessió necrològica commemorativa, <i>in memoriam</i> del M. H. Sr. Lluís Companys i Jover, president de la Generalitat i del Parlament	39
Defensa de la competència del Parlament en matèria de dret civil	42
Obertura de la IV legislatura	43
Commemoració del primer centenari de l'aprovació de les Bases de Manresa	46
Sessió commemorativa del quinze aniversari de les primeres eleccions al Parlament de Catalunya	48

Intervencions institucionals al Parlament

Desè aniversari de les eleccions municipals	51
Visita al Parlament del Col·legi d'Advocats de Barcelona amb motiu de la festivitat de Sant Raimon de Penyafort	52
Comissió Noves Bases de Manresa.	54
Desè aniversari del Consell Consultiu de la Generalitat de Catalunya	55
III Jornades Europees del Consell Català del Moviment Europeu: Subsidiarietat Maastricht	57
Presa de possessió del síndic de Greuges, Anton Cañellas	59
Homenatge a Frederic Rahola	61
Audiència als membres del Consell Municipal de l'Ajuntament de Perpinyà	62
Reunió de treball de diputats del Parlament de Catalunya amb membres de la Comissió d'Afers Econòmics i Monetaris i de la Política Industrial del Parlament Europeu	63
IV Jornades del Consell Català del Moviment Europeu	64

Desè aniversari del Síndic de Greuges	66
Benvinguda al Dalai-lama	68
Acte de presentació del llibre <i>Parlament de Catalunya, 15 anys</i>	69
Acte de presentació de l'edició del <i>Catàleg general de la «Donació Fornas»</i>	70
X Jornades de Coordinació entre Defensors del Poble de l'Estat Espanyol	71

Paraules fora del Parlament

Drets humans i solidaritat	75
VII Setmana del Llibre en Català	81
IV Premi Internacional Ramon Llull	82
Pregó de Setmana Santa: «invitació al silenci»	83
Discurs pronunciat al Senat i a la Cambra de Representants de Califòrnia	88
Conferència de Presidents dels Parlaments Autònoms	89
XV Conferència sobre el Dret en el Món: «El dret i la preservació de la pau»	90
Presa de possessió del president de la Generalitat, M. H. Sr. Jordi Pujol i Soley. IV legislatura	93
Presentació del Dia d'Europa	94
Acte de presentació del llibre <i>La revista «El Ciervo». Historia y teoría de cuarenta años</i>	96
Jocs Florals de l'Acadèmia Mariana de Lleida	100
Pregó de les Festes del Sant Crist	106
V Premi Internacional Catalunya	110
Premis Ciutat de Tarragona.	111
Cloenda de la 25a edició de les Festes Populares de Cultura Pompeu Fabra	112
Cloenda del Congrés sobre Marginació Social. 775 anys de l'Orde Mercedari	113
IX Jornades Jurídiques	116
Cinquè aniversari de la mort de Ramon Trias Fargas	120
Commemoració dels quinze anys d'autogovern.	121
Acte de presentació del llibre d'Enric Jardí, <i>Cambó</i>	125
Presentació del Dia d'Europa	129
Presentació del Pla general de normalització lingüística en l'Administració de justícia	131
Centenari del Col·legi Sant Ignasi de Sarrià	132

Pròlegs i altres escrits

Prefaci a l'obra <i>Legislatura 1984-1988</i>	137
Prefaci al fullet <i>El Parlament de Catalunya</i>	138
Pròleg a les <i>Obres Completes</i> de Miquel Coll i Alentorn	139
Prefaci a l'obra <i>Legislatura 1988-1992</i>	143
Prefaci al llibre <i>El Parlament de Catalunya</i>	144
Pòrtic per al <i>Catàleg general de la col·lecció documental «Donació Fornas»</i>	145
Prefaci al llibre <i>Parlament de Catalunya. 15 anys</i>	147

Apèndix I. Dades sobre la III legislatura

Elecció del president del Parlament	151
Elecció i composició de la Mesa del Parlament	152
Nombre de sessions tingudes per la Mesa	153
Constitució i composició de la Junta de Portaveus	154
Nombre de sessions tingudes per la Junta de Portaveus	156
Composició del Ple per grups parlamentaris	157
Temps de treball en el Ple	159
Resum dels treballs del Ple	160

Apèndix II. Dades sobre la IV legislatura

Elecció del president del Parlament	165
Elecció i composició de la Mesa del Parlament	166
Nombre de sessions tingudes per la Mesa	167
Constitució i composició de la Junta de Portaveus	168
Nombre de sessions tingudes per la Junta de Portaveus	170
Composició del Ple per grups parlamentaris	171
Temps de treball en el Ple	172
Resum dels treballs del Ple	173

Introducció

III i IV legislatures (1988-1995): crònica personal

El context

La tercera legislatura va néixer a partir de les eleccions del 20 de maig de 1988, una jornada electoral que revalidà la majoria absoluta de Convergència i Unió assolida a l'anterior legislatura, fet que tornaria a produir-se a les eleccions del 15 de març de 1992, pòrtic de la quarta legislatura.

Recordo que el president Coll i Alentorn em va cridar, poc abans d'aquell 20 de maig, i va fer-me un seguit de recomanacions sobre l'immediat futur que se'ns venia a sobre. «N'esteu molt segur que tornarem a guanyar les eleccions per majoria absoluta i que jo seré el proper president del Parlament», vaig dir-li. «Jo ho veig molt clar», va contestar-me, i, efectivament, va tenir raó, perquè el president Coll tenia molt bon nas polític, com ja havia demostrat en altres ocasions.

Pel que fa a la política estatal, la tercera legislatura va néixer i transcórrer en un context de majoria absoluta, aclaparadora, del PSOE. Aquest nou mapa polític va determinar una clara oposició entre el Govern de Madrid i el Govern de la Generalitat al llarg de tota la legislatura.

Aquesta dialèctica va tenir els seus moments difícils, com ara els recursos d'inconstitucionalitat interposats pel Govern central contra algunes lleis aprovades pel Parlament de Catalunya, singularment les que feien referència al dret civil català, fet que feria especialment la nostra sensibilitat, ja que si en alguna cosa té plena sobirania el Parlament de Catalunya és en matèria de dret civil propi, tal com estableixen la Constitució i l'Estatut. No cal insistir que aquesta actitud del Govern central dificultava les bones relacions polítiques entre Catalunya i Espanya.

El panorama va canviar, però, a la legislatura següent, en esclatar la crisi oberta del PSOE i el seu afebliment electoral, una circumstància que propicià un cert grau de col·laboració entre el Govern de Madrid i el de la Generalitat per tal de garantir la governabilitat de l'Estat. Aquesta nova situació de crispació creixent a Madrid no es va reflectir, però, en la nostra vida parlamentària.

En un context més ampli, en començar la tercera legislatura Europa seguia majoritàriament una tendència de centredreta. Era l'Europa de Helmut Kohl i de François Mitterrand —socialista, però amb un parlament de centredreta—; una Europa entestada a consolidar un procés irreversible d'unitat política i econòmica, al qual Espanya s'havia adherit per unanimitat en una històrica sessió del Congrés en què jo vaig ésser present com a diputat del grup parlamentari que aleshores se'n deia Minoria Catalana.

Aleshores —sigui dit de passada— respiràvem un europeisme cert, positiu, que, malgrat les passes endavant que s'han anat donant, sobretot en els textos legals, crec que s'ha anat refredant quan parlem de l'europeisme com a sentiment del ciutadà a peu pla. I això ha estat així perquè són els estats els que fan Europa i no els ciutadans.

No s'ha arribat a l'Europa dels pobles i de les nacions: som presoners de l'Europa dels estats. I com que la construcció europea es va fent a mesura que els estats renunciïn a parcel·les de la seva sobirania, ens trobem amb resistències notabilíssimes que fan que el projecte europeista costi molt de dur a terme.

Hem arribat a acceptar sobre el paper, per posar un exemple prou evident, el principi de subsidiarietat, però aquest és un principi que cadascú l'entén com vol. La democràcia cristiana, en general, l'ha entès com un sistema en què la capacitat de decisió ha d'estar sempre en el nivell més pròxim al ciutadà, en el sentit que, per parlar de coses concretes, allò que pugui fer un ajuntament no ho faci una administració més llunyana, una província, una regió, una nacionalitat o l'Estat. Però hi ha altres formacions polítiques, altres cultures, com ara l'anglesa, que ho entenen en sentit contrari, i del que es tracta en aquest cas és d'anar rebaixant la capacitat d'autogovern dels més petits en favor de les administracions més poderoses. Val a dir, però, que, malgrat tots aquests entrebancs, la idea d'Europa va continuar —i continua— anant endavant de manera irreversible durant les dues legislatures, encara que a una velocitat més migrada que no pas la que alguns hauríem desitjat.

L'herència rebuda

En accedir a la presidència del Parlament, em vaig trobar amb una institució que havia tingut dues grans presidències, la d'Heribert Barrera i la de Miquel Coll i Alentorn.

La del president Barrera, per la seva fermesa personal i perquè fou la primera i, per tant, creadora, en la nova etapa del nostre autogovern després de quaranta anys de dictadura.

En el cas del president Coll, crec que cal distingir dues etapes. La primera, quan va exercir la presidència en plenitud de facultats. La segona, quan ja a les darreries del seu mandat va haver de delegar de fet, per motius més que justificats de salut, algunes competències pròpies de la presidència, que jo vaig haver de recuperar un cop elegit president.

Ambdues presidències havien fet del Parlament una institució arrelada en cos i esperit al país, però en la qual eren evidents unes mancances materials que dificultaven la feina del dia a dia dels diputats.

El primer que vaig fer, per tal de mirar de corregir aquesta situació, va ésser iniciar unes converses amb l'Ajuntament de Barcelona —que crec que ja havia començat el president Coll— per aconseguir una transferència de titularitat de l'edifici del Parlament que ens permetés disposar plenament de les seves instal·lacions i emprendre uns serveis amb els quals els diputats poguessin treballar en unes condicions dignes.

Val a dir, però, que la titularitat del palau no era, *stricto sensu*, el problema més important, perquè encara que el propietari legal fos l'Ajuntament i el Parlament un inquilí a precari que ocupava aquell espai per mera tolerància municipal, era clar, a ulls del poble

de Catalunya, que el Palau del Parlament era del Parlament, del poble de Catalunya, a qui representava, i de ningú més.

Però, més enllà d'aquesta qüestió formal de la seva titularitat registral, del que es tractava era de poder disposar de la totalitat de les seves dependències, aleshores en part ocupades pel Museu d'Art de Catalunya, per tal de posar a l'abast dels diputats unes condicions de treball a l'alçada de les circumstàncies.

Fou així com vaig proposar a l'aleshores alcalde de Barcelona, Pasqual Maragall, que la cessió fos gratuïta, ja que aquell edifici era, *de facto*, dels ciutadans de Catalunya, en ésser la seu de la institució dipositària de la sobirania del nostre poble. Per tal que aquesta cessió no representés un perjudici econòmic per a l'Ajuntament de Barcelona, la meua proposta també tenia en compte que el Parlament estava disposat a contribuir a les despeses del trasllat del Museu.

Dissortadament, la proposta no fou acceptada per l'Ajuntament, que demanava 17.000 milions de pessetes per la cessió de la titularitat del Palau del Parlament de Catalunya, una quantitat que excedia en molt les nostres possibilitats pressupostàries i que, per les raons de fons exposades, em semblà totalment fora de lloc.

Voldria afegir, respecte a això, que me'n vaig alegrar molt quan anys després el president Reventós va aconseguir, ja al final de la seva legislatura, allò que jo havia proposat sense èxit anys abans. I no vull pensar que el president Reventós aconseguís la cessió gratuïta del Parlament perquè compartia amb l'alcalde de la ciutat, Joan Clos, la mateixa ideologia política, perquè seria molt greu.

En qualsevol cas, aquest episodi em va doldre molt i em va deixar un mal record, el pitjor que guardo de la meua presidència del Parlament, i crec que cal inserir-lo en el context de les relacions gens fluides, per no dir tibants, que al llarg d'aquesta etapa va mantenir l'Ajuntament de Barcelona amb el Parlament de Catalunya, malgrat tots els meus esforços per tenir les millors relacions institucionals amb tothom i, molt especialment, amb l'Ajuntament de la capital de Catalunya.

Malgrat aquest gran condicionant, vam fer el que vam poder per anar millorant les instal·lacions i els serveis, facilitant així la feina dels diputats. Cal remarcar, de la quarta legislatura, el gran impuls que vam donar a la informatització. No vam enllestir el problema —cosa que crec que no aconseguirà mai ningú, perquè aquest és un tema en canvi permanent—, però vam donar un important pas endavant, amb el consegüent efecte benèfic que les noves tecnologies van tenir en el funcionament dels serveis.

De la vida parlamentària

Crec que hi ha arrelada a l'opinió pública una falsa imatge del Parlament de Catalunya —i de tots els parlaments democràtics—, consegüent amb la creença que un parlament ha d'oferir espectacle. Acostuma a pensar-se que un parlament és viu quan hi ha *shows*, quan dóna espectacle, oblidant que no és aquesta la finalitat de la institució, que, més que qualsevol altra, encarna la sobirania popular, perquè la finalitat d'un parlament, de tots els parlaments democràtics, consisteix, bàsicament, a fer bones lleis i exercir el control de l'acció del Govern.

Cal tenir en compte que no hi ha cosa més avorrida al món que l'Estat de dret. Si funciona amb normalitat, l'Estat de dret no dóna sorpreses, és molt poc emocionant, perquè tot en ell està amidat i calculat. Per consegüent, com més perfecte sigui el funcionament d'una democràcia, d'un parlament, menys notícies generarà. Ara bé, com que vivim en una època en què els mitjans de comunicació han imposat una cultura que podríem definir com a sensacionalista, allò que no és sensacional no surt als mitjans i, de retop, allò que no surt als mitjans sembla que no existeix.

És per això que de vegades es creu que un parlament que no genera notícies és un parlament allunyat de la realitat, dels problemes i de les necessitats dels ciutadans. I no és cert. És per això que moltes vegades la feina sorda i constant que es fa als parlaments, també al Parlament de Catalunya, no té projecció exterior, tot donant la imatge que no s'hi fa res, quan la realitat és molt diferent.

En el nostre cas concret, aquest diagnòstic de validesa crec que universal té l'agreujant de la limitació de competències del Parlament de Catalunya en algunes matèries més agraïdes des del punt de vista mediàtic. Es tracta d'unes limitacions competencials moltes vegades desconegudes pel ciutadà corrent que, en veure el ressò escadusser de la vida parlamentària en els mitjans de comunicació, pot arribar a dubtar de l'eficàcia del nostre Parlament i, per extensió, de la mateixa vida democràtica.

Naturalment que hi ha actors de la vida parlamentària, normalment minories, disposades a aconseguir la seva quota de protagonisme mediàtic fent propostes impossibles de dur a la pràctica. Però generalment es tracta d'actituds testimonials, moltes vegades benintencionades, però sovint carregades d'una irresponsabilitat objectiva.

Jo sempre vaig ésser molt estricte, molt restrictiu, amb aquest tipus de propostes, quan a la Mesa del Parlament qualificàvem les proposicions de llei o les iniciatives dels grups parlamentaris. I ho era perquè creia —i continuo creient— que una de les formes més eficaces de destruir el prestigi d'un parlament és fer-li aprovar coses que després no poden dur-se a la pràctica. Al Parlament, com a la vida, cal saber que no és bo estirar més el braç que la màniga.

En definitiva, la vida parlamentària real a mi no em va sorprendre gaire quan m'hi vaig trobar. Sempre he cregut que el «virus» de la política es porta dins des de petit. De menut jo havia arribat a conèixer Francesc Cambó de la mà del meu pare. Havia assistit a alguns dels seus mítings, i més tard havia seguit els debats de l'etapa republicana, en la qual, per cert, els *shows* eren el pa de cada dia. Per consegüent, quan vaig anar de diputat a Madrid la vida parlamentària em va semblar una cosa ja entrevista, quasi familiar, poc sorprenent, llevat que en el rètol amb el meu nom hi posés «excel·lentíssim senyor».

Ara bé, l'experiència del Congrés dels Diputats em fou de gran utilitat quan anys després vaig accedir a la presidència del Parlament de Catalunya. En formar part d'un grup parlamentari reduït, de dotze membres, havíem de fer la mateixa feina que, per exemple, els gairebé dos-cents diputats del Grup Socialista. Això exigia formar part de moltes comissions —Justícia, Obres Públiques, Interior...—, un exercici que et fa adquirir un volum de coneixements considerable en matèries molt diverses i que et situa en una mena d'observatori privilegiat del joc parlamentari. Érem, com si diguéssim, una espècie de diputats «tot terreny», que moltes vegades —eren els anys del famós «corró», de l'aclaparadora majoria

socialista— el màxim a què podíem aspirar quan ens tocava pujar a la tribuna era que els companys de cambra pleguessin el diari i ens escoltessin, cosa que no tothom aconseguia o que només s'aconseguia si la intervenció era una mica agosarada.

També vaig aprendre de primera mà a Madrid —i que ningú no s'escandalitzi— que molta de la feina parlamentària es fa als passadissos; als plens el que realment es fa és solemnitzar els acords prèviament assolits extramurs de l'hemicicle. D'aquí que la imatge d'una cambra mig buida no vol dir necessàriament, com de vegades es pretén, que els diputats no estiguin fent la seva feina.

De la presidència

En línies generals, la meva presidència va gaudir, durant les dues legislatures, d'una comoditat afegida al bon clima parlamentari que s'hi respirava, en haver-hi una majoria absoluta que em facilitava enormement la feina.

Cal tenir en compte, però, que la presidència del Parlament és molt important des del punt de vista protocol·lari i representatiu, però que el seu poder real és molt petit ja que el president és l'únic membre del Parlament que no té iniciativa parlamentària. La seva funció bàsica és arbitral. El president és com l'àrbitre en els partits de futbol, i els àrbitres —com és sabut— no fan gols. En definitiva, l'únic poder real que té, i que és el seu deure principal, consisteix a complir i fer complir el Reglament.

En aquest aspecte, jo sempre vaig ésser partidari d'aplicar-lo d'una manera molt oberta, sota el principi general que està permès tot allò que no està explícitament prohibit, principi que cal exercir però amb prudència. Vull dir amb això que estan molt bé els usos i costums establerts pel pas del temps i que tenen el seu valor, però que no han de limitar noves formes d'actuar, ni han d'establir una via forçosa a tota tramitació.

Aquesta exigència de complir i fer complir el Reglament no es contradiu, però, sinó que crec que es complementa amb la necessitat de mirar d'assolir sempre —més enllà de l'aritmètica parlamentària, d'altra banda legítima— el màxim consens possible, una línia d'actuació política que vaig impulsar sempre mirant d'observar el principi que no n'hi ha prou a vèncer, sinó que s'ha de convèncer.

Recordo que a la quarta legislatura, ja amb el rodatge adquirit a la tercera, rarament resolíem per majoria els problemes que s'anaven presentant a la Mesa. Ho fèiem per consens, per precedents, un procediment que tant havia ajudat a establir l'Isidre Molas, catedràtic de Dret Polític, des de la seva vicepresidència durant la tercera legislatura, amb criteris sòlidament jurídics i defugint qualsevol temptació partidista, fins al punt que de vegades jo deia que si *Molas locuta, causa finita*.

El que sí que té importància, de la presidència, és la seva funció, diguem-ne extraparlamentària, de representar la institució. Com que la clau de volta del paper del Parlament rau en la seva representativitat, aquest és un deure que jo em prenia molt seriosament, perquè crec que és una manera molt clara de projectar el Parlament en la societat, d'acostar-lo al poble. Així, durant aquells anys vaig assistir, sempre que vaig poder, a tota classe d'actes en què era requerit: Jocs Florals, festes majors, presentacions de llibres, actes acadèmics... I vaig fer-ho amb plaer, perquè en cada acte copsava un sentiment

de simpatia, de reconeixement, envers el Parlament representat en la persona del seu president.

Aquest acostament del Parlament a la societat es complementà, durant aquells anys, amb una decidida política de portes obertes, facilitant al màxim l'accés dels ciutadans al Parlament i fomentant les visites dels grups escolars.

També crec que des de la presidència del Parlament de Catalunya s'ha de fer el possible per contribuir a fer efectiu l'objectiu del catalanisme polític, sigui de dretes o d'esquerres, i que no és altre que aixecar el sostre de l'autogovern. Crec que el Parlament de Catalunya ha contribuït de manera exemplar a impulsar la consecució d'aquest objectiu, exercint la seva sobirania legislativa sense sortir del marc constitucional. En el meu cas, vaig fer tot el que era al meu abast, emprant bones dosis de prudència, per enfortir l'autogovern en aquesta direcció.

Balanç legislatiu

A l'hora de fer balanç de l'activitat legislativa de la tercera legislatura, en destacaria, donada la meua pregona vocació jurídica, totes aquelles lleis aprovades que desenvolupen el dret civil català, un tema que personalment m'apassiona i em fa vibrar. Em refereixo, sense cap ànim d'ésser exhaustiu, a la Llei dels censos, la Llei reguladora de la llegítima, el Codi de successions per causa de mort, la Llei de filiacions, la Llei de l'habitatge o la Llei de protecció de menors, totes elles d'una gran importància per als ciutadans, ja que contribueixen a resoldre les seves necessitats concretes, alhora que d'una gran importància política, perquè contribueixen a ratificar la nostra identitat nacional.

També conservo un gran record de la Llei sobre el règim especial de la Vall d'Aran, una llei d'una gran càrrega simbòlica pel que significa de repartiment de la sobirania, única en el seu gènere a l'Estat espanyol, que reconeix l'autonomia dins l'autonomia; de la Llei de creació de l'Institut d'Estudis Mediterranis, un organisme que ha fet una feina cultural extraordinària i un instrument eficaç per bastir una política mediterrània, tot seguint les petjades de Ramon Llull; de la Llei de centres recreatius turístics, polèmica al seu dia, però que ens ha permès millorar l'oferta del sector; de la Llei del Patronat de la Muntanya de Montserrat, en què de fet participen totes les institucions públiques de Catalunya; de la Llei de l'Institut Català de la Dona, organisme capdavanter en la consecució d'igualtat de drets entre gèneres; de la Llei de defensa dels consumidors; de la Llei de l'abastament d'aigua a l'àrea de Barcelona; de la Llei d'infraestructures hidràuliques; de la creació de la Universitat Pompeu Fabra, que ha estat una gran experiència, nova en tants aspectes; de la Llei d'ordenació sanitària; de la Llei de museus; de la Llei de conservació de la flora i la fauna del fons marí de les Illes Medes; de la Llei de residus industrials, que després va haver de modificar-se a causa de l'enorme complexitat del problema, i de la Llei sobre l'autoritat lingüística de l'Institut d'Estudis Catalans, que ratificava per dret allò que la institució ja exercia de fet.

A la quarta legislatura vam continuar desenvolupant el nostre dret civil, aprovant lleis com la que modificava la Compilació en matèria de relacions patrimonials entre cònjuges. També vull remarcar la Llei sobre l'himne nacional de Catalunya, la primera aprovada en

aquest període; la Llei de la Policia de la Generalitat, creadora dels Mossos d'Esquadra, d'una gran importància simbòlica; la creació de la primera universitat privada de Catalunya, la Ramon Llull, i la Llei de reconeixement de la Universitat Oberta de Catalunya, una universitat sense fronteres, pionera en el seu gènere; la Llei de cambres agràries, i la Llei d'iniciativa legislativa popular, prevista a la Constitució però sense un desenvolupament concret a Catalunya.

Pel que fa a iniciatives legislatives amb una clara incidència sobre el territori, en destacaria la Llei que va aprovar, amb un grau de consens molt considerable, el Pla territorial de Catalunya, la Llei de regulació dels serveis de prevenció i extinció d'incendis i de salvaments de Catalunya, la Llei de carreteres, la Llei de creació de l'Institut per al Desenvolupament de les Comarques de l'Ebre i la Llei de creació del municipi de Badia per segregació de part dels termes municipals de Barberà del Vallès i de Cerdanyola del Vallès, una llei que anava una mica contracorrent del criteri dominant de reduir l'exagerat nombre de municipis que tenim a Catalunya i que es va aprovar gràcies a la generositat pressupostària del Govern de la Generalitat.

Control de l'acció del Govern

Pel que fa al control de l'acció del Govern, una de les funcions fonamentals de tot parlament democràtic, la presidència de la tercera legislatura fou bastant plàcida, donada la còmoda majoria del Grup Parlamentari de Convergència i Unió. Matisant una mica més, hauria de dir, però, que fou plàcida en els plens, però no tant a la Mesa i a la Junta de Portaveus, ja que no sempre era factible assolir el màxim consens possible, un objectiu que jo m'havia proposat, donada la tendència generalitzada dels altres grups d'anar sistemàticament en contra del grup majoritari.

A la quarta legislatura vaig viure la instauració, a les sessions de control, de les respostes del Govern per part del seu president, respostes que fins aleshores, segons que preveia el Reglament, podien ésser formalitzades per qualsevol dels membres del Govern i que de fet sempre era un conseller. Els grups de l'oposició havien intentat modificar el Reglament en aquesta direcció, sense aconseguir-ho per manca del consens necessari. Però un acord polític de tots els grups, mitjançant una interpretació generosa del Reglament, va fer possible introduir a la pràctica aquesta novetat a les sessions de control. M'agradaria fer un breu judici polític personal d'aquest canvi, demanat amb tanta insistència pels grups de l'oposició: crec que en van sortir una mica escaldats, perquè el president Pujol és un parlamentari que en les rèpliques s'encoratja.

En aquesta quarta legislatura va haver-hi un cert enrenou amb la creació de comissions d'investigació previstes en el Reglament —concretament en recordo una sobre el joc i alguna altra sobre qüestions urbanístiques. El meu parer és que aquestes comissions, quan actua el poder judicial, són totalment sobrereres i jurídicament perilloses. Què passaria en cas de contradicció entre una resolució judicial i una resolució parlamentària? Pot dir-se que una cosa és la responsabilitat penal i una altra la responsabilitat política. Però, qui és capaç de definir la responsabilitat política? Aquesta, en realitat, només la determinen els electors en exercir el seu dret de vot.

Relacions institucionals

Les relacions institucionals del Parlament de Catalunya amb la resta d'institucions i òrgans de l'Estat va estar presidida durant les dues legislatures pel meu gran desig d'assolir lligams de cordialitat amb totes elles.

Pel que fa a les relacions institucionals amb la Corona, l'episodi més sobresortint de la meva presidència va tenir lloc a la tercera legislatura, quan el príncep Felip va visitar el Parlament. Recordo que en el seu discurs, molt ben preparat, va dir una cosa excepcional, de l'estil que «*Cataluña será lo que los catalanes quieran que sea*», afirmació que, si l'agafem al peu de la lletra, porta implícit el reconeixement del dret d'autodeterminació.

Jo vaig fer el meu discurs en català. Del trenta per cent reservat al castellà, segons les normes protocol·làries habituals, me'n vaig sortir reproduint cites del seu pare, Sa Majestat el Rei Joan Carles; el castellà era del rei, no meu.

L'episodi va tenir, però, la seva nota discordant amb la retirada de la sessió del Grup d'Esquerra Republicana, actitud que va fer que el príncep fos més aplaudit pels restants membres de la cambra. Fou una llàstima, crec, que un grup que es declara respectuós amb les institucions, si bé republicà i independentista, es perdés l'ocasió d'escoltar en directe les paraules del príncep pronunciades en el nostre Parlament, en bona part en llengua catalana.

Amb el Govern central vam tenir, a la tercera legislatura, el problema dels recursos d'inconstitucionalitat abans apuntat. Recordo, especialment, l'interposat contra la Llei de successions. El motiu de la discòrdia fou que aquesta Llei establia que, si no hi ha hereus, els béns passaven a la Generalitat, mentre que la Llei espanyola prescriu que, en absència d'hereus, l'hereu és l'Estat. L'argumentació del Govern central era que la Llei espanyola, el Codi civil, era de rang superior, convertint en supletori el dret civil català. Però ens en vam sortir, i va quedar clara la plena sobirania del Parlament de Catalunya en matèria de dret civil propi.

Ja a la quarta legislatura, la crisi oberta en el PSOE no va tenir un reflex directe en el nostre Parlament. Vam continuar mantenint, obrant amb prudència, unes bones relacions institucionals i vam trobar la col·laboració en alguns assumptes. També recordo la primera visita de cortesia al Parlament de José María Aznar, quan encara era el cap de l'oposició, acompanyat de Rodrigo Rato.

Amb la resta de parlaments de comunitats autònomes vam impulsar, durant la tercera legislatura, una assemblea de presidents de parlaments autonòmics, que periòdicament es reunia per tal de tractar problemes comuns, una iniciativa que havia començat a funcionar durant la legislatura anterior. Però aviat ens vam trobar amb una certa resistència, provinent, sobretot, de la branca *guerrista* dels socialistes, a donar-li un caire institucional a l'assemblea, una resistència que esdevenia un rebuig frontal quan intentàvem donar a les nostres reunions una normativa. La temptativa, doncs, no va quallar, i l'assemblea es va anar aigualint durant la quarta legislatura sense assolir mai cap pes institucional. Si més no, aquelles reunions van servir per a intercanviar punts de vista i enfortir les relacions amb altres regions i nacionalitats.

Val a dir, d'altra banda, que jo vaig constatar, en les meves visites a altres parlaments autonòmics, un gran respecte i consideració envers el Parlament de Catalunya, fins al punt que crec que, tant en matèria legislativa com pel que fa als serveis interns, el nostre Parlament era una mica el model a seguir.

Pel que fa a les relacions amb les institucions europees, vaig treballar molt, durant la tercera legislatura, perquè es publicués la declaració del Parlament Europeu segons la qual es reconeixia d'una manera oficial la llengua catalana, encara que no llengua oficial de les institucions europees.

Ja a la quarta legislatura, vam recollir alguns fruits d'aquella declaració, amb la traducció al català de diferents textos i publicacions. També vaig tenir la satisfacció de poder acollir al Parlament algunes comissions del Parlament Europeu —Comissió de Peticions, Comissió d'Economia—, sessions de treball que em van fer adonar de la gran importància que té la intendència, els serveis, pel que fa al correcte funcionament de la institució parlamentària.

Març de 2001
Joaquim Xicoy i Bassegoda

Discursos al Saló de Sessions

Obertura de la III legislatura

Diari de Sessions del Palau del Parlament, núm. 1,
sessió plenària núm. 1, del 16 de juny de 1988

Molt honorable senyor, excel·lentíssims senyors, eminentíssim senyor, il·lustres senyors, senyores i senyors, en quedar constituït en aquest acte el Parlament de la tercera legislatura del vigent Estatut, les meves primeres paraules han de ser de regreïament, en nom dels membres de la Mesa i propi, per l'honor amb què ens heu distingit i per la confiança que acabeu de fer-nos amb l'elecció que s'ha celebrat.

També, agrair la presència de tants i tants il·lustres convidats que han volgut assistir a aquest acte, demostrant la seva consideració i afecte vers les nostres institucions d'autogovern. Molt desitjaria que aquestes paraules de regreïament fossin rebudes netes de cap mena de formalitat protocol·l·lària, sinó com el que són: l'expressió d'una sinceritat fonament sentida.

En començar la sessió, la cambra, a proposta del seu president d'edat, ha tributat un merescut homenatge al Molt Honorable Senyor Josep Tarradellas i Joan, recentment traspassat: cent catorzè president de la Generalitat, fou flama de l'esperança en la llarga nit de Catalunya, gran patriota, coratjós i eficaç negociador en els difícils moments del restabliment de la Generalitat en la transició democràtica. La història, en la qual definitivament ha entrat, li farà, sens dubte, justícia.

En aquest moment en què inaugurem amb plena normalitat democràtica —i subratllo la paraula «normalitat»— una nova legislatura de la Generalitat restablerta, em permeto recordar els principis i valors superiors en què s'inspira el nostre Estatut i que figuren en el seu preàmbul: la llibertat, la justícia i la igualtat, amb voluntat d'avançar per una via de progrés que asseguri una qualitat de vida digna per a tots els qui viuen, resideixen i treballen a Catalunya, continuant amb una història d'afirmació i respecte dels drets fonamentals i de les llibertats públiques de la persona i dels pobles que els homes i dones de Catalunya volen prosseguir. Estic segur que cap diputat, cap grup en la seva actuació parlamentària no desmentirà aquests principis i valors superiors que a tots ens han d'inspirar.

Ja des d'ara faig constar el meu ferm compromís de respectar el Reglament i de fer que tothom el respecti. Faré ús de les àmplies facultats discrecionals que el Reglament confereix a la presidència, amb absoluta imparcialitat i cercant de garantir la màxima dignitat de la cambra i dels seus membres, com també la màxima llibertat d'expressió que sigui compatible amb el respecte i la cortesia deguts a les persones.

Em proposo aquí i fora d'aquí de vetllar pel prestigi òptim d'aquesta institució, expressió sobirana del poble de Catalunya. Espero que ningú no obli mai, més enllà de les discrepàncies lògiques i desitjables en democràcia, més enllà de la passió amb què es poden defensar les pròpies conviccions, que a tots ens responsabilitza el prestigi d'aquest Parlament.

Aquesta institució pertany a tots per igual, perquè pertany a tot el poble català; ningú no la pot fer seva, ni utilitzar-la ni instrumentalitzar-la per a finalitats alienes a les assenyalades en el nostre Estatut. Si ningú no es confon, sigui majoritari, sigui una minoria, ens serà facilitada la tasca a la Mesa i a mi especialment.

Vull tenir un record i dirigir una cordial i respectuosa salutació als molt honorables senyors Heribert Barrera i Miquel Coll, predecessors meus en aquest càrrec, i vull fer-los arribar el sentiment, que estic segur que comparteix tota la cambra, per no poder fruir del seu concurs en els treballs parlamentaris que ara inaugurarem. El seu exemple serà estímul per a tots i, d'una manera molt especial, guia i mestratge per a mi.

En aquests moments de joia íntima que m'envaeix per l'immens honor que m'acabeu de concedir en designar-me per a la presidència de la cambra, només una preocupació projecta ombra al meu esperit: sabré estar al seu nivell? M'han posat el llistó molt alt, i demano a tots que m'hi ajudin. Des d'ara em considero al vostre servei, en la defensa dels drets, les prerrogatives de la nostra condició de diputats, representants del poble de Catalunya.

Feliçment, l'inici d'aquesta legislatura coincideix amb el curs de les celebracions del mil·lenari del naixement polític de Catalunya. Hem de ser conscients que som hereus del nostre gloriós passat democràtic que s'endinsa en la llunyania dels temps: des de les assemblees de pau i treva, de què el 1971 se'norgullia Pau Casals davant l'ONU, fins al Parlament de la legislatura recentment extingida, passant per la Generalitat republicana i per les Corts Generals, que ja al segle XIII tingueren el que avui en diríem caràcter constitucional. Ens hem d'esforçar a ser dignes successors d'aquells magnífics legisladors, que en les coordenades del seu temps foren sembradors de pau i de justícia, defensors de febles i oprimits: assolir-ho depèn de tots nosaltres.

Jo estic segur, estic ben segur, que totes les il·lustres senyores diputats i tots els il·lustres senyors diputats d'aquest Parlament volen el millor per a Catalunya i que s'esforçaran perquè les lleis que aquí s'elaborin, les iniciatives que aquí s'emprenguin facin sentir a tots els catalans el noble orgull de ser-ho.

Les seves senyories seran convocades per a la propera sessió d'elecció del Molt Honorable President de la Generalitat.

S'aixeca la sessió.

(Llargos aplaudiments.)

Desè aniversari de l'aprovació de l'Estatut d'autonomia de Catalunya

Diari de Sessions del Palau del Parlament, núm. 45,
sessió plenària 39, del 13 de desembre de 1989

Il·lustres senyores diputades, il·lustres senyors diputats, amb el ple suport de tots els grups parlamentaris, aquesta cambra commemora avui el desè aniversari del nostre Estatut.

L'Estatut, cal veure'l, no com un resultat d'una nova administració territorial sorgida de la Constitució espanyola de 1978, sinó com el reconeixement formal i jurídic d'una realitat preexistent: la identitat nacional de Catalunya, que s'ha de dotar d'institucions pròpies d'autogovem. Per tant, els precedents de l'Estatut de 1979 s'han de cercar molt més enllà de la transició democràtica viscuda a l'Estat espanyol després de la mort del darrer cap d'Estat, que va culminar amb l'aprovació de l'esmentat text estatutari i constitucional. El període 1975-78 ha d'ésser considerat com el darrer episodi de la lluita del catalanisme polític per assolir fites autonòmiques. Cal reconèixer, però, que en l'anomenada «transició» les aspiracions de les forces polítiques catalanes trobaren, malgrat moltes dificultats, el clima, si no adient, almenys suficient per cobrir amb relativa celeritat tot el complicat procés.

Crec que no serà sobrer recordar la cronologia més destacable. El 15 de juny de 1977 se celebren les primeres eleccions democràtiques a tot l'Estat. L'Onze de Setembre de 1977 més d'un milió de catalans reclamen l'Estatut d'autonomia pels carrers de Barcelona. El 23 d'octubre del mateix any 77, restablerta la Generalitat provisional, retorna de l'exili el president Tarradellas. El 15 de juny de 1978, reunió dels parlamentaris catalans a la seu del Senat: es posa en marxa el procés estatutari. El 3 de juliol l'Assemblea de Parlamentaris es reuneix al Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona. L'1 d'agost la Comissió dels Vint es constitueix en ponència al Saló de les Cròniques del mateix Ajuntament. Els dies 12, 13, 14 i 15 de setembre, reunions al parador de Sau per redactar l'avantprojecte de l'Estatut. El 6 de desembre, referèndum pel qual s'aprova la Constitució espanyola. El 29 de desembre de 1978, en aquest mateix Saló, els parlamentaris catalans aproven l'avantprojecte d'Estatut. El 13 d'agost de 1979, Dictamen de la Comissió Constitucional del Congrés dels Diputats que aprova l'Estatut. El 25 d'octubre del 79, aprovació per referèndum del poble de Catalunya del text estatutari. El 29 de novembre, ratificació pel Ple del Congrés dels Diputats. El 12 de desembre, ratificació d'aquest pel Senat, i el 18 de desembre de 1979, Joan Carles I sanciona l'Estatut.

Totes les forces polítiques d'aleshores, d'una manera o altra representades ara en aquest Parlament, contribuïren que l'aspiració estatutària es fes tangible realitat: uns, potser, anant més enllà del que volgueren en el punt d'arrencada; d'altres, deixant dolorosament pel camí reivindicacions molt de temps acaronades. Tots hi aportaren, tots hi sacrificaren i —avui crec que ho podem dir— tots hi guanyaren. No em pertoca a mi, com a president de la ins-

titució que representa tot el poble de Catalunya, emetre judicis sobre el grau d'idoneïtat del text estatutari per satisfer les aspiracions d'aquell, ni tampoc sobre els resultats obtinguts en la seva aplicació; això correspon als diferents grups polítics i, en primer i darrer terme, al poble català.

Sí que m'escau destacar la feina feta en aquesta cambra en el curs d'aquests deu anys: 176 lleis, 417 resolucions, 135 mocions, 471 interpel·lacions, 826 preguntes orals, 5.404 preguntes escrites... Tampoc no hem d'oblidar els 20 recursos d'inconstitucionalitat interposats per acord d'aquest Parlament.

També m'escau deixar constància del clima que s'ha viscut en aquest Parlament en aquest període: més enllà de les diferències i discrepàncies lògiques i àdhuc desitjables en tot sistema democràtic, la correcció, la cortesia i l'esperit de col·laboració i servei han caracteritzat el transcórrer de la vida parlamentària.

En saludar i felicitar tots els diputats presents per l'efemèride que celebrem avui, també vull recordar en aquests moments tots aquells que han ocupat un escó en aquesta casa en les dues anteriors legislatures, assolint una de les situacions més elevades a què pot aspirar un ciutadà: ser elegit pels seus conciutadans per servir el país. També saludar els meus antecessors en la presidència, senyors Heribert Barrera i Miquel Coll, que avui estan aquí presents entre nosaltres. I d'una manera especial recordar aquells que ja no es troben entre els vius, però que tenim presents en l'exemple que ens deixaren: Alfons Carles Comín i Ros, Josep Maria Poblet i Guarro, Josep Maria Nolla i Panadès, Pere Ardiaca i Martí, Higiní Torras i Majem, Marià Vila d'Abadal, Ramon Franch i Baiges, Francesc-Xavier Puig i Andreu, Ramon Fernández Jurado, Joaquim Pibernat i Lleyxà, Jordi Peris i Musso, Joan Cornudella i Barberà, Joan Casanelles i Ibarz, Carlos Cigarrán Rodil.

Per acabar, i abans de donar pas a les intervencions dels diferents grups, crec interpretar en aquest aniversari el sentir de tota la cambra en deixar ben explícit el compromís de tots els qui la componen per treballar, ara i sempre, per la nostra nació.

Gràcies.

Visita al Parlament de S.A.R. el Príncep d'Astúries i de Girona

Diari de Sessions del Palau del Parlament, núm. 57,
sessió plenària núm. 48, del 20 d'abril de 1990

Senyor, aquesta cambra, que, d'acord amb el nostre Estatut d'autonomia, és la representació del poble de Catalunya, us dóna la benvinguda i agraeix la vostra visita.

Nos place salutaros como heredero y descendiente directo de los condes y reyes que, desde los inicios de nuestro nacimiento político, presidieron la construcción de nuestra identidad con espíritu abierto y con singular sintonía con nuestros estamentos representativos.

El instrumento más fiel para expresar nuestros pensamientos y sentimientos es la lengua propia de Catalunya, nervio de nuestra identidad y por ello, en estricta justicia, reconocida como oficial en la Constitución vigente.

Hem celebrat, senyor, recentment que fa mil anys Catalunya naixia políticament diferenciada, i ja en aquelles remotes dates es reunien les assemblees de pau i treva, punt de partença de les nostres Corts, que, pel seu caràcter representatiu, constitueixen el precedent històric d'aquest Parlament.

Vull recordar que les Corts catalanes només podien ser convocades, presidides i closes pel monarca, que sols podia delegar aquesta funció en la reina i en el primogènit. Per tant, la vostra presència aquí ens evoca el protagonisme dels hereus de la Corona en aquella institució parlamentària que va presidir els segles més gloriosos del nostre passat.

És per això que ens complau, de manera especial, que vulgueu fer ús dels títols de Príncep de Girona, Duc de Montblanc, Comte de Cervera i Senyor de Balaguer, que corresponen als primogènits de la Confederació Catalano-valenciano-aragonesa, inherents avui a la vostra condició de príncep hereu de la Corona d'Espanya.

Els clàssics de la ciència política distingirien en la teoria del poder dos tipus de legitimitat: la d'origen i la d'exercici. Em plau molt de manifestar que la Corona, com a poder moderador reconegut per la Constitució de 1978, reuneix, sense cap dubte —i ho podem afirmar amb la perspectiva que ens donen els anys transcorreguts—, ambdues legitimitats, tant la d'origen com la d'exercici. Estan en la memòria de tots els fets que ja formen part de la nostra història més recent que avalen aquesta afirmació.

En l'actualitat, aquest Parlament celebra el desè aniversari de la seva existència derivada de l'aplicació del nostre Estatut, l'actual Carta magna de Catalunya. En el decurs d'aquests deu anys la institució que ara visiteu s'ha esforçat en la tasca de desenvolupar el nostre autogovern, tant en la seva funció legislativa com en la seva comesa de control de l'Executiu, encarant la solució de molts dels nostres problemes, alguns d'ells pendents des de temps molt allunyats.

Molta és la tasca feta, però també molta és la que ens resta per fer, perquè, sortosament, Catalunya és una realitat viva que en la seva creixença ens planteja sempre noves dificultats i reptes que esperem salvar positivament amb el nostre esforç, no cal dir-ho, però també comptant amb la interpretació no gasiva, ans magnànima, dels textos fonamentals per part de totes les instàncies de l'Estat.

Potser no resultaria escaient que fos la presidència d'aquesta cambra qui fes la glossa dels nostres treballs parlamentaris; sense voler podríem caure en l'autocomplaença i podria semblar que ens atorguem mèrits exagerats sobrevalorant la nostra tasca. Preferim recordar les paraules que el cap de l'Estat, el rei Joan Carles I, va pronunciar des d'aquest mateix setial quan ens va visitar en la passada legislatura: «Regiu el poble que avança com a capdavanter de la nostra modernitat, del qual esperem el descobriment del futur, la interpretació dels nostres problemes i la convocatòria en l'esperança d'un futur millor per a tots.» I ens va instar que continuéssim la tasca de fer una Catalunya pròspera, oberta i seductora, mirall d'Espanya, porta de les seves ambicions, camí dels seus somnis, plataforma profunda i inequívoca dels seus missatges d'universalitat. Fins aquí el rei Joan Carles.

Ens esforçarem, senyor, en aquesta tasca amb il·lusió creixent, molt conscients que res ens serà fàcil però tampoc res insuperable si, amb la comprensió de tots, sabem aplicar les pacífiques armes que sempre han estat, gairebé, l'únic patrimoni del nostre poble: la laboriositat, l'esforç i l'esperit d'iniciativa.

Esteu, senyor, en terra de llibertats; aquesta és una constant del nostre passat, és una exigència del nostre present i és també l'esperança del nostre futur. I per això voldríem que sempre es poguessin repetir, amb raó —i amb raó actualitzada—, aquelles paraules d'admirativa interrogació del vostre avantpassat, el rei Martí, a les Corts de Perpinyà, reunides l'any 1406: «Qual poble és en lo món que sia així franc de franqueses e llibertats ni que sia així liberal com vosaltres?»

Us desitgem, senyor, tota mena de felicitats en la vostra estada entre els catalans i el màxim encert en les futures responsabilitats a què esteu cridat, seguint en això l'exemple del vostre pare, que, en data recent, ha sabut trobar paraules que interpreten fidelment els nostres sentiments envers el signe d'identitat més estimat: la nostra llengua. Ha dit que formava part de la nostra ànima, i que «nadie tiene el menor derecho a hacer violencia a las almas». Mucho esperamos de tan categórica afirmación.

Vuestros predecesores sellaban los acuerdos a que llegaban con las Cortes catalanas —«actes de Cort»— con la fórmula «Plau al senyor Rei». Hoy nos agradaría que, al terminar vuestra visita a esta casa, pudiéseis, en verdad, traducir vuestros sentimientos con semejante fórmula: «Plau al senyor Príncep.»

Moltes gràcies.

(Forts aplaudiments.)

Commemoració del desè aniversari de la constitució del Parlament de Catalunya

Diari de Sessions del Palau del Parlament, núm. 58,
sessió plenària núm. 49, del 9 de maig de 1990

Il·lustres senyores diputades i il·lustres senyors diputats, en els darrers temps aquest Parlament ha promogut o ha protagonitzat nombroses celebracions commemoratives: el mil·lenari polític de Catalunya, el desè aniversari dels ajuntaments democràtics, el segon centenari de la Declaració dels drets de l'home i del ciutadà, els deu anys de vigència de l'Estatut d'autonomia i, ara, el desè aniversari de la constitució d'aquest Parlament. Són moltes celebracions que gairebé s'han juxtaposat i que poden causar una certa sensació de rutina commemorativa, amb el risc que les unes i les altres es restin relleu. Res seria tan contrari a les finalitats perseguides en les esmentades commemoracions que caure en certa rutina, però, malgrat tot, crec que val la pena de córrer el risc, perquè cadascun dels esdeveniments que he esmentat mereixien i mereixen no tan sols una efemèride solemne, sinó un posicionament actiu de la consciència col·lectiva del nostre poble, que tots els membres de la cambra tenim la comuna responsabilitat d'actualitzar.

És per això que la Mesa i la Junta de Portaveus van acordar unànimement la celebració d'aquesta sessió commemorativa, donant-li el màxim relleu institucional i, per tant, allunyada de temptacions partidistes, i decidint una única intervenció, confiada al president que us parla. Per consegüent, em correspon a mi subratllar la importància dels deu anys de vida del nostre Parlament, fugint amb cura d'emetre judicis valoratius sobre l'ús polític que, per part de les forces parlamentàries aquí representades, se n'ha fet, i sobre llur eficàcia. És a dir, haig de parlar de l'eina i de la feina feta amb aquesta, i no puc entrar en la valoració de l'impacte positiu o negatiu que hagi pogut tenir en la vida de Catalunya i dels catalans. En certa manera, aquesta última valoració ja va ser feta pels diferents grups polítics en la sessió commemorativa dels deu anys de l'Estatut d'autonomia, el dia 13 del passat mes de desembre.

Em permeto pregar a totes les senyores diputades i a tots els senyors diputats que, en escoltar aquestes paraules meves, procurin situar-se en el lloc que jo intento col·locar-me en pronunciar-les: a certa distància de l'objectiu i amb suficient perspectiva per la visió de conjunt, per tal que els arbres no ens impedeixin de veure el bosc. I el primer que veiem del nostre Parlament són, precisament, els seus deu anys de vida. En països de llarga tradició democràtica, deu anys podrien semblar un període molt curt; en el nostre cas, en el cas de Catalunya, que durant més de dos segles i mig s'ha vist privada, en contra de la seva voluntat, d'institucions polítiques pròpies, i en què els breus períodes de la Mancomunitat i de la Generalitat de 1932 acabaren per la via forçosa del cop d'Estat, el lapse de deu anys

ininterromputs de vida parlamentària i democràtica constitueix un fet singular que m'atreveixo a qualificar d'extraordinari. És més —i això potser és el més positiu—, no es veu res en l'horitzó polític que, en el futur, pogués trencar la normalitat en el funcionament de les nostres actuals institucions polítiques.

És precisament aquesta normalitat el que en determinats moments pot fer-nos sentir una certa monotonia i grisor en la vida política. Potser tenim massa a prop els moments de màxim activisme en la conquesta de les llibertats, d'assoliment de la democràcia i de l'autonomia, i potser tenim massa vius els records de mobilitzacions populars i l'acció exultant, a tots els nivells, de la vida pública que protagonitzaren al període de la transició; però és evident que no es pot mantenir sempre la tensió enfebrida i fervorosa dels moments fundacionals. En la vida democràtica el que realment compta és el treball quotidià dels dies feiners, molt més que l'exaltació de les grans diades.

I el treball dels dies feiners d'aquest Parlament és important, fins i tot molt important: n'hi ha prou amb repassar l'índex de la nostra activitat legislativa per advertir-ho. Des de la primera Llei aprovada, sobre la festa nacional de Catalunya, fins a la darrera, sobre modificació de la regulació de la llegítima, hi ha un cos format per cent vuitanta-cinc lleis, unes més importants que les altres, però que formen un conjunt molt estimable de normes, creant i desenvolupant una administració ara fa deu anys pràcticament inexistent, i regulant aspectes ben transcendents de la nostra vida individual i col·lectiva. A més de les lleis dels pressupostos de cada exercici, uns quants títols serviran per ajudar la nostra recordança de la tasca legislativa feta en els vint-i-tres períodes de sessions tingudes per aquesta cambra: creació de l'Institut Català del Sòl; del Consell Consultiu; Llei sobre protecció de la legalitat urbanística; Llei de creació de l'Institut Català de Serveis a la Joventut; de patrimoni de la Generalitat; de fundacions privades; del Parlament, del President i del Consell Executiu; de finances públiques de Catalunya; de creació de l'Institut Cartogràfic; de col·legis professionals; d'alta muntanya; de cooperatives de Catalunya; de normalització lingüística; de creació de l'ens públic Corporació Catalana de Ràdio i Televisió; Llei de la higiene i el control alimentaris; per la qual es crea la Policia Autonòmica; Llei de política territorial; de fires comercials; de l'Institut Nacional d'Educació Física; de la Sindicatura de Comptes; del Síndic de Greuges; sobre la Compilació del dret civil de Catalunya; de contractes d'integració; de l'Institut Català de Finances; d'arxius; d'espais naturals; de protecció de menors; d'ordenació de les carreteres; de caixes d'estalvis de Catalunya; de la funció pública; dels consells escolars; dels serveis socials; de pesca marítima; d'equipaments comercials; de l'organització comarcal; Llei municipal i de règim local; de successió intestada; de seguretat de les instal·lacions industrials; d'estadística; de creació de l'Institut Català del Consum; reguladora de l'Administració hidràulica; de creació de la Institució de les Lletres Catalanes; de la divisió i l'organització comarcal de Catalunya; Llei forestal de Catalunya; Llei de l'esport; sobre centres recreatius i turístics; Patronat de la Muntanya de Montserrat; de l'Institut Català de Serveis a la Dona; d'organització, procediment i règim jurídic de l'Administració de la Generalitat; d'infraestructures hidràuliques... No els vull cansar més, senyories.

Tot aquest treball legislatiu és obra de tots els grups parlamentaris, i tots poden considerar-la pròpia. Evidentment, i com és lògic, han reeixit amb major intensitat les posicions del Grup majoritari que ha donat suport al Govern, però es pot afirmar que molt poques

són les lleis en les quals no s'hagin recollit, d'una o altra forma, aportacions dels diferents grups de l'oposició.

També ha estat intensa la tasca de control del Consell Executiu, i aquí també és lògic que el protagonisme hagi anat a càrrec dels grups de l'oposició, i amb una intensitat creixent: 494 interpel·lacions, 679 preguntes orals en el Ple, 554 preguntes orals en Comissió, 6.763 preguntes amb resposta escrita...

Crec que igualment mereixen ésser recordades aquelles resolucions d'especial importància que, en els diferents moments de la vida d'aquest Parlament, assoliren la unanimitat de tots els seus components: Resolució sobre els drets de la infància; Resolució sobre discriminació per raons de sexe; Resolució sobre la commemoració de la Declaració universal dels drets humans; Resolució sobre l'ús de la llengua catalana; Resolució sobre el procés d'integració de l'Estat espanyol en les Comunitats Europees; Resolució sobre la Declaració del català com a llengua oficial de les institucions europees; Resolució sobre la discriminació i el racisme; Resolució sobre la Declaració de 1992 com a Any Olímpic Català, i, la més recent, sobre la utilització del català al Senat.

El ràpid i breu resum que estic fent sobre la vida de la nostra institució quedaria greument mancat si no fes referència als trenta-sis recursos d'inconstitucionalitat que s'han interposat contra lleis del nostre Parlament. I també haig de fer referència, en aquest sumari recorregut, als vint-i-un recursos d'inconstitucionalitat que aquesta cambra va acordar d'interposar contra normes legals emanades de les Corts Generals. El fet que un 20% de les nostres lleis hagin estat combatudes per inconstitucionalitat pel Govern central i que, d'entre els recursos resolts, les tres quartes parts ho hagin estat en sentit contrari a la constitucionalitat ens fa veure l'existència de lectures del bloc constitucional, per part dels òrgans centrals, molt diferents de les que fa el nostre Parlament, la qual cosa ha d'ésser motiu d'especial atenció per part de tots els grups.

Una pregunta resulta obligada en aquesta commemoració: respon la nostra institució a allò que el poble de Catalunya té dret a esperar d'ella? Una resposta concreta i contundent a la pregunta difícilment es podrà donar des de l'objectivitat absoluta: qualsevol resposta que s'intentés portaria sens dubte una càrrega subjectiva, absolutament legítima, però difícilment compartible per tots. Malgrat això, aventuro que hom pot afirmar que la nostra institució ha anat guanyant positiva maduresa amb el temps: si bé amb les rigideses pròpies de certs mecanismes reglamentaris, amb totes les reserves que vulguin fer les seves senyories, no es pot negar que els problemes de la Catalunya real arriben al Parlament.

I, en relació amb aquest punt, em permeto fer una observació: cal no oblidar que aquest Parlament té un marc legal, que en un Estat de dret no ens és lícit traspassar, no podem demanar a la institució allò que no pot donar per raó de la seva competència, i, si una iniciativa no pot ser tramitada per aquesta raó, critiquin el marc, però no censurin el quadre. Creguin que resulta particularment dolorós, en certes ocasions, per a la Mesa i la Presidència, haver de rebutjar iniciatives que van més enllà del que permet el nostre sostre competencial, però tinguin present que res seria més destructiu per al prestigi del Parlament que la futilesa dels seus propis pronunciaments per la impossibilitat de llur execució.

Repetidament s'ha lloat el clima de convivència des de la transició democràtica. Aquest és un dels nostres més grans actius, que tots ens hem d'esforçar a conservar i perfeccionar.

També en això el Parlament de Catalunya ha estat representatiu: el civisme i la cortesia han estat la norma i, la desconsideració, l'excepció. El mèrit és de tots i estic convençut que continuarà essent-ho.

En saludar i felicitar tots els diputats presents per l'efemèride que celebrem avui, també vull recordar, en aquests moments, tots aquells que han ocupat un escó en aquesta casa en les dues anteriors legislatures, assolint una de les situacions més elevades a què pot aspirar un ciutadà: ésser elegit pels seus conciutadans per servir el país. També saludar els meus antecessors en la Presidència, els molt honorables senyors Heribert Barrera i Miquel Coll, que avui estan aquí presents entre nosaltres. I, d'una manera especial, recordar aquells que ja no es troben entre els vius, però que tenim presents en l'exemple que ens deixaren: Alfons Carles Comín i Ros, Josep Maria Poblet i Guarro, Josep Maria Nolla i Panadès, Pere Ardiaca i Martí, Higini Torras i Majem, Marià Vila d'Abadal, Ramon Franch i Baiges, Francesc Xavier Puig i Andreu, Jaume Fonolleda i Aspert, Ramon Fernández Jurado, Joaquim Pibernat i Lleyxà, Jordi Peris i Musso, Joan Cornudella i Barberà, Joan Casanelles i Ibarz i Carles Cigarrán Rodil.

És evident que aquest Parlament, cadascun dels seus grups, cadascun dels seus membres, podien haver fet més per Catalunya. És evident, també, que estem lluny encara de la nostra plenitud. Però això no ens ha d'impedir valorar amb satisfacció el que s'ha fet fins ara, que és a la vegada garantia i esperó per a la tasca que haurem de prosseguir.

Senyores diputades i senyors diputats, oblidem per uns moments les nostres adscripcions de partit, deixem per uns instants en suspens els nostres exclusius programes, abandonem per uns segons les pròpies tàctiques i estratègies, i acceptin la invitació d'aquesta Presidència a unir-nos tots en una mateixa alegria per aquests deu anys de vida del nostre Parlament.

S'aixeca la sessió.

Sessió necrològica commemorativa, *in memoriam* del M. H. Sr. Lluís Companys i Jover, president de la Generalitat i del Parlament

Diari de Sessions del Palau del Parlament, núm. 75,
sessió plenària núm. 56, del 17 d'octubre de 1990

Il·lustres senyores diputades i il·lustres senyors diputats, la Comissió de Justícia, Dret i Seguretat Ciutadana d'aquest Parlament, reunida el dia 26 de juny de 1990, va adoptar la Resolució següent:

«El Parlament de Catalunya:

»1. Evoca la memòria del M. H. Sr. Lluís Companys i Jover, president de la Generalitat de Catalunya, en ocasió de complir-se el cinquantenari del seu afusellament, i li tributa l'homenatge degut al seu alt sacrifici per Catalunya.

»2. Es fa ressò de la consciència històrica que reconeix la iniquitat de la seva condemna arran del simulacre de procés judicial que es va seguir, sense cap més legitimació que la victòria militar dels qui el jutjaren.

»3. Proclama, en el marc de la convivència democràtica, que Catalunya ha aconseguit en els nostres dies la convicció que totes les víctimes innocents d'aquella Guerra Civil —simbolitzades en el sacrifici del qui fou llur president— resten definitivament reivindicades, més enllà de qualsevol revisió tecnicojurídica, a la llum de la justícia i de l'equitat, mitjançant aquesta solemne declaració del Parlament en representació del poble de Catalunya.»

La Junta de Portaveus, en la seva reunió del dia 7 de setembre d'enguany, va acordar la celebració d'aquest Ple extraordinari, dedicat a commemorar la mort cruenta, ara fa cinquanta anys, del president Companys, consistent en una declaració institucional de la Presidència. En donar compliment ara a tan honrós mandat, he volgut començar amb la lectura de la Resolució del passat 26 de juny, que posa en relleu el sentiment àmpliament majoritari de la cambra respecte a la commemoració que ens ocupa.

Resulta escaient recordar que Lluís Companys i Jover fou el primer president del Parlament de Catalunya constituït en aplicació de l'Estatut del 1932, i que en aquest mateix Saló de Sessions, sota aquest mateix sostre, el dia 31 de desembre de 1933, en ser elegit president de la Generalitat després de la mort de Francesc Macià, va pronunciar les següents paraules, premonitòries del que després succeiria: «Sigui el que sigui el que ens porti l'esdevenidor, l'únic que tinc, que és la meva vida, jo estic disposat a sacrificar-la per Catalunya.» Al cap de pocs anys, la vida del president Companys seria sacrificada. Per Catalunya? Avui, després de cinquanta anys, ningú que no estigui ofuscat per la passió en pot dubtar.

Ara fa cinquanta anys, el 15 d'octubre de 1940, s'executava en un fossat del castell de Montjuïc la sentència pronunciada el dia abans per un consell de guerra sumaríssim, quasi clandestí, de més que discutible legalitat. Del text de la sentència, en la qual seria inútil buscar-hi el més mínim rigor jurídic, crec que solament és digne de destacar el paràgraf en què es recullen les paraules pronunciades pel president Companys al final del sumaríssim procediment: «Solamente le queda por decir que la historia nos juzgará a todos en nuestras intenciones. Y, si la sentencia le condena a morir, lo hará sereno y muy tranquilo, por sus ideales y sin sombra alguna de rencor.» Penso que aquestes darreres paraules, «sense cap ombra de rancor», ens donen la pauta de la commemoració: sense rancor. Segur que el president Companys el que no voldria és que aquesta commemoració es convertís en motiu o pretext de divisió o discòrdia dels catalans.

Les circumstàncies històriques feren que Lluís Companys i Jover presidís Catalunya durant la Guerra Civil del 1936 al 1939. Un gran polític europeu, referint-se a la Segona Guerra Mundial, la va qualificar d'«innecessària». Ens preguntem: hi ha alguna guerra que sigui necessària? I, en la Catalunya del 1936, era necessària, la guerra? Tots els historiadors, de totes les tendències, i els que a causa de l'edat ho poden recordar, estan d'acord que, en manifest contrast amb el que succeïa a la resta de l'Estat, Catalunya gaudia d'una pau ciutadana envejable, que justificava l'expressió —que va esdevenir generalitzada— d'«oasi d'Espanya».

La guerra ens fou imposada: a Catalunya, li fou imposada; al president Companys, li fou imposada. Podem parlar amb específica propietat de guerra innecessària. I, si innecessària fou la guerra, innecessàries foren les conseqüències que en derivaren, i, entre elles, la mort violenta del president Companys.

Però innecessària no vol dir inútil. La mort del president Companys, que ens interpel·la a tots, no fou inútil: confirma la força de l'ideal. Pocs moments abans de morir, escrigué a la que immediatament esdevindria vídua: «Em sento serè i tranquil. És Déu qui ha posat les coses i les decisions per a donar-me aquest destí, que m'omple de serenitat extraordinària. Li dono les gràcies, puix que, havent de fer tots el mateix camí, m'ha reservat una fi tan formosa per Catalunya i els meus ideals que revalora la meua humil persona.» I, per més que avui hom pretengui allunyar-se d'una visió romàntica de la història, comprovem que encara som capaços d'emocionar-nos davant el gest de morir per fidelitat a l'ideal. I aquesta emoció és absolutament independent de la filiació política del que l'experimenta.

«Sense rancor», digué el president. Però no remoure rancors no vol dir oblidar el passat o tenir por d'assumir-lo amb plena objectivitat. Ens cal no oblidar que Lluís Companys, en el moment de la seva mort, era el representant legítim de Catalunya, no per la força de les armes, sinó que ho era per la voluntat democràtica del nostre poble. Ens cal no oblidar que, en condemnar Companys, es condemnava la identitat nacional de Catalunya i es condemnava el nostre dret a l'autogovern. I tampoc no es pot oblidar que en aquella guerra innecessària, que ens fou imposada, també s'imposà una divisió absurda i no volguda entre catalans.

És evident que Companys, en vida, no pogué reunir al seu entorn tots els catalans. Companys, com tot polític actiu, va inspirar adhesions, però inevitablement també rebuigs: en el seu cas, les adhesions foren fervoroses i els rebuigs radicals. L'època que li va tocar

viure va estar plena de dificultats. Ell mateix les va descriure així en aquest Parlament: «Des d'aquest càrrec, hem viscut sense descans i sense interrupció jornades que posen a prova l'energia moral i física, el tremp i l'aptitud dels homes. Hem vist jornades que ens han colpejat, i hem assistit impotents en l'acció —però mai callats, ni el primer dia ni mai, però impotents en l'acció— al procés d'absurditats, d'infantilismes, de virtuts, d'heroismes, d'il·lusions, de desenganys, de neurosis col·lectives, tot el procés biològic pel qual passen els pobles quan en l'encadenament de la història sorgeixen commocions que presenten sempre la mateixa fase i que la història després ha de judicar, i enalteix o blasma en els pobles i en els homes.»

Companys no pogué coincidir amb tots ni satisfer tothom; els seus actes són sovint opinables. Com ell digué, la història els jutjarà. Però, el que no pogué fer Companys en vida, ho pot fer després de la seva mort: aplegar tots els catalans en uns mateixos sentiments, molt més enllà dels posicionaments plurals que resulten de les varies opcions polítiques. Tots els catalans, avui, podem coincidir unànimes en aquesta rotunda decisió: mai més! Mai més haver de morir per fidelitat a un ideal!; mai més enfrontaments violents entre catalans!; mai més l'odi com a instrument polític! És a dir, convivència pacífica, fonament insubstituïble per assolir els més dignes objectius de l'acció política: la llibertat, la justícia i el progrés.

El sacrifici del president Companys, en aquesta commemoració, i per raó de la seva preeminència institucional, es converteix en el símbol de tots els sacrificis de tants i tants catalans que perderen llur vida en aquella immensa tragèdia que patí el nostre poble. A tots els recordem avui i els tributem homenatge. I que el seu record, senyores diputades i senyors diputats, tanqui per sempre els nostres cors a qualsevulla temptació d'intolerància, substituint-la no només per la simple tolerància, sinó pel respecte.

Pel president Companys i per totes les víctimes que ell simbolitza, prego un minut de silenci i recolliment.

(La cambra, dempeus, serva un minut de silenci.)

Moltes gràcies. S'aixeca la sessió.

(Aplaudiments perllongats.)

Defensa de la competència del Parlament en matèria de dret civil

Diari de Sessions del Palau del Parlament, núm. 114,
sessió plenària núm. 82, del 12 de desembre de 1991

... ..

Permeteu-me, senyories, unes breus paraules sobre l'acord que acabem d'adoptar*. L'aprovació, unànimament expressada, d'aquesta Proposició no de llei constitueix un acte de transcendental importància per a la nostra vida col·lectiva.

Aquest Parlament, representació legítima del poble de Catalunya, s'ha expressat de forma inequívoca en defensa d'un dels signes d'identitat més característics de la nostra nació: el dret civil propi, que es veu amenaçat per restrictives i atemptatòries interpretacions per part del Govern de l'Estat.

L'acord d'aquest Parlament, juntament amb el Manifest en defensa del dret civil de Catalunya, signat a Barcelona el passat dia 26 de novembre per tots els òrgans representatius dels estaments jurídics de Catalunya en el decurs d'un acte memorable que fou una impressionant i multitudinària manifestació a favor del dret català, constitueixen un veritable clam que deu ésser escoltat per qui correspon, i en nom del qual s'actua contra el nostre dret i contra les competències d'aquesta cambra legislativa.

... ..

* Vegeu Resolució 246/III del Parlament de Catalunya, sobre la defensa de la competència del Parlament de Catalunya en matèria de dret civil. BOPC, 333, 31.12.1991.

Obertura de la IV legislatura

Diari de Sessions del Palau del Parlament, núm. 1,
sessió plenària núm. 1, del 3 d'abril de 1992

Molt honorable senyor, honorables senyors, excel·lentíssims i il·lustríssims senyors, il·lustres senyores diputades i il·lustres senyors diputats, senyores i senyors, en la present sessió constitutiva d'aquesta cambra, amb la qual s'inaugura la quarta legislatura de la Generalitat restablerta, no per mera fórmula de cortesia, sinó exterioritzant amb fidelitat els meus íntims sentiments, les meves primeres paraules han de ser d'agraïment per l'honor que se m'ha conferit, en designar-me per a la presidència d'aquest Parlament, la primera de les nostres institucions nacionals.

I crec interpretar els sentiments dels altres membres de la Mesa en fer-me portaveu de tots ells i agrair a la cambra la seva designació.

Des d'aquest moment ens constituïm en valedors dels poders d'aquesta institució i de tots els drets que corresponen a les senyores diputades i els senyors diputats. I estem convençuts que mai haurem de fer apel·lació als seus deures atesa la voluntat de servei que a tots els anima.

També vull agrair, molt sincerament, la presència de tantes i tantes personalitats que han volgut acompanyar-nos en aquest acte, demostrant la consideració i estima vers el que significa aquest Parlament.

Em sembla que no fóra adient, per part meua, fer una exposició programàtica com a president de la cambra. Molts dels seus components em coneixen prou bé per haver compartit amb mi les tasques de la legislatura passada i saben quina ha estat la meua trajectòria en el càrrec, amb tots els possibles encerts i amb totes les reals limitacions.

Em proposo, si està al meu abast, superar-me en el mateix sentit d'observança del nostre Reglament, amb la més escrupolosa objectivitat, que vol dir imparcialitat, i fent ús de les facultats discrecionals de la presidència amb el mateix esperit. Els asseguro que ara sento igual emoció, responsabilitat i il·lusió que les que vaig sentir en prendre possessió, per primer cop, de la presidència d'aquest Parlament. El fet de la reelecció no minva pas aquests sentiments, sinó que els fa més vius.

Hem deixat enrere la lluita electoral que ha enfrontat les diferents opcions representades en aquesta cambra. Tots, ara, sense renunciar a res, ens disposem a servir Catalunya amb fidelitat. El uns donant suport al Govern, els altres exercint l'oposició, funcions ambdues essencials en tota democràcia parlamentària, diferents en objectius, però iguals en significació i dignitat. I tots, més enllà de les nostres enriquidores discrepàncies, en el pòrtic de la gran trobada universal olímpica en el cap i casal de la nostra terra, ens sentim moguts

—crec jo— per una mateixa convicció: que Catalunya pot, amb el nostre esforç, assolir les més altes cotes de llibertat, civisme i progrés material i espiritual.

Crec que sense deixar-nos portar per entusiasmes exagerats es pot afirmar que aquest Parlament, en el decurs de les tres anteriors legislatures, ha acomplert una tasca important, que amb la perspectiva que dona el temps transcorregut, resulta, fins i tot, impressionant: les dues-centes trenta-vuit lleis aprovades i les més de quinze mil actuacions de control del Govern posen de manifest la vitalitat de la institució.

Tots esperem que no decaurà, sinó que augmentarà tant en extensió com en rigor tècnic i jurídic. No hem de desmerèixer de la gran tradició parlamentària de la nostra nació. Les Corts catalanes són un capítol gloriós de la nostra història ja mil·lenària. El Parlament de 1932, malgrat la seva accidentada i curta vida, va deixar constància de valuosos serveis a la nostra col·lectivitat. L'actual autogovern, sota la guia d'aquest Parlament, resultant de l'Estatut del 1979, salvant obstacles i dificultats, no ha deixat de créixer i consolidar-se en el decurs de les anteriors legislatures, però és evident que no ha arribat al seu sostre de possibilitats. La legislatura que avui s'inaugura pot donar noves i decisives passes en aquest camí. I en evocar el passat d'aquest Parlament, és obligat fer memòria de la personalitat dels meus antecessors en el càrrec: els molt honorables senyors Heribert Barrera i Costa i Miquel Coll i Alentorn, que per a tots nosaltres constitueixen un exemple digne d'imitació i per a mi, particularment, un estímul de superació per a no sortir gaire malparat de la inevitable comparança.

Vull fer notar un feliç sincronisme: l'inici d'aquesta quarta legislatura coincideix gairebé dia per dia amb el centenari de l'establiment de les Bases de Manresa. La situació que tenia el nostre país en aquell moment en què hom ha convingut a radicar l'arrencada del moviment polític catalanista, contrastada amb la realitat d'avui, dona fe, malgrat les convulsions viscudes en aquests cent anys, de la llarga marxa ascendent del nostre poble per veure reconeguda i afirmada la seva identitat i restablertes les seves institucions públiques.

Aquesta commemoració ens ha d'esperonar, en obrir la nova etapa legislativa, a continuar treballant per Catalunya sense defallença i amb renovada esperança.

Amb totes les matisacions que calguin i salvant les diferents valoracions que legítimament poden fer les diverses opcions polítiques, hem de mesurar en tota la seva importància el fet que mai, Catalunya, des que foren suprimides per la força les seves multiseulars institucions públiques pel Decret de Nova Planta, mai —ho repeteixo— no havia pogut gaudir d'un període tan llarg d'autogovern com el que ens ha donat el vigent Estatut. I el que és més important: res pot fer preveure reversions en el futur, ans al contrari.

Voldria congratular-me amb tots vostès pel fet que durant tot aquest període, ja no curt, des del restabliment de la nostra Generalitat, hagin regnat a Catalunya els valors suprems de la pau i la convivència; mèrit indiscutible de tots els catalans, de les seves autoritats a tots els nivells i dels dirigents de les seves forces polítiques i socials. I això em porta a condemnar, amb la màxima rotunditat i legitimitat, els intents criminals vinguts de fora, de trencar amb el terror la nostra ben guanyada convivència pacífica. Que ho sàpiguen: aquí no hi tenen res a fer, el poble de Catalunya els abomina.

Permetin que aquesta presidència els faci notar que en les presents circumstàncies, amb l'assumpció de la condició de diputats i diputades, acabem de contraure un deure afegit

als que són estrictament propis de l'activitat parlamentària. Em refereixo a la necessitat d'elevat el prestigi de l'anomenada classe política, que, si bé a Catalunya no s'ha vist tan castigat com en altres indrets, no gaudeix de la consideració deguda a l'elevada missió de conduir els afers públics en el Govern o en l'oposició, ni tampoc no es correspon amb la dedicació i el lliurament, sovint sacrificats, de la gran majoria dels seus components. Hem de tenir sempre clara consciència que som el mirall en què s'han de poder mirar els nostres conciutadans.

Senyores diputades i senyors diputats, tots, uns per raó de l'edat més que altres, tenen un ric historial al seu darrere en les més variades activitats humanes: laborals, professionals, empresarials, culturals, polítiques... I estic segur que aquí i fora d'aquí, en l'actuació pública i privada, continuaran enriquint aquest historial. Però sigui quin sigui el seu futur, que jo els desitjo esplendorós, mai no podran igualar l'immens honor d'haver estat elegits pel poble de Catalunya per exercir la seva representació. Jo els felicito per això i espero que sabran correspondre amb llarguesa.

El nostre poble, mereixedor de tots els nostres afanys i sacrificis, hi confia.

Les seves senyories seran convocades en els propers dies per a la propera sessió, que serà d'investidura del president de la Generalitat.

S'aixeca la sessió.

Commemoració del primer centenari de l'aprovació de les Bases de Manresa

Diari de Sessions del Palau del Parlament, núm. 23,
sessió plenària núm. 15, del 20 d'octubre de 1992

Senyores diputades i senyors diputats, la Comissió de Política Cultural d'aquest Parlament, en data 25 de juny de 1991, va aprovar per unanimitat una resolució per la qual s'acordà commemorar amb actes i manifestacions adients el centenari de l'aprovació de les denominades Bases de Manresa, que tingué lloc el dia 27 de març de 1892, com a fet cabdal d'arrencada del moviment polític nacionalista a la Catalunya moderna. La Junta de Portaveus d'aquest Parlament va acordar que la commemoració de les Bases consistís en un discurs institucional del president de la cambra. Aquesta presidència s'honora a donar compliment a aquest mandat de tots els grups parlamentaris i procura ésser fidel a les diferents posicions expressades en el debat de la Comissió de Política Cultural abans esmentada, perquè és evident que les Bases de Manresa mereixen judicis molt diferents, alguns d'ells, fins i tot, contraposats a criteri de les diverses forces polítiques representades en el nostre Parlament.

Penso, però, que és unànime la creença que les Bases, vistes amb la perspectiva que donen els cent anys transcorreguts, constitueixen un esdeveniment polític suficientment important per a ésser evocat i commemorat per la institució que representa el poble de Catalunya.

El document aprovat en aquell acte, que tingué lloc al Saló de Sessions de l'Ajuntament de Manresa, que va passar gairebé desapercebut per a la majoria de catalans de l'època, és indiscutible que va marcar una fita molt transcendent per al futur de la nostra vida pública: es va passar del catalanisme que podríem anomenar sociològic al catalanisme polític. Fins llavors, el catalanisme havia estat un moviment literari i romàntic, amb reivindicacions molt puntuals, com la llengua, el dret civil i el proteccionisme, i a partir de les Bases es dibuixa una opció, eminentment política, concretada en la reivindicació d'un autogovern per a Catalunya, amb pretensions de rang constitucional, com deia el mateix títol del document.

Es pot parlar a partir de les Bases d'un abans i d'un després totalment diferenciats; d'un moviment difús es va passar a la formació d'un programa polític concret, però suficientment flexible perquè se sentissin identificades pràcticament totes les forces polítiques catalanistes actives llavors existents, tant les més tradicionalistes com les més progressistes, i s'evitessin els pronunciaments categòrics per a aquelles qüestions en què la unanimitat no era possible, com ara la forma de govern, la confessionalitat religiosa i la utilització dels termes «nació» i «nacionalitat». Resulta innegable que les Bases de Manresa han gaudit d'un procés mitificador, no sempre amb plena justificació, com va succeir després amb la Mancomunitat i amb l'Estatut del 32, però no hi ha dubte que tots aquests esdeveniments són punts de referència que el nostre poble necessita per reafirmar-se.

El catalanisme polític que va tractar d'articular les Bases de Manresa fou inicialment un fenomen minoritari que no tardà gaire a convertir-se en moviment de masses, que s'evidencià pocs anys després en l'esclatant victòria de Solidaritat Catalana, que, si bé va resultar efímera, per les divisions sorgides, va condicionar d'una forma definitiva el futur de Catalunya, pel fet que el catalanisme polític d'un o altre signe va esdevenir un element insubstituïble de la nostra vida pública fins als nostres dies.

És evident que la situació de la Catalunya actual és molt diferent de la d'ara fa cent anys. El país ha canviat profundament en tots els àmbits, especialment en el polític, el social, l'econòmic i el cultural, però analitzant el contingut de les Bases advertim clarament que molts dels problemes que preocupaven els seus redactors continuen pendents de solució definitiva, i en aquest sentit la commemoració de les Bases mereix tenir la consideració d'una reflexió col·lectiva sobre les constants polítiques de Catalunya posteriors al 1714.

Per contribuir a aquesta reflexió, hi poden ajudar els següents trets, que conformen el moll de l'os de l'origen del catalanisme polític: u, naixement d'un moviment polític absolutament nou, que no tenia res a veure amb la realitat del que podríem anomenar l'«Espanya oficial» d'aquell temps; dos, esforç per cercar un denominador comú amb totes les forces polítiques catalanistes, que els permetés una unitat d'acció, abandonant com a accidental tot el que pogués dividir; tres, rebuig no menys contundent del centralisme que imposava la Constitució del 1876 i que practicaven per igual els dos partits polítics de torn a Espanya; quart, recerca d'un sistema polític autènticament representatiu que no garantia el caciquisme dels partits oficials; cinc, rebuig contundent de l'artificiositat del sistema electoral canovista imperant, que darrere d'una façana liberal i democràtica prescindia totalment de la recerca de la veritable voluntat popular; sis, voluntat regeneracionista de l'Estat, i, finalment, set, recerca de la fórmula d'encaix o articulació de Catalunya, amb les seves institucions d'autogovern, en el conjunt de l'Estat.

No es pot negar que, salvant totes les distàncies del temps, i amb les correccions pròpies de l'evolució de la nostra realitat sociològica i política, molts dels punts anteriorment esmentats en bona mesura es mantenen vigents, quant a intencionalitat i objectius. La seva vigència en els nostres dies és clara.

Fóra erroni, és clar, aplicar als problemes que hem anomenat constants de Catalunya les solucions i terapèutiques que pretenien aplicar els redactors de les Bases, però el fet de recórrer a la història serà sempre un instrument eficaç per enfortir la pròpia identitat.

Cal repensar el passat si volem projectar el futur sobre bases sòlides. Avui no estem en el context de la Restauració, i el segle XIX queda lluny, però els elements centrals del programa catalanista no han quedat obsolets: la llengua, el dret, la cultura, la unitat d'acció, les competències de l'autogovern i les relacions amb instàncies superiors, que pretenien resoldre les Bases, són problemes vius que esperen noves estratègies i nous canals d'actuació.

La commemoració del centenari de les Bases servirà al país en la mesura en què totes les forces polítiques representades en aquest Parlament sàpiguen assimilar d'aquelles l'esperit amb què foren redactades, que no fou altre que la fidelitat a Catalunya, una realitat natural i un organisme viu que mereix ser reconegut i defensat.

Moltes gràcies.

Sessió commemorativa del quinzè aniversari de les primeres eleccions al Parlament de Catalunya

Ple extraordinari del 10 d'abril de 1995

El Parlament de Catalunya, per la veu de tots els grups parlamentaris, s'ha expressat en aquest Ple extraordinari commemoratiu. Crec que res hi pot afegir aquesta presidència sense repetir molts del conceptes que aquí s'han exposat.

Però abans d'aixecar la sessió, permetin-me unes molt breus paraules. Aquest Ple d'avui ens demostra, no sense un cert esforç de comprensió, que és molt el que ens uneix, el que ens uneix a tots. Avui s'han expressat més els sentiments que els pensaments. Crec que, des de pensos diferents, els sentiments han estat més coincidents del que en principi podria semblar: la nació, el poble, la democràcia, l'autogovern. Amb aquesta coincidència podem arribar lluny en els acords; des d'uns mateixos sentiments es fa possible atansar els pensaments.

En una època turbulenta no massa llunyana de la història passada, la nostra terra va ésser qualificada arreu de l'Estat com «*el oasis catalán*».

Avui, en les circumstàncies presents, crec que amb tota justícia Catalunya mereix la mateixa qualificació, i això és mèrit del poble de Catalunya, de tots els seus ciutadans i ciutadanes, i això també és mèrit de tots vostès, senyores diputades i senyors diputats, és mèrit de tots els grups parlamentaris que han sabut comprendre molt bé que, més enllà de legítimes discrepàncies, de lícits enfrontaments i d'interessos contraposats, existeixen uns valors democràtics superiors, que són: la convivència, la tolerància i el joc net, que tots, tots, sense excepció, hem de respectar. Aquest crec que és el millor servei que podem fer al poble de Catalunya, al qual tenim, tots, sense cap mena d'excepció, l'honor de representar.

Intervencions institucionals al Parlament

Desè aniversari de les eleccions municipals

Palau del Parlament, 3 d'abril de 1989

Abans que res, vull agrair-vos que hagueu acudit a aquesta convocatòria, jo diria quasi autoconvocatòria. Amb la vostra presència reteu homenatge a la institució que estatutàriament representa el poble de Catalunya.

Vull dir-vos que esteu a casa vostra, com a representants democràtics dels pobles de Catalunya i també com hereus llunyans dels antics municipis que formaren el braç reial o popular en les glorioses Corts Catalanes, de les quals, en certa manera, és hereu aquest Parlament.

Per això, a Catalunya té tanta tradició democràtica el govern dels municipis. Per això, també van patir la derrota del 1714. Per això, els va desnaturalitzar el Decret de Nova Planta.

Totes les institucions públiques reclamen democràcia, però d'una manera especial els municipis, perquè són l'administració més propera als ciutadans.

És per això que tots els intents de regenerar Espanya, de qualsevol signe, passaven per la reforma municipal.

És per això que el catalanisme polític va tenir un important component municipalista.

És per això que la jove democràcia espanyola, immediatament després d'aprovar la Constitució, va sentir la necessitat de convocar eleccions municipals, sense esperar la reforma de les lleis del règim local.

Amb la perspectiva que ens donen aquests deu anys, podem dir que els ajuntaments no han decebut la democràcia, ni la democràcia ha decebut els ajuntaments.

És veritat que tenim problemes. En tindrem sempre. Els uns circumstancials, els altres consubstancials, per la pròpia naturalesa de les coses.

Entre els consubstancials, destacaria la contínua tensió entre representativitat popular i eficàcia de gestió, dos principis que heu de servir. Però, equilibradament, sense preferències per l'un o per l'altre.

I entre els que espero que siguin circumstancials, jo destacaria el problema financer, la gran assignatura pendent de la nostra democràcia.

La vostra funció d'alcaldes té prosa, però també té poesia. La prosa del treball de cada dia, de les mil i mil obstacles que van sorgint. Però també hi ha la poesia de la il·lusió pel demà.

Per això, jo em voldria acomiadar de vosaltres amb aquelles paraules d'un català insigne, pronunciades en moments difícils: «Alcaldes, cal no abandonar mai ni la tasca ni l'esperança.»

Visita al Parlament del Col·legi d'Advocats de Barcelona amb motiu de la festivitat de Sant Raimon de Penyafort

Palau del Parlament, 25 de gener de 1991

Senyor degà, degans, membres de la Junta de Govern, senyores, senyors, amics, no té res d'estrany que el Parlament de Catalunya, que m'honoro a presidir, us aculli en la seva seu amb motiu de la celebració de la festa patronal del Col·legi d'Advocats de Barcelona.

Us trobeu en la seu del poder legislatiu de Catalunya, del qual emanen les lleis de l'autonomia catalana. Som, doncs, a les mateixes entranyes de la font del dret per excel·lència, de les lleis catalanes.

Aquí es fan les nostres lleis, però som nosaltres, els advocats, els encarregats de fer-les complir, els qui les heu d'invocar davant els tribunals perquè siguin aplicades i respectades. I, d'una manera especial, les referents al nostre estimat dret civil.

Legisladors i advocats són anelles d'una mateixa cadena, destinada a protegir el dret i la justícia.

Aprofito aquesta avinentesa per agrair al Col·legi d'Advocats de Barcelona tot el que ha fet, fa i farà en defensa del nostre dret civil i de la sobirania d'aquest Parlament per legislar sobre aquesta matèria.

Som, doncs, a casa vostra, no solament com a ciutadans de Catalunya, sinó especialment com a continuadors, en la vida jurídica, de la tasca d'aquest Parlament. Personalment, sóc encara un de vosaltres, no actiu, però amb trenta-quatre anys d'exercici de la professió.

Encara que el Parlament Europeu, en data recent, hagi reconegut la llengua catalana com a llengua europea, en atenció amb els qui han vingut de fora del país que no la coneixen encara, adreçaré uns mots en una llengua més majoritària.

Soyez bienvenus, dames et messieurs, a le siège de la souveraineté du peuple catalan. (Souveraineté limitée, mais, en fin, souveraineté.)

Comme président de ce Parlement, je suis très heureux d'être avec vous. La Catalogne vous accueille les bras ouverts. Parce que vous êtes, ici, dans un pays ouvert. La Catalogne a été toujours pays de frontière, de passage et de marche.

Dès la préhistoire, c'est ici qu'ont passé toute sorte de peuples, de cultures, de civilisations, d'hommes et de femmes. Tous y ont trouvé accueil, et ont façonné notre propre identité.

Car la Catalogne a tous les éléments d'une identité nationale: sa propre langue, sa propre culture, sa propre histoire, son propre droit.

Mais elle a toujours les bras ouverts aux autres peuples de l'Espagne, de l'Europe et du monde.

Les législateurs, les députés, les avocats sommes au même avant, au même tranchée dans la lutte pour le droit et la justice. Votre cause c'est notre cause.

Je vous souhaite toute sorte de succès et de bonheur dans les Journées de fraternité professionnelle que vous avez bien voulu de célébrer à Barcelone, capitale de la Catalogne.

Comissió Noves Bases de Manresa

Palau del Parlament, 4 de juliol de 1991

Benvinguts a la seu de la institució que representa el poble de Catalunya.

Agraeixo aquesta visita pel que representa de reconeixement i respecte de la primacia d'aquest Parlament.

També vull expressar el meu agraïment a totes les entitats que han col·laborat en la redacció d'aquest document que cerca aprofundir en el nostre nacionalisme.

Jo traslladaré a tots els grups polítics representatius en aquesta cambra perquè els serveixi de reflexió i, si s'escau, d'inspiració en llurs iniciatives parlamentàries.

Ara ha fet cent anys que un grup de patriotes, reunits a Manresa, van redactar el document conegut per les Bases de Manresa, en què hom ha vist el naixement del catalanisme polític.

Però el catalanisme polític no hauria estat res sense l'existència d'un catalanisme sociològic.

Vostès han de continuar en aquest camp del catalanisme sociològic, per fer possible l'assoliment de noves fites en el camp polític.

Moltes gràcies.

Desè aniversari del Consell Consultiu de la Generalitat de Catalunya

Palau del Parlament, 7 d'octubre de 1991

El Parlament de Catalunya s'ha complagut a donar acollida en la seva seu a la sessió d'obertura de les jornades que l'Escola d'Administració Pública de Catalunya ha organitzat per commemorar el desè aniversari de l'emissió del primer dictamen del Consell Consultiu de la Generalitat de Catalunya.

L'absoluta independència del Consell Consultiu respecte a l'òrgan parlamentari català no pot fer oblidar les estretes relacions que institucionalment existeixen entre l'un i l'altre.

En primer lloc, el Parlament designa cinc dels set membres del Consell.

En segon lloc, el Parlament és el principal client del Consell —no exclusiu, perquè també ho és l'Executiu—, però del Parlament procedeixen gran part de les peticions de dictamen sobre l'adequació a l'Estatut dels projectes i proposicions de llei que s'elaboren aquí, així com per al tràmit previ a la interposició dels recursos d'inconstitucionalitat.

És per això que celebrar, lloar i homenatjar el Consell Consultiu és, en certa manera, una evocació laudatòria d'aquest Parlament. És allò que es diu quan es felicita un parent o familiar de qui celebra l'onomàstica: «Et felicito per la part que et toca.» Alguna part ens toca a nosaltres.

La dificultat i el mèrit de la tasca del Consell Consultiu provenen de les mateixes fonts de la seva competència. Té dos fronts, millor dit, actua en dos fronts: el front intern de Catalunya, vetllant per l'adequació a l'Estatut de les nostres lleis, i té un front extern a Madrid, en el Tribunal Constitucional, dictaminant amb caràcter previ els recursos d'inconstitucionalitat sobre els quals aquell haurà de definir-se.

Aquí hi ha una dialèctica difícil i, a cops, contradictòria. Malgrat tot, estic convençut que en ella recau la seva major grandesa, a la vegada que la major servitud del Consell. Que còmoda i pacífica seria la tasca del Consell Consultiu si es pogués limitar a la lectura catalana del bloc de la constitucionalitat!

I no em refereixo a lectures polítiques del bloc, que és evident i que l'honora, que no fa el Consell Consultiu. Em refereixo a la lectura jurídica, científica i objectiva, que és vista sovint de manera tan diferent des d'aquí i des d'allà.

No vull silenciar que hi ha un altre motiu de satisfacció per al Parlament en aquesta sessió d'obertura: la personalitat del conferenciant. El professor Molas és un home de la casa, ha estat diputat i membre de la Mesa.

Ell, en aquesta casa, va elaborar tota una doctrina d'interpretació del Reglament de la casa, no escrita, però vigent, perquè jo, com a president, m'hi topo, agradablement, sovint.

El president del Consell, senyor Villavicencio, escrivia en la presentació del primer volum de la sèrie que recull tots els dictàmens: «Intentem arribar a la “veritat”.» Amb tot el relativisme que en qüestions jurídiques cal donar, crec que sense temeritat es pot afirmar, amb la perspectiva que donen aquests deu anys, que el Consell Consultiu ha arribat a la «veritat», i els seus dictàmens constitueixen un cos impressionant de doctrina constitucional i estatutària.

Felicitem el Consell i ens felicitem tots plegats pel fet que hagi estat així.

Voldria fer una última consideració. En aquests deu anys, ha envellit el Consell? Vull dir, ha perdut la il·lusió inicial, la il·lusió d'estrenar una nova branca jurídica: la doctrina constitucional de Catalunya, absolutament nova i sense precedents?

Jo crec que, amb la maduresa, el Consell no ha perdut aquella il·lusió inicial, sinó que continua amb el mateix impuls de fa deu anys.

El poeta, en dirigir la mirada a la seva adolescència, es preguntava: «Som els homes d'avui aquells infants d'ahir?» El Consell d'avui és el Consell d'ahir. Que per molts anys.

III Jornades Europees del Consell Català del Moviment Europeu: Subsidiarietat Maastricht

Palau del Parlament, 28 de gener de 1993

Siguin molt benvinguts a aquesta casa, que els acull per a la celebració de les III Jornades Europees que organitza el Consell Català del Moviment Europeu.

El Parlament de Catalunya s'honora a ser la seu de la vostra reunió. Físicament, vostès podrien trobar altres llocs potser més adients, més còmodes, en millors condicions, més eficients per a reunir-se, però estic segur que aquesta casa, seu de la sobirania del poble de Catalunya, és el millor lloc de tots els possibles per gaudir de l'atmosfera europeïsta més avinent per als seus treballs.

Aquesta casa és no solament un tros d'Europa, sinó que és un focus d'europeisme. Aquest Parlament, com a fidel representant del poble català, sent amb singular intensitat la causa d'Europa.

Ja en la primera legislatura (1980-1984) es va crear en aquesta cambra una comissió de seguiment de les negociacions d'adhesió d'Espanya al Mercat Comú.

En la segona legislatura (1984-1988) es va celebrar un debat general sobre les conseqüències econòmiques que es derivaven per a Catalunya de la integració econòmica d'Espanya al Mercat Comú.

En la tercera legislatura (1988-1992) es va acordar la constitució d'una comissió de seguiment Catalunya-CEE.

I una de les primeres actuacions de l'actual legislatura, fa molt poc inaugurada, ha estat la petició conjunta de tots els grups parlamentaris per a la constitució d'una nova comissió de seguiment, i el mes d'octubre passat es va celebrar durant tres dies un debat general sobre el Tractat de Maastricht, amb l'aprovació de nombroses resolucions que fan referència a l'actuació de l'autonomia catalana amb relació al Tractat.

Sortosament, en l'actualitat, l'europeisme és denominador comú de totes les forces polítiques catalanes amb representació parlamentària. En la marxa vers la integració europea, cap grup, cap partit no es vol quedar enrere. Tothom vol estar a primer rengle. Hi poden haver, i n'hi ha, discrepàncies de mètode, de ritme, de tècnica o d'estratègia. Però és indefectible que qualsevulla de les nostres forces polítiques se sentiria ofesa, greument ofesa, si per part d'algú es posés en dubte el seu europeisme.

Avui, enaltint l'ideal europeu, es pot comptar amb la unanimitat del nostre Parlament.

Per això es pot afirmar que en aquesta casa podran vostès respirar europeisme.

En aquestes Jornades vostès es proposen aprofundir en l'àbast d'una de les més importants conquestes assolides a Maastricht: el principi de subsidiarietat.

Des de fa desenes i desenes d'anys, la força política a la qual pertanyo ha estat defensant aquest principi de subsidiarietat com a inspirador d'un sistema polític que porta l'ideal democràtic fins a les últimes conseqüències.

Jo em congratulo que avui sigui patrimoni de tota l'Europa comunitària.

Però el principi de subsidiarietat, com tots els grans principis polítics, per la seva globalitat, pel seu caràcter teòric i general, corre el perill de tenir lectures —més o menys intencionadament— esbiaixades. Els problemes competencials dels diferents nivells del poder polític i administratiu poden fer desviar una aplicació objectiva i desapassionada de l'afirmació axiomàtica segons la qual les decisions han de ser preses de la manera més propera possible al ciutadà.

No es pot amagar que el Tractat de Maastricht troba moltes dificultats: Dinamarca, el Regne Unit, l'ajustat referèndum francès, etc.

Això ha sorprès molts il·lusionats europeistes. Però jo m'atreveixo a afirmar que les reaccions negatives eren previsibles. Fins a Maastricht, els tractats europeus —la Comunitat del Carbó i de l'Acer, Roma, l'Acta Única— constituïen fites d'una marxa, fins a cert punt plàcida, d'una integració comuna d'avantatges amb poques contrapartides, més o menys negatives, a curt termini. Fins a Maastricht, la unitat europea anava a les madures, i a partir d'aquest tractat, també es va a les verdes.

Però, amb totes les matisacions que calguin, es pot afirmar que Maastricht pretén de veritat, de debò, de manera definitiva, la Unió Europea. I això altera l'*statu quo*. Modifica substancialment els usos i costums dels estats. Dóna naixement a una nova entitat que no pot viure, ni créixer, sense minvar i anul·lar, en molts casos, les sobiraniaes estatals. La posada en vigència de Maastricht serà difícil. Res important és fàcil. I Maastricht és important.

La romanització va costar segles. La cristianització, també. El Renaixement fou lent. La implantació de la sobirania popular va costar revolucions. I encara que avui la història sembla anar amb major velocitat, caldrà salvar molts esculls abans no es faci realitat tangible el que expressa el títol del Tractat: Unió Europea.

Les dificultats, els obstacles, els esculls no volen dir fracàs. Volen dir, senzillament, victòria més meritòria. No cal que a vostès, europeistes militants, els encoratgi a tirar endavant. Ja ho estan fent al si del Moviment Europeu. Aquesta jornada n'és una prova fefaent.

Estic segur que tots vostès subscriuen aquelles paraules de Jean Monnet: «No col·liguem estats, unim pobles.» Vers aquesta unitat humana dels europeus ens encamina Maastricht. I com un pas en aquesta direcció, van aquestes Jornades que em plau inaugurar i a les quals auguro un gran èxit.

Gràcies.

Presa de possessió del síndic de Greuges, Anton Cañellas

Palau del Parlament, 5 de febrer de 1993

Aquest és un acte ple de significació. Principalment, significa que les institucions de la democràcia catalana funcionen amb tota normalitat.

Les persones passen, però les institucions romanen i, quan per qualsevol causa cessa un càrrec públic, immediatament es produeix el relleu, sense estridències, sense dramatismes, sense traumes, amb naturalitat i senzillesa.

Avui es produeix un relleu. La mort se'ns va endur en Frederic Rahola, el primer síndic de Greuges de la Generalitat restablerta amb l'Estatut de 1979. Però la institució, la Sindicatura, roman, i avui, en la cursa de l'autogovern, recull el testimoni un altre síndic.

Haig de dedicar un record ple d'agraïment a Frederic Rahola, que va tenir l'honor de posar fi a una llarga vida de serveis a Catalunya donant forma i relleu a una institució nova. És cert que va ser l'Estatut el que va crear la Sindicatura, i que va ser una Llei del Parlament la que va regular la institució, però fou Rahola qui li va donar existència real i palpable.

No crec apartar-me de la veritat si dic que el Síndic de Greuges té un gran prestigi entre la ciutadania. És conegut i valorat. Això es deu a Frederic Rahola i als que amb ell varen col·laborar.

Ara tenim un altre síndic, elegit per una amplíssima majoria d'aquest Parlament: Anton Cañellas i Balcells.

«Defensar els drets fonamentals i les llibertats públiques dels ciutadans.» Aquesta és la missió que li confia l'Estatut. I jo m'atreviria a dir que aquesta tasca, atenent-nos al seu currículum, a la seva història personal, no serà més que continuar, en un lloc més rellevant, això sí, el que ha estat fent al llarg de la seva vida. Els drets fonamentals i les llibertats dels catalans han estat una obsessió, una constant, en la seva vida.

Ara, l'Anton Cañellas tindrà el millor instrument que podria somiar per servir als seus ideals.

Jo estic convençut que Cañellas voldrà mantenir el prestigi del Síndic de Greuges i, si és possible, el sabrà augmentar.

Catalunya, terra de llibertat i de llibertats, ha estat sempre, per tant, terra de greuges. El català no s'ha deixat mai atropellar. El dret és un problema de límits. I per això els catalans hem sigut i som molt sensibles a les extralimitacions dels poders públics. Per això, les Corts Catalanes, del segle XIII al XVIII, dedicaven part de les seves sessions als capítols de greuges, per exposar els greuges pels abusos del sobirà o dels seus funcionaris. Per això, l'actual Estatut estableix que el Síndic «podrà supervisar les activitats de l'Administració de la Generalitat».

Al nou síndic, feina no n'hi faltarà. Tenim un poble sensible i una Administració que, per més moderna que sigui, sempre es pot extralimitar. Sabrà escoltar, sabrà atendre i sabrà resoldre.

Aquest Parlament, representació del poble de Catalunya, així ho espera. No serà decebut.

Homenatge a Frederic Rahola

Palau del Parlament, 10 de maig de 1993

Podria limitar el meu discurs dient que faig meu tot el que aquí s'ha dit, cosa que és veritat. Desitjaria, però, afegir-hi unes breus reflexions personals.

En primer lloc, voldria destacar el fet que l'acte hagi estat promogut per l'Associació Blanquerna, pels seus companys d'infància, que sou els qui millor el coneguéreu i sou els menys propicis a l'elogi fàcil.

Els antics alumnes de Blanquerna constituïu un veritable *lobby*, no organitzat ni premeditat, sinó espontani, de civisme, amistat i catalanitat. Com el poeta, us podeu preguntar: «Som els homes i dones d'avui aquells infants d'ahir?» La resposta és que sí, perquè ha imprès caràcter.

En segon lloc, vull referir-me a Frederic Rahola com a síndic de Greuges. Crec que heu escollit el lloc més adient per a aquest homenatge, el Parlament de Catalunya.

Ell va donar vida i contingut al mandat que li atorgà aquest Parlament. Va acceptar l'encàrrec amb veritable vocació i il·lusió. Va crear la seva organització administrativa i pràctica. El seu treball seriós i la seva imparcialitat van donar prestigi a la institució. Defensava aferrissadament els seus punts de vista, però sabia cercar l'acord necessari. Només vàrem discrepar per raó de pressupostos, però comprenia les meves motivacions.

En tot moment va saber complir amb la tasca encomanada: defensar els drets i les llibertats públiques dels ciutadans de Catalunya.

Audiència als membres del Consell Municipal de l'Ajuntament de Perpinyà

Palau del Parlament, 8 d'octubre de 1993

Siguin benvinguts a aquesta casa, que és la seu de la institució que representa tot el poble de Catalunya, el poble del Principat.

Aquest és un acte important. No hi ha precedents que un consell municipal de la que nosaltres denominem la Catalunya Nord visités corporativament i oficialment aquesta casa. Els agraeixo molt sincerament la visita.

La vila de Perpinyà és especialment estimada per tots els catalans del sud dels Pirineus. Històricament, fou la segona capital de Catalunya. *Vila fidelíssima*, la titula Joan II, i en temps més propers la considerarem la nostra porta a Europa. En la fi de la nostra Guerra Civil, acollí els nostres refugiats. En temps de la dictadura, quan teníem prohibida la nostra senyera, ens emocionava veure-la onejar a dalt del Castellet.

Europa marxa cap a la seva unió. Les fronteres dels estats s'estan esborrant. I adquireixen la màxima importància les afinitats geogràfiques, econòmiques, lingüístiques i culturals. Podem afirmar que avui Perpinyà i el Rosselló estan més a prop que mai de Barcelona i de Catalunya.

Estic segur que la delegació que avui inaugureu a Barcelona servirà per afirmar-nos més en el nostre futur comú.

Reunió de treball de diputats del Parlament de Catalunya amb membres de la Comissió d'Afers Econòmics i Monetaris i de la Política Industrial del Parlament Europeu

Palau del Parlament, 22 de novembre de 1993

No és missió dels presidents de cambres parlamentàries intervenir en els debats i molt menys interferir en les tramitacions. La seva missió consisteix essencialment, dins el marc reglamentari, a donar via lliure a la lliure expressió dels diputats i dels grups parlamentaris.

Per consegüent, la meva intervenció en aquest acte cal que es limiti a donar compliment al que jo crec que és un inexcusable deure protocol·lari, d'expressar la més cordial benvinguda a les senyores diputades i als senyors diputats membres de la Comissió d'Afers Econòmics i Monetaris i de la Política Industrial del Parlament Europeu.

El Parlament de Catalunya se sent molt honorat d'acollir en la seva seu una reunió de la vostra comissió, i vull expressar públicament el meu agraïment al diputat senyor Carles Gasòliba, autor de la proposta de reunió a Barcelona, i al president Bouke Beumer, per haver acceptat aquesta casa com a lloc d'aquesta reunió, que espero que sigui profitosa per a tots.

Em congratulo que aquesta reunió tingui lloc a les poques setmanes —als vint-i-un dies— de l'acomiadament de la Comunitat i de l'adveniment de la Unió Europea, en què els veritables europeistes tantes esperances hi tenim dipositades.

Estic convençut que, malgrat la gravíssima crisi econòmica que patim, la qual té una especial incidència a Catalunya —com tindreu ocasió de constatar en el curs de les vostres jornades catalanes—, no impedirà deixar palesa la profunda vocació europeista d'aquest poble que cordialment els acull.

La Comissió de Peticions del vostre Parlament es va reunir en aquesta seu els dies 27, 28 i 29 de maig de 1991, i ens va estimular a ser fidels a l'ideal de l'Europa unida. Aquesta reunió que avui hem inaugurat de la vostra comissió ens servirà per perseverar en aquella fidelitat.

Bona feina, i moltes gràcies.

IV Jornades del Consell Català del Moviment Europeu

Palau del Parlament, 31 de gener de 1994

Molt em plau, un cop més, de donar-vos la benvinguda a aquesta casa, seu del Parlament de Catalunya, per celebrar la vostra jornada anual del Consell Català del Moviment Europeu.

El tema europeu, raó de l'existència del vostre moviment, sempre és important. Però en les circumstàncies actuals adquireix un relleu molt especial.

No és un secret per a ningú que l'europeisme està vivint hores baixes. Sense que ningú no hagi renunciat a res, és indiscutible que s'han refredat molts entusiasmes, que s'ha alenat la marxa i, fins i tot, que s'està produint certa paràlisi. De l'optimisme que acompanya l'establiment d'un programa, amb cronologia precisa per arribar a la unió efectiva (és a dir, Maastricht), objecte de les vostres jornades, hem passat a un realisme desencoratjat que posa molts interrogants al que ahir eren certeses.

La impotència, la incapacitat i, fins i tot, cert grau d'indiferència en la resolució del drama dels Balcans posen en qüestió l'eficàcia i la idoneïtat de les institucions europees. El fet que el vergonyós espectacle tingui lloc fora de les fronteres estrictes de la Unió no minora la sensació de fracàs.

Tampoc l'Europa comunitària no ha sabut transmetre quelcom de realment positiu a l'Europa de l'Est, que des de l'enderroc del Mur de Berlín navega a la deriva buscant un nord que la mera solidaritat verbal dels europeus d'Occident és incapaç d'orientar.

Indubtablement, també la crisi econòmica que pateixen els dotze obliga ciutadans i governs a fixar llur atenció i preocupació en els problemes més immediats del dia a dia, i a marginar amb cert escepticisme les accions a mitjà i llarg termini. És a dir, avui urgeix més reparar les goteres dels vells edificis estatals que construir el nou edifici de la Unió, i s'oblida que moltes de les goteres que afecten els estats membres no tindran reparació possible sense cobrir primer la nova teulada comuna de la Unió.

Cal, doncs, una nova mobilització europeïsta per trencar l'actual inèrcia i estimular la marxa, ara alentida.

Estem davant d'un problema de voluntat política que necessita la iniciativa i l'impuls del màxim de forces polítiques.

Per això, crec molt adient que, en la Jornada d'enguany, el Consell Català del Moviment Europeu hagi decidit donar el màxim protagonisme als secretaris generals de tots els partits polítics amb representació parlamentària en aquest Parlament. És a ells, i a tots els seus homòlegs europeus, a qui correspon explicitar els nous impulsos i les noves iniciatives que les circumstàncies presents fan necessaris per a l'assoliment de les fites de la Unió Europea.

Sense voluntat política, això no serà possible. A tots ens consta que aquesta voluntat existeix. Cal reactivar-la i afinar-la, però.

Estic segur que les tasques d'aquestes Jornades, que molt em plau d'inaugurar, assoliran l'èxit de les anteriors i tindran el ressò, en la societat catalana, que la causa d'Europa es mereix.

Desè aniversari del Síndic de Greuges

Palau del Parlament, 14 de novembre de 1994

Amb la perspectiva que donen deu anys, podem dir que el Parlament no s'equivocà en nomenar un Síndic de Greuges, perquè, si bé és veritat que l'Estatut crea la institució, ho fa amb caràcter potestatiu, no obligatori. L'article 35 diu: «El Parlament *podrà* nomenar...» No hi havia, doncs, una necessitat de crear-lo, en contrast amb la figura del Defensor del Pueblo, que és regulada per una llei orgànica, la 54.

Tampoc no es va equivocar quan aprovà la Llei 14/1984, que conferí total independència al Síndic en l'exercici de les seves competències: defensar els drets fonamentals i les llibertats públiques dels ciutadans, supervisant l'Administració de la Generalitat i els ens locals.

És cert que és nomenat pel Parlament, i que ha d'informar anualment una comissió i el Ple i cada vegada que la Comissió li ho demani, però la seva actuació és lliure, autònoma i sense dependència jeràrquica de cap mena.

Tampoc no es va equivocar en fer una proposició de llei al Congrés de Diputats per coordinar i establir la cooperació del Síndic amb el Defensor del Pueblo. La llei estatal recollí els continguts de la proposició. I això ha funcionat bé.

També fou un encert que el Síndic pogués actuar d'ofici, sense necessitat de denúncia de particulars, d'administracions o del Parlament. És una prova més de la seva autonomia i independència.

Un altre encert és la total gratuïtat de les actuacions del Síndic a favor dels interessats. Per tant, ningú no es veu privat de la seva protecció per falta de mitjans econòmics.

I, com a conseqüència de tot això, la no-necessitat d'assistència de lletrat o procurador. És ell mateix qui fa de lletrat o procurador.

Elements que cal destacar de les seves funcions:

—El *secret* de les investigacions: «reserva i discreció més absolutes», car està en joc l'honor i la fama de les persones i de les institucions. Les úniques excepcions són la necessitat de comunicar el resultat a l'interessat i l'informe anual a la Comissió i al Ple del Parlament.

—*Protecció penal* davant les autoritats i funcionaris que es neguen a col·laborar en les tasques del Síndic.

—Facultat *conciliadora i d'acord* que faciliti «una resolució positiva i ràpida de les queixes».

Si bé és cert que no pot entorpir l'acció de l'Administració, no pot modificar ni anul·lar actes administratius, atès que no és poder judicial ni instància administrativa, pot, però, denunciar, en els seus informes anual o extraordinaris al Parlament, totes les anomalies.

Finalment, en aquesta cadena d'encerts, la llei vol que, en l'exercici de les funcions del Síndic, hi hagi continuïtat, sense solució de continuïtat. Per això estableix que, en els supòsits de cessament, o bé el mateix Síndic o bé l'Adjunt, exerceixin interinament fins al nomenament del nou Síndic.

I l'últim encert que vull destacar és en l'elecció de les persones. Primer, en Frederic Rahola i, ara, n'Anton Cañellas.

Benvinguda al Dalai-lama

Palau del Parlament, 16 de desembre de 1994

El Parlament de Catalunya, segons la definició de la nostra llei suprema, l'Estatut d'autonomia, és la representació de tot el poble de Catalunya.

En donar-vos, doncs, la benvinguda a aquesta casa, és tot el poble de Catalunya que us la dona.

Catalunya, des de temps immemorial, ha estat una terra oberta a causa de la seva situació geogràfica de frontera, pas i marca. Tothom hi ha trobat acolliment.

Si és un país obert, que rep amb els braços oberts tothom que ve de fora, ho fa d'una manera especial amb vostès que han volgut reunir-se aquí, a la nostra terra, per tractar de la pau des de diferents vessants de la fe religiosa.

Catalunya ha estat sempre molt sensible amb el tema de la pau. A la fi del primer mil·lenni, establí les assemblees de pau i treva, que exigien un descans setmanal en la lluita i en la guerra. Tant de bo estigués vigent!

La raó ens diu que la pau és possible. Però l'experiència ens demostra que és un bé difícil. Vèncer les dificultats que s'hi interposen és una tasca noble i necessària.

I per això és noble i necessària una iniciativa com la seva, que busca la pau pel camí de considerar tots els homes germans i dependents de la divinitat.

Que tinguin l'èxit que vostès i tota la humanitat mereixen.

Acte de presentació del llibre *Parlament de Catalunya, 15 anys*

Palau del Parlament, 26 de setembre de 1995

El llibre que presentem, sense cap dubte, és un llibre excepcional en el sentit literal del mot: és una excepció que el Parlament de Catalunya editi una publicació, més enllà de les necessàries a la seva funció específica —*Butlletí* i *Diari de Sessions*.

I és també una excepció que una publicació sorgida d'una institució oficial com la nostra hagi estat acollida tan favorablement com ho ha estat aquesta.

Sense pecar d'immodèstia, crec que la publicació ha cobert perfectament tots els objectius que es proposà la Mesa del Parlament en acordar-ne l'edició, que consistia a donar una notícia sintètica, però suficient, de la tasca duta a terme pel Parlament en els primers quinze anys transcorreguts des del seu restabliment.

I dic els «primers quinze anys» perquè estic convençut que vindran els segons, els tercers, i un llarg etcètera de cardinals de la vida parlamentària del nostre país. Perquè estic convençut que l'autogovern de Catalunya i, per tant, de la vida parlamentària, és un fet irreversible en la nostra experiència col·lectiva.

És una publicació absolutament objectiva, neutra, incolora, inodora i insípida partidísticament parlant, ben lluny de propagandes i de publicitats autoexpressades. I, curiosament, ha resultat un document de primer ordre per valorar la tasca de les institucions estatutàries.

Sols em resta donar les gràcies a tots els qui, d'una manera o altra, han contribuït en aquesta publicació.

Acte de presentació de l'edició del *Catàleg general de la «Donació Fornas»*

Palau del Parlament, 28 de setembre de 1995

Aquest *Catàleg* que avui presentem ha estat l'«obra de la Seu». Em pertoca, a mi, reconèixer humilment el retard amb què el Parlament ha donat compliment al seu compromís de confeccionar el *Catàleg* que presentem, l'únic requisit que exigí el senyor Fornas en fer la donació.

Aquest és un cas evident que fa bona la dita popular que diu: «Músic pagat fa mal so.»

El senyor Fornas havia fet lliurament del seu fons, havia pagat a la bestreta, i el Parlament ha fet sonar el *catàleg* al cap dels anys.

Però el retard no ha estat del tot negatiu. D'una banda, crec que el Servei de Biblioteca ha fet una tasca molt conscient i responsable i, d'altra, han pogut intervenir en el seu procés fins a tres presidents del Parlament: el senyor Barrera, que va rebre l'ofertament; el senyor Coll, que el va formalitzar, i jo mateix, que, a la darrereria del segon mandat, he pogut donar compliment al compromís adquirit.

Ja s'ha parlat aquí de la importància del fons Fornas. No ho repetiré jo ara.

Per part meua, vull destacar que aquest acte va més enllà de la presentació d'un *catàleg*. Aquest és un acte d'homenatge a Josep Fornas. Homenatge d'estricta justícia, per la desinteressada donació que ha fet al Parlament de Catalunya. Homenatge al polític Fornas, que va saber actuar amb eficàcia en la clandestinitat i en la primera legislatura. Homenatge al patriota nacionalista Fornas, que ha portat el seu amor al país fins a la generositat.

Ell tindrà el privilegi d'haver unit el seu nom, perpètuament, a aquesta casa, mercès a la seva donació.

Amic Fornas, moltes gràcies.

X Jornades de Coordinació entre Defensors del Poble de l'Estat Espanyol

Palau del Parlament, 5 d'octubre de 1995

Bienvenidos a esta casa de la que en modo alguno pueden sentirse extraños.

Cataluña, que desde siempre ha sido un país abierto, les recibe con los brazos abiertos.

Además, ustedes están íntimamente vinculados a la institución parlamentaria. Ustedes son mandatarios del Parlamento, con autonomía de gestión, pero ustedes son nombrados por el Parlamento y rinden cuentas al Parlamento. Por eso puedo decir que están en su casa.

No es ésta la primera vez que este Parlamento los acoge. Ustedes estuvieron presentes en las III Jornadas del año 1987 y en el Homenaje a Frederic Rahola.

Hago votos por el éxito de estas X Jornadas de Coordinación y, aunque sé que no lo necesitan, les estímulo a que sigan ejerciendo sus funciones con el entusiasmo que merece la defensa de los derechos y las libertades de los ciudadanos.

Brindo por el Defensor del Pueblo, por todos y cada uno de los *Ombudsmen* aquí presentes, que es tanto como brindar por España y por todas sus nacionalidades y regiones.

Paraules fora del Parlament

Atesa la gran quantitat de parlaments que es podien incloure en aquest apartat, pel munt d'actes als quals fou cridat el M. H. Sr. Joaquim Xicoy com a president del Parlament (aniversaris d'institucions, homenatges a personatges il·lustres, setmanes culturals, premis literaris, festes populars i sardanistes, inauguracions, concerts benèfics, etc.), n'oferim una selecció prou àmplia com a mostra de la seva activitat institucional.

Drets humans i solidaritat

Aula Magna de la Universitat de Barcelona, 10 de desembre de 1988

La data del 10 de desembre de 1948 és una data que mereix ser recordada. M'atreiria a assegurar que l'aprovació de la Declaració universal dels drets humans per l'ONU és un dels esdeveniments més cabdals del segle xx, ja a les seves acaballes.

Cal situar-nos en els temps immediatament anteriors a la Declaració. Eren els temps subsegüents a la segona conflagració mundial. La humanitat sencera estava encara estabornida i horroritzada pel que acabava de succeir: milions de morts als fronts de guerra, assassinats massius als camps d'extermini nazis, bombardeigs d'Hiroshima i Nagasaki —ciutats densament poblades que desaparegueren literalment com a resultat de l'explosió de les primeres bombes atòmiques.

Pels quatre punts cardinals, el vent transportava la pregunta bíblica: «Què n'has fet, del teu germà?» I un sol crit resumia el pensament dels homes i les dones de la terra: «Mai més.»

I els responsables de la majoria dels països del món escoltaren aquest «mai més» i es reuniren per cercar l'instrument perquè fos així.

Aquest instrument va ser la Declaració universal dels drets humans.

M'he permès aquesta introducció un xic apocalíptica perquè en l'actualitat ja són molts els joves —i no tan joves, ja que s'estan apropant a la cinquantena— els qui no van viure aquells esdeveniments. I cal situar el naixement de la Declaració universal en el seu marc històric, per copsar amb tota profunditat el seu abast.

En celebrar aquest quarantè aniversari, crec jo que aniríem errats si ens limitéssim a això: a una celebració brillant, potser acadèmica, potser lúdica, de l'esdeveniment singular.

És clar que hem de fer una exaltació, fins i tot apassionada, de les excel·lències intrínseques de la Declaració, però, amb la perspectiva que donen els quaranta anys transcorreguts, hauríem de fer un balanç objectiu de quins han estat els seus resultats pràctics per a la comunitat humana i per als homes i les dones que la componen.

Perquè la Declaració universal dels drets humans no és una obra literària que pot agradar més o menys, segons el gust estètic de cadascú. Sinó que pretén ser un instrument pràctic, una eina per construir una humanitat diferent.

La humanitat del 1988 és diferent de la del 1948?

Aquesta és la pregunta que em faig aquesta nit. I la que els faig a tots vostès. Vostès han de cercar la resposta, com jo mateix intentaré de trobar-la.

Per no arribar a conclusions errònies, cal definir amb precisió què és la Declaració universal dels drets humans.

No és un instrument jurídic. No és una llei. No té força coactiva ni per als individus ni per als estats. Pot arribar a ser-ho, si els seus continguts són recollits per la legislació interna.

La Declaració universal dels drets humans va ser concebuda com una exposició d'objectius, com una relació de fites que els governs havien d'assolir. Per tant, per si mateixa, la Declaració no és dret obligatori, si bé ha estat font d'inspiració del dret obligatori de molts convenis internacionals, de constitucions estatals i de lleis internes.

Bo serà resumir breument quins són els drets que es proclamen en la Declaració universal dels drets humans; tots els coneixem, però un repàs no serà sobrer.

Hi ha dos grans blocs de drets: els civils i polítics, que tenen tots els éssers humans (articles 3 al 21), i els drets econòmics, socials i culturals (articles 22 al 28).

Els primers són tenir dret:

- A la vida, a la llibertat i a la seguretat de la persona.
 - A la protecció contra l'esclavatge i la servitud.
 - A la protecció contra la tortura i les penes o tractaments cruels, inhumans o degradants.
 - Al reconeixement de la personalitat jurídica.
 - A la igualtat davant la llei.
 - Al recurs efectiu davant el tribunal per les violacions dels drets humans.
 - A la llibertat contra la detenció, l'empresonament o l'exili arbitraris.
 - A un judici públic i just davant un tribunal independent i imparcial.
 - A la presumpció d'innocència fins que la culpabilitat no hagi estat provada.
 - A la prohibició de la condemna per actes que no fossin delictius en el moment de cometre's.
 - A la llibertat contra les ingerències arbitràries en la vida privada, la família, el domicili i la correspondència.
 - A la llibertat de circulació i de residència, incloent-hi el dret a sortir de qualsevol país i tornar-hi.
 - A l'asil.
 - A la nacionalitat.
 - A casar-se i fundar una família.
 - A la propietat.
 - A la llibertat de pensament, de consciència i de religió.
 - A la llibertat d'opinió i d'expressió.
 - A la llibertat de reunió i d'associació pacífiques.
 - A la participació en el govern del país.
 - A la igualtat d'accés a les funcions públiques del país.
- Els drets econòmics, socials i culturals són els següents:
- A la seguretat social.
 - Al treball i a la lliure elecció d'aquest.
 - A igual salari pel mateix treball.
 - A una remuneració que asseguri una existència d'acord amb la dignitat humana.
 - A fundar sindicats i a sindicar-se.
 - Al repòs i al lleure.
 - A un nivell de vida adequat per a la salut i el benestar (alimentació, vestit, habitatge i assistència mèdica).

—A l'assegurança en cas d'atur, malaltia, invalidesa, viduïtat, vellesa i altres casos independents de la pròpia voluntat.

—A la protecció de la maternitat i de la infància.

—A l'educació, que inclou el dret preferent dels pares a escollir el tipus d'educació dels seus fills.

—A la participació en la vida cultural de la comunitat.

—A la protecció pel fet de ser autor de produccions científiques, literàries o artístiques.

Estic segur que tots els presents que hagin escoltat aquesta llarga relació de drets, mentalment han anat formulant el seu balanç particular.

Però, en fer aquest balanç, crec jo que s'ha de fugir de posicions extremes: és molt fàcil fer triomfalisme i també és molt fàcil fer derrotisme. No costa gaire trobar arguments en un i altre sentit. Per això cal fer un esforç d'objectivitat, de realisme i, per damunt de tot, sense prejudicis ideològics.

Per fer triomfalisme n'hi haurà prou a tenir en compte que, des de l'aprovació dels drets humans:

—Nombrosos convenis els han convertit en normes de dret internacional obligatori, d'àmbit continental, a Europa i a Amèrica.

—S'han estès els drets inicials, de caràcter individual, a les col·lectivitats.

—Molts textos constitucionals els han incorporat a la legislació interna dels estats.

—S'han originat tribunals jurisdiccionals on recórrer per denunciar-ne les violacions.

—Han generat organitzacions molt actives, tant governamentals com no governamentals, per a la seva defensa.

—S'ha assolit una gran difusió escrita i en medis audiovisuals.

—Han estat incorporats en els programes escolars i educatius de molts països.

I un llarg etcètera.

Però, com acabo de dir, també és fàcil fer derrotisme:

—Tenen una inspiració excessivament jusnaturalista.

—Són excessivament formals.

—Responen a una visió occidental de la cultura.

—Són objecte de constant violació, a tots els continents; sense anar més lluny, al nostre país.

—Als estats capitalistes es vulneren els drets econòmics i socials dels ciutadans.

—Als països comunistes s'ignoren els drets civils i polítics.

—Prossegueixen les discriminacions per motius de raça, religió i sexe.

—Sovint es nega el dret d'autodeterminació de molts pobles.

Etcètera.

És indubtable que, sense faltar a la veritat, es podria anar engruixint tant l'actiu com el passiu del balanç. Amb què ens quedem?

Jo crec que cal una visió de conjunt, no sectorial, un judici global, no particularitzat. I aquesta visió, aquest judici, no pot ser, de cap manera, totalment negatiu. Estem molt lluny dels objectius, però és també molt el que s'ha avançat.

L'èxit més transcendental de la Declaració és la seva universal acceptació. Fins i tot els qui els incompleixen, no solament no els neguen, sinó que fan asseveracions de complir-los.

Hem de recordar que, en la seva aprovació, la votació no fou unànime. S'abstingueren la URSS, Bielorússia, Txecoslovàquia, Polònia, Ucraïna, Iugoslàvia, Aràbia Saudita i Sud-àfrica. Dos varen ser-ne absents: Hondures i Iemen.

Doncs, bé, avui no és gens agosarat afirmar-ho: ningú no arribarà a absentar-se o a abstenir-se. Avui ningú no dissenteix de la seva validesa. Crec que, per primer cop des del naixement de la humanitat, hi ha una escala de valors universalment acceptada. Existeix un únic llenguatge ètic que ningú no posa en dubte. Per això, algú ha pogut dir que la Declaració universal dels drets humans és la «consciència ètica» de la humanitat.

Es podrà dir que això és insuficient, però és transcendentalment important. Hi ha una via oberta de diàleg, amb un idioma comú. Ningú no el rebutja. Tothom diu acceptar-lo. Tothom, els pobles i els individus, jutgen i admeten ser jutjats en funció dels valors proclamats en la Declaració.

Crec que això sol mereix ser definit com un gran pas endavant de la humanitat.

Però, i la solidaritat?

Aquest és el tema que m'ha estat encarregat, amb gran encert. Perquè, evidentment, els drets humans o seran solidaris o no seran.

És cert que en tota la Declaració no apareix la paraula «solidaritat». Sens dubte perquè no era un terme o una expressió d'ús comú o corrent en el llenguatge polític del 1948. Però és innegable que tota la Declaració, des de la primera paraula fins a la darrera, està impregnada de solidaritat.

Si, com diu l'article 1, «tots els éssers humans neixen lliures i iguals en dignitat i drets», vol dir que tots, absolutament tots, mereixen el mateix tracte, individualment i col·lectivament, tant al Sud, com al Nord, al Primer Món, al Segon i al Tercer, i si tots, segons l'article 29, tenen el deure del reconeixement i respecte dels drets dels altres, s'està parlant de solidaritat.

El vessant solidari dels drets humans és important. Si oblidem aquest vessant, els estem falsejant i, lluny de servir a la igualtat de tots els homes i dones, estem discriminant i estem aprofundint les desigualtats.

Si oblidem la solidaritat, la Declaració universal pot ser una autèntica patent de privilegis a favor d'uns que gaudirien de tots els drets —els de les zones més desenvolupades i industrialitzades—, amb l'abandó dels altres. La Declaració podria convertir-se en l'expressió solemne del més refinat egoisme.

La Declaració universal dels drets humans, cal admetre-la i aplicar-la en bloc. Sense distincions ni fraccionaments. I això és el que ha succeït en gran mesura.

Els drets civils i polítics s'apliquen massa sovint prescindint dels drets socials i econòmics. I aquests últims, si són oblidats, si són menystinguts, fan utòpics o impossibles els primers.

Per què vol la llibertat el qui no pot menjar? Per què vol garanties jurisdiccionals el qui viu en la misèria?

Aquestes preguntes, se les pot fer el Tercer Món. Ens les fa.

I, les respostes, les hauria de donar el Nord, els països desenvolupats. També nosaltres, com a europeus.

És fàcil caure en la demagògia. La solució és difícil i complexa. No es poden assenyalar culpables determinats i ben definits. Recordaran vostès que els països rics es van compro-

metre —per una recomanació de l'ONU— a aportar unes dècimes dels seus pressupostos a favor del desenvolupament del Tercer Món, el 0,7 % del PIB.

Ja sabem les dificultats que hi ha perquè això s'acompleixi —només ho fan mitja dotzena de països, entre els quals no hi figura Espanya. Quin partit, quin sindicat, quin govern s'atreveix a exigir als ciutadans renúncies per a aquestes finalitats? I parlem només d'unes dècimes!

Per això, malgrat que faig un balanç positiu del que ha estat i ha representat al cap de quaranta anys la Declaració universal, he de denunciar una clara falla en la solidaritat. En lloc d'avançar en aquest terreny, potser retrocedim.

El Sud s'allunya cada cop més del Nord. En l'actualitat, el deute extern i la caiguda dels preus de les matèries primeres produeixen una espiral que ni l'ajuda exterior —ni que sigui a fons perdut— ni la planificació del desenvolupament no poden frenar. Fins i tot, certes ajudes al desenvolupament produeixen efectes bumerang.

És indiscutible que la industrialització occidental no pot ser exportada purament i simple al Tercer Món sense produir molts cops efectes perniciosos.

Les actuals tecnologies, si s'apliquen sense correctius al Sud, poden augmentar les xifres d'atur. El Tercer Món necessita noves tecnologies, que no desplacin massivament la mà d'obra cap a l'atur.

Per això, el desenvolupament del Sud no pot imitar els clixés del Nord. Cal encertar amb tecnologies específiques i diferents.

Des de la més moderna maquinària d'obres públiques, fins al pic i la pala, hi ha tota una gamma de tècniques intermèdies. La moderna maquinària, amb una gran productivitat, destruirà llocs de treball. El pic i la pala mantindran llocs de treball amb una productivitat només suportable amb salaris de fam.

He dit això només a tall d'exemple i per donar una idea aproximada de la dificultat i la complexitat del problema.

Per tant, cal actuar, doncs, amb el cor i amb el cap. És imprescindible una serena reflexió, que ningú no amagui el cap sota l'ala. El que estigui lliure de culpa que tiri la primera pedra. No és cosa de culpar-nos mútuament, sinó d'esforçar-nos, tots, en una lectura i en una acció, cada dia més solidària, dels drets humans.

Cal una autèntica mentalització col·lectiva per recordar que tot dret comporta, correlativament, un deure.

En el nostre país, en haver sortit no fa gaire d'un règim o sistema que negava drets, ens hem acostumat només a exaltar-los, oblidant el vessant dels deures individuals i col·lectius. A més, ens hem d'oposar fermament a la manipulació partidista dels drets humans.

Els drets humans no són patrimoni exclusiu de ningú. De cap nació, de cap Estat, de cap bloc, de cap partit. Tenen un sol color. No s'hi val a tenyir-los.

Sovint els drets humans queden desprestigiats per la seva invocació partidista. A voltes, de bona fe, són presentats com a garanties exclusives a favor dels qui trenquen la pau i la convivència. Convindria recordar que les víctimes també tenen els seus drets.

Els predicadors dels drets humans no podem oblidar que, en defensar la solidaritat, sovint hem de fer empassar gripaus. L'opinió pública no sempre està preparada per al que pot representar pedra d'escàndol i signe de contradicció.

No en tindrem prou amb tenir raó. Ens convindrà també demostrar que la tenim. Per exemple: com oposar-se a certes lleis o normes reguladores de la immigració i l'estrangeria, aquí i fora d'aquí, que van clarament contra els drets humans, però que tenen l'ample assentiment de sectors majoritaris de les societats occidentals?

Haurem de remar contra corrent. Però, per arribar a port, ens caldrà no només força, sinó també astúcia. Per vèncer, abans haurem de convèncer.

En complir-se els quaranta anys de l'aprovació de la Declaració universal dels drets humans, si mirem cap al futur, potser ens podrem sentir desencoratjats en contemplar la molta, moltíssima tasca que ens falta per realitzar, però, mirant el passat i veient la feina feta, tindrem delit de continuar.

Perquè els drets humans constitueixen, avui dia, un component indestriable de la nostra cultura. De la nostra i de la de tot el món. Són, sens dubte, l'únic ideal comú de tots els pobles de la Terra.

La seva realització és el repte ètic dels nostres temps, que només pot triomfar si és acceptat tant a nivell col·lectiu com individual.

Per això, cal subratllar la tasca important que realitzen en el camí de la universalització dels drets humans les organitzacions no governamentals, moltes d'elles reconegudes com a entitats consultives per les Nacions Unides. Caldria que, cada cop més, aquestes organitzacions, formades per ciutadans de base, tinguessin l'escalf i el suport de la majoria.

Perquè, en el fons, l'única forma per aconseguir que els esforços de les Nacions Unides de protegir els drets humans tinguin èxit és que puguin comptar amb el suport actiu —ho repeteixo: suport actiu— de tots els ciutadans del món.

Jo, personalment, comparteixo aquella sentència de Péguy, segons la qual «la revolució serà ètica o no serà».

A aquesta revolució ètica ens crida a tots la Declaració universal dels drets humans.

VII Setmana del Llibre en Català

Estació de França, 23 de febrer de 1989

Molt em plau poder presidir un acte com aquest.

En primer lloc, vull felicitar els seus organitzadors. El fet que se celebri la setmana setena vol dir que no es tracta d'un acte aïllat, sinó d'una acció continuada en el temps, que demostra que la cultura catalana és una cosa viva. Perquè el llibre, sense menysprear els altres mitjans, és l'instrument de cultura per excel·lència. És el termòmetre per mesurar el nivell cultural d'un poble, el qual dona fe de la nostra reconstrucció nacional. De res ens servirien les nostres institucions d'autogovern si la cultura no alcés el cap i no marxés al pas que exigeixen els temps.

No fa gaires setmanes vaig visitar el Parlament d'Estrasburg per impulsar la petició d'oficialitat de la llengua catalana en les institucions europees, i us asseguro que, a les personalitats amb qui em vaig entrevistar, res els impressionava tant —a part que el català sigui una llengua parlada per més ciutadans que el nombre d'habitants de molts estats europeus— com el fet que el llibre en català no era una curiositat de bibliòfil, sinó una autèntica realitat, atès que els milers de títols publicats anualment abasten totes les branques de les arts, de les lletres i de les ciències.

Estic segur que aquesta setmana superarà la de l'any anterior, car conec l'entusiasme de tots els qui intervingu en la publicació i la difusió del llibre català.

Recentment vaig llegir un comentari d'un responsable d'una editorial del país —que celebrava un important aniversari—, el qual deia que «havien treballat més amb el cor que amb el cap». Això jo no m'ho crec. El llibre català s'ha de treballar amb amor, però també amb intel·ligència, a parts iguals. I això és el que feu vosaltres. Hi poseu el cor i el cap.

Amb el cap i amb el cor us felicito.

Queda inaugurada la VII Setmana del Llibre en Català.

IV Premi Internacional Ramon Llull

Palau de la Generalitat, 18 d'abril de 1989

Ha estat motiu de gran satisfacció haver presidit aquest acte de la Fundació Congrés de Cultura Catalana. Fundació que perpetua en el temps aquell gran esdeveniment que fou el Congrés de Cultura Catalana.

No puc oblidar que la idea inicial del Congrés nasqué en el Col·legi d'Advocats de Barcelona, la corporació que agrupa els professionals de l'advocacia, la professió que he exercit durant més de trenta-cinc anys i fins que la política m'obligà a abandonar-la.

L'acord de la Junta de Govern fou el gener de 1975, encara en vida de l'anterior cap d'Estat.

Catalunya es pot enorgullir d'haver fet la transició política paral·lelament amb la mobilització de totes les seves energies culturals. La cloenda fou el 1977, ja restablerta la Generalitat, si bé provisionalment.

Es pot afirmar que Catalunya recuperava les seves institucions d'autogovern simultàniament amb el seu desvetllar cultural. I així havia d'ésser. El nostre autogovern es justifica en la nostra identitat fonamentalment cultural.

La nació és identitat, i aquesta queda determinada per la cultura.

I si feliç fou la iniciativa de perpetuar el Congrés amb la Fundació, feliç fou la decisió d'aquesta de crear el Premi Internacional Ramon Llull per als qui s'han distingit en la promoció de la realitat cultural catalana.

El prestigi del premi, cal mesurar-lo amb la dimensió dels guardonats fins ara: l'Anglo-Catalan Society, Pierre Vilar, Robert Burns.

Així havia d'ésser: el nom de Ramon Llull, el més universal de les lletres catalanes a través dels temps, sols es pot agermanar amb veritables valors intel·lectuals.

No és difícil trobar una estreta relació entre Joseph Gulsoy i Ramon Llull. Els dos són grans viatgers: Ramon Llull, de Mallorca a Barcelona, a Avinyó, a París, a Roma, a Jerusalem, a Tunísia, al món de l'Islam. Gulsoy neix a Armènia, de nacionalitat turca, treballa als Estats Units, després al Canadà, i ve sovint a Catalunya (Pineda) i a València. I els dos escriuen en diferents idiomes, a més del català.

I convindria recordar que Ramon Llull va estar el 1301 a l'Armènia Menor, i a la seva capital Al·leàs va escriure una de les seves moltes obres, d'un títol que sembla un joc de paraules, *Llibre què deu hom creure de Déu*. El beat Ramon deu somriure beatíficament veient un armeni premiat pels seus estudis catalans.

Només em resta felicitar el guardonat i també la Fundació pel ressò creixent que tenen els seus premis.

Per acabar, vull fer un prec al guanyador: que continuï treballant la nostra llengua, que és el nervi de la nostra nació.

Pregó de Setmana Santa: «invitació al silenci»

Tarragona. Diumenge de Rams, 8 d'abril de 1990

És difícil sostreure's, de cop i volta, a l'activitat quotidiana. Els raonaments segueixen els esquemes habituals. Els sentiments es mouen entre les emocions d'ahir i d'abans-d'ahir. La percepció capta les vibracions de l'acostumada longitud d'ona. La paraula entona el ritme de sempre.

Jo no sé si resulta adient escollir, per a un acte com aquest, un polític en actiu. Quan parla el professor, li salta la classe. Quan parla un capellà, se li escapa el sermó. Quan parla un militar, li surt l'arenga. I quan parla un polític, li ressona el míting.

És evident que un pregó no pot ser el discurs d'un míting. Sabré evitar-ho? Ho intentaré. Posaré la major voluntat per assolir-ho. Però, si el resultat no és satisfactori, en demano perdó per endavant. La responsabilitat no serà enterament meua. La compartirem a parts iguals, els qui m'encarregaren el pregó i jo mateix, pel fet d'acceptar-ho.

Però, abstracció feta del resultat, deixo constància de la satisfacció per l'honor que m'heu fet en designar-me pregoner.

El pregó és una crida. És anunciar en veu. Alta quelcom d'interès per als habitants d'una població. El «quelcom», aquí, està perfectament definit: és la Setmana Santa.

Però em pregunto: interessa avui dia la Setmana Santa als tarragonins? És possible una Setmana Santa secularitzada? No seria una contradicció? Quin sentit tindria un pregó, una crida a uns ciutadans sords? Vull dir, insensibles al fet religiós? I és que la Setmana Santa sols té sentit des de la fe. Altrament, s'assemblaria a una festa folklòrica de gust més o menys discutible.

Que fàcil seria el pregó en el context d'un cristianisme sociològic! En el si d'una societat uniformement creient! No es distingiria gaire del gran sermó quaresmal del que se'n deia un «orador sagrat». Però crec, sincerament, que, malgrat tota la secularització actual, la Setmana Santa té quelcom a dir fins als més freds i allunyats del fet religiós. Conté una pedagogia vàlida per a tothom. És un cicle complet sobre el misteri de la vida, de la nostra vida humana, feta de clarors i obscuritats, de llum i de tenebres, d'èxits i de fracassos, de tristeses i de joies.

Rams, el darrer sopar, la passió, la resurrecció, ens interpel·len a tots, creients i no creients. Perquè, agradi o no, el cristianisme és omnipresent en la nostra terra i en tota la civilització i la cultura occidentals, i, per tant, també en la universal, en els seus homes i les seves dones i en les seves institucions, en les seves misèries i en les seves grandeses. En definitiva, el cristianisme es respira arreu.

Per això, creients que m'escolteu: fora els complexos! Un únic complex ens ha de preocupar: no merèixer aquella sentència: «aquest poble m'alaba amb els seus llavis, però el seu cor està lluny de mi».

Perquè l'argument més fort contra el cristianisme són els cristians que no són cristians. I l'argument més fort a favor del cristianisme són els cristians, els que viuen el cristianisme. No endebades els polemistes més crítics no ataquen quasi mai els cristians pel fet de ser partidaris del Jesús de Natzaret, que commemorem en la Setmana Santa, sinó que ens acusen de no ser-ho, de trair-ne la causa, de posseir totes les falses virtuts que Ell denunciava en els fariseus.

Acabem de commemorar el segon centenari de la proclamació dels drets de l'home i del ciutadà: la proclamació solemne, en l'ordre polític, de la llibertat de l'home, corona de la dignitat del rei de la creació. Però la llibertat completa no és, només, l'absència de coacció externa, és, abans de tot, la llibertat interior. Aquesta llibertat interior és la força que ens mou a no odiar, sinó a estimar; no a dominar, sinó a servir, no simplement a fruir, sinó també a renunciar, a optar per la solidaritat i no només per l'afany de lucre; per la bondat i no per la crueltat; pel lliurament i no per l'egoisme.

I avui dia, en les nostres latituds, a l'Occident, conquerides les llibertats públiques, ens amenaça un nou esclavatge, fins fa poc desconegut: el consum. El consum sense límit. El consum com a mitjà i com a fi.

Malgrat tots els progressos, que hem d'aplaudir i aplaudim, aquesta societat nostra de la productivitat i del consum incorre en contínues contradiccions. Una nova febre se'ns ha apoderat i és elevada a la categoria de teoria econòmica universal. S'ha imposat la consigna, acceptada com a dogma suprem, de produir més per consumir més, i consumir més perquè la producció no s'enfonsi, sinó que creixi constantment.

Per això, cada dia s'han d'augmentar les exigències per damunt del nivell de satisfacció, i recórrer, per tots els mitjans, a l'estímul del consum. L'objectiu únic és que la gent desitgi tenir cada cop més. Es provoquen noves necessitats tan bon punt s'han quedat satisfetes les anteriors, i hom entra en una endimoniada espiral d'insatisfaccions. El que ahir no era més que un luxe avui es fa necessari. A continuació, es dona entrada a nous luxos, que ben aviat es faran necessitats.

Al ritme en què es van satisfent les necessitats s'enlaira el llistó de les aspiracions en el nivell de vida propi. Les ànsies de benestar i comoditat, molt legítimes, d'altra banda, es converteixen en dinàmica imparable. I la conseqüència és sorprenent: el constant augment de les satisfaccions provoca cada dia més insatisfacció.

Hom dona per descomptat que un major benestar material procura una major felicitat. Davant d'hom mateix i davant la societat, la major capacitat de consum és com la prova palpable de l'èxit i del prestigi. Hom és el que hom consumeix, s'és més quan s'aconsegueix un nivell més alt de vida, i hom no és res quan no s'arriba a un determinat nivell elevat.

Però és innegable que els qui han obtingut un alt benestar material no són, per això, més feliços. I, precisament, entre la joventut habituada al consum es va estenent un creixent sentiment d'enuig i fàstic, desorientació i malestar, davant d'un enfocament unilateral de la vida com a consum sense límits.

És per això que cal trobar la llibertat interior enfront del consum. No ja per asceti o per pretesos deures de sacrifici, ni per un nou imperatiu ètic, sinó senzillament per humanitzar-se. Perquè l'home no deixa de ser home enmig del món i dels béns que pot i ha de consumir. Hem d'elogiar i fomentar la possessió, el desenvolupament i el consum com

a mitjà d'humanitzar-se, mai, però, com a fins en ells mateixos. Igual com el dissabte, no és l'home per a la possessió, el desenvolupament i el consum, sinó tots ells per a l'home.

Potser tots plegats, sense que ens n'adonem, en la societat del benestar i del consum estem difonent la inhumanitat.

En canvi, quan un individu o un grup té present que tots els béns tenen llur finalitat en el servei de l'home, està contribuint a humanitzar la societat del benestar i del consum.

No s'ha de renegar ni del benestar ni del consum, hem de dirigir-lo cap a la independència de l'esperit, cap a la sobirana senzillesa, cap a una tranquil·la i serena superioritat, en definitiva, vers la veritable llibertat.

Per assolir-ho ens cal silenci. Hem de deixar-nos penetrar pel silenci. No pel silenci buit, fet d'absències i sense contrastos. Necessitem el silenci de l'interval. El que obre un espai net entre dos sorolls, el d'abans i el de després. No el silenci de la fugida de l'anacoreta, que no tornarà mai més a la remor, sinó el del recés temporal del qui ha de tornar, de nou, al brogit.

I com diu el poeta:

«Tanqueu els ulls, i el pensament que voli...»

que voli cap endins i no deixi cap racó sense explorar, fins a poder afirmar:

*«Escolto respirar l'ànima sola
reclosa en la presó de mi mateix.»*

En l'home pensant, en el que vol viure la seva pròpia vida, fent-la seva, no alienada ni dirigida des de fora, es dona sempre la dialèctica entre soroll i silenci.

El soroll ha engolit els homes, el silenci els ha fet lliures.

I que voli, també, cap enfora, per fer el projecte d'una existència renovada. Renovant la nostra relació amb els altres i amb el món. Redimensionant els nostres valors. Segur que s'esvairà la fetitxització dels béns i les mercaderies. I s'allunyarà el delit pel plaer no saciat.

La vida se'ns farà menys amenaçant...

La Setmana Santa és una invitació anual al silenci.

Cada cop se'ns fa més difícil el silenci, avui. El carrer, el món exterior, és sorollós i es filtra per tots els racons. Cada cop es fa més penós sostreure's al brogit.

El silenci és un dret individual, difícilment exercible. I sense aquest no es pot viure la individualitat. El soroll públic, la remor col·lectiva envaeix el nostre interior i ens dificulta trobar-nos a nosaltres mateixos en el recolliment. Avui no es deixa a l'home estar sol. Se li fa molt difícil conquerir una parcel·la de privadesa.

La vida íntima, la pròpia afirmació individual, necessita un entorn. Tradicionalment aquest entorn ha estat la llar familiar. Era un autèntic macrocosmos, quasi autosuficient, i hom es podia aïllar de les mirades estranyes, de les intromissions alienes i de la cridòria pública.

L'entorn familiar, la llar, s'ha anat empetitint. L'habitatge és de reduïdes proporcions. S'està tan poc a casa! Seria interessant una estadística comparativa del nombre d'hores que

avui s'està a casa amb el de les que s'hi passava fa vint-i-cinc, cinquanta o cent anys. Avui s'hi fa el més indispensable: per menjar-hi, a vegades; per dormir-hi, pendent del despertador. Resulta difícil guanyar uns moments d'exclusiva i individual intimitat, que abans assolien en les llargues i lentes hores de la casa, en què l'individu podia cristal·litzar.

Les cases antigues aïllaven del soroll exterior. El gruix de les parets les convertien en veritables fortaleses.

Avui una casa de pisos està separada per envans prims. L'exterior i el carrer se'ns fiquen a casa. Abans era fàcil assolir en l'interior de la llar la soledat, on les hores podien transcórrer lentament, una darrere l'altra, treballant l'esperit, forjant-lo, afirmant-lo, individualitzant-lo, amb les pròpies idees, afanys, sentiments, projectes...

Paradoxalment, en els nostres dies, a mesura que anem afirmant els drets individuals, també anem perdent individualitat, en el sentit d'intimitat no adotzenada o massificada pel soroll públic, que ens entra i ens penetra fins i tot en l'àmbit més exclusiu de la residència personal i familiar, en la qual, a més a més, una sola pulsació en els mitjans audiovisuals la converteixen en la plaga pública.

En certa manera es pot parlar d'atemptat a la vida humana.

Perquè, què és la vida humana, sinó sentir-se diferent, exclusiu, protagonista del seu destí?

És evident que l'home i la dona necessiten la companyia: «No és bo que l'home estigui sol.» Però això no vol dir que s'hagi de dissoldre en l'entorn, en la cosa pública, en la col·lectivitat. N'ha de formar part, però sent-ne una part diferenciada, amb contorns propis, amb àmbit íntim reservat. Sense despersonalitzar-se.

Els mitjans de comunicació assalten la fortalesa de la nostra privada intimitat, que s'ofereix al públic com a espectacle de les masses. També els poders públics, justificadament o injustificadament, ens obliguen a cedir cada dia majors espais de la pròpia existència a la col·lectivitat.

És causa o efecte de la debilitat de l'home del nostre temps? Se sent insegur, covard, poruc i feble, i cerca en l'exterior sorollós i col·lectiu la fugida als seus radicals i més íntims interrogants. L'home d'avui, fugint de la pròpia afirmació, que requereix individualitat, busca refugi en perdre's en l'anonimat de la societat massificada i sorollosa.

No es tracta de defensar la torre de vori, fruit d'un orgull dissimulat d'aristocràcia intel·lectual, que en el fons no és més que còmoda insolidaritat i egoisme pretensions. Del que es tracta és de defensar la humanitat de l'home. Perquè avui un home pot ser un fabulós executiu, científic, funcionari o especialista i desenvolupar brillantment la seva funció a criteri de tothom; fins i tot ser envejat per això, però fracassar rotundament com a home, que va donant tombs sobre ell mateix, sense trobar-se mai.

Tota la seva eficàcia i activitat no li faran recuperar el seu ésser, la seva intimitat, la seva identitat, la seva personalitat i la seva llibertat. És a dir, l'afirmació del seu «jo» i el sentit de la seva existència.

Hem de saludar el retorn del món que va sacralitzar el col·lectivisme, dominador durant moltes dècades de bona part de la humanitat, i que ara es disposa a entrar en el món de les llibertats individuals, i, per tant, de la privadesa, amb la comprensible il·lusió del neòfit. Però hem de parar atenció, que potser el podem enganyar. Podem donar-li una privadesa corrompuda per la remor estrepitosa del consumisme.

Ens ha nascut una nova responsabilitat: no decebre els qui estrenen llibertat. No els podem oferir una llibertat només aparent! Perquè amb la llibertat han entrat, també, en el món de la competitivitat, de l'èxit, de la utilitat i del rendiment. És a dir, en el sorollós món del consumisme.

Nosaltres i ells hem d'entrar en un procés de silenci, que és la pedagogia necessària de la llibertat.

El proverbi àrab diu que «la major saviesa és el silenci». No consisteix, el silenci, en tancar-se als altres. Es tracta d'aïllar-se per ésser un mateix.

I, fet el silenci, arrapeu-vos bé. Prescindiu del rellotge, perquè de nou insisteix el poeta:

*«i dins la força, cercaré l'estrella
fins que no em faci por la veritat.»*

Això és el silenci: que no ens faci por la veritat. La nostra veritat. Sota la llum de l'estrella descoberta en la nostra més íntima profunditat.

Tarragonins, en aquesta Setmana Santa és segur que tindreu estones de lliure disposició: abandoneu la pressa; cerqueu la calma; allunyeu-vos de l'autopista, de la màquina i de l'ordinador; recolliu-vos unes hores, després o abans de la processó; escorcolleu-vos per dins; contempleu-vos. Descobrireu, en el silenci, que sou humans, irrepetibles.

Discurs pronunciat al Senat i a la Cambra de Representants de Califòrnia

Sacramento, 21 de juny de 1990

M'omple de satisfacció poder adreçar-me a tan. Alta representació del poble de Califòrnia, com a president del Parlament de Catalunya, i és per a mi un honor formar part de la Comissió d'Agermanament Califòrnia-Catalunya.

Avui el món s'ha empetitit, i pobles geogràficament molt allunyats poden tenir relacions constants i directes.

La investigació en el camp de la història s'ha perfeccionat tant que qualsevol època passada es pot reproduir i fer-se present, quasi com si tingués lloc en aquest moment.

Els mitjans actuals ens permeten recórrer, en molt poques hores, distàncies molt grans, i ser presents, en molt poca diferència de temps, en els llocs més allunyats de la Terra.

Això fa que puguem estar molt propers als nostres avantpassats i que ens puguem considerar veïns dels pobles de les nostres antípodes.

Mai no ha estat tan evident com ara que la raça humana constitueix una única família.

Però, fins i tot dins una mateixa família, hi ha parents més propers a uns altres i això és exactament el que passa entre els californians i els catalans: dins la gran família humana tenim un estret parentiu.

Des dels orígens de la colonització, Califòrnia ha estat estretament unida a Catalunya i els noms de Gaspar de Portolà, Pere Fages i Ginebró Serra corroboren aquest fet.

En el decurs de la història, Califòrnia i Catalunya han defensat valors espirituals, com la llibertat i el treball, que han estat els motors de progrés dels seus respectius països.

Catalunya, que recentment ha celebrat el seu mil·lenari, és un país obert, acollidor de pobles i de cultures, que ha estat qualificat com a «mare dels estrangers», sempre disposada a rebre tot l'impuls de l'ànim laboriós i d'avantguarda de la jove Califòrnia, i Catalunya sabrà correspondre amb les aportacions del seu esperit emprenedor.

El poder de l'ésser humà, a la darrerïa del segle xx, és gairebé il·limitat. La natura ja no té secrets per a nosaltres. Els laboratoris poden fer meravelles, però poden també fer monstruositats. El potencial humà pot conduir-nos a un extraordinari i mai no imaginat progrés, o a una total destrucció.

La línia divisòria entre ambdues possibilitats és subtil i intangible. És la frontera dels valors morals, avui dia en crisi.

Aquesta és la classe de valors que tant Califòrnia com Catalunya han d'intentar d'assolir.

Conferència de Presidents dels Parlaments Autònoms

Poble Espanyol de Montjuïc, Barcelona, 3 de febrer de 1991

Con esta comida nos despedimos de estas Jornadas que los presidentes de cámaras legislativas hemos celebrado en la capital de Cataluña.

Quiero agradeceros muy sinceramente vuestra presencia. Todos habéis acudido a la cita aceptando mi invitación. El único fallo, el de Euzkadi, está más que justificado.

Creo que hemos trabajado de verdad en nuestros intercambios de pareceres, que de una forma u otra van a influir en la vida de nuestras respectivas instituciones.

No ha sido una razón geográfica —la proximidad de las instalaciones olímpicas— la que ha motivado que se eligiera este lugar para celebrar esta comida de amistad.

Creo que el Pueblo Español de Montjuïc simboliza con mucha fidelidad el Estado de las autonomías, que ilusionadamente estamos construyendo entre todos.

Fijaos bien que este conjunto arquitectónico no es una fusión, no es una absorción, no es una síntesis de los distintos pueblos de España. En la fusión, en la absorción, en la síntesis, los componentes desaparecen para dar lugar a una cosa distinta. Aquí cada edificio, cada calle, cada plaza, fiel reproducción de sus originales esparcidos por la piel de toro, mantienen íntegramente su personalidad, su identidad, con sus rasgos y características propias.

Este complejo monumental no destruye ni sacrifica rasgos propios para construir una mezcla despersonalizada en un solo edificio unitario. Aquí se suman, se yuxtaponen, todas y cada una de las identidades, ordenadas, eso sí, para lograr una plena convivencia.

Y esto es el Estado de las autonomías: una ordenación convivencial de diversas identidades, que se mantienen íntegras. Sin adulterar, sin desnaturalizar, sin suprimir, sin restar nada.

En este mismo salón, que tiene una fachada aragonesa y tiene un techo valenciano, los cuadros de Durancamps que lo adornan, cada uno es una unidad definida y distinta representando diversas comunidades de España, ordenados para convivir en un mismo salón.

Vaya, pues, con esta comida, este mensaje y esta constatación.

Dentro de poco, la mayoría de vosotros entraréis en período electoral. Unos seréis reelegidos, probablemente, otros no. Pero a todos os deseo lo mejor. A unos os digo: «Hasta luego.» A los otros: «Aquí tenéis un amigo para siempre.»

Por este reencuentro y por esta amistad, levanto mi copa.

XV Conferència sobre el Dret en el Món: «El dret i la preservació de la pau»

Palau de la Música Catalana, Barcelona, 7 d'octubre de 1991

Senyor president, digníssimes autoritats, senyores i senyors, em plau molt, en nom de Catalunya, saludar-vos en l'inici de la xv Conferència sobre el Dret en el Món.

Catalunya, que ha celebrat fa poc el Mil·lenari de la seva existència política diferenciada, us dona la més cordial benvinguda a Barcelona, que n'és la capital.

Aquesta terra en la qual ara us trobeu ha estat sempre un país obert. Geogràficament hem estat terra de pas, terra de frontera i terra de marca. Per aquí han passat individus, pobles i cultures diferents, i hi han trobat acollida, i han contribuït a formar la nostra pròpia personalitat, la nostra pròpia identitat.

Perquè Catalunya té tots els elements d'una nació en el context mundial: té una llengua pròpia, una cultura pròpia, una història pròpia, un dret propi i una voluntat col·lectiva pròpia. Però aquesta nostra identitat ens permet viure en solidaritat amb els altres pobles d'Espanya, d'Europa i de tot el món.

Catalunya és un país obert i, per tant, us acull avui a tots amb els braços oberts.

Conferències i reunions sectorials a nivell mundial, com la que avui inaugurarem, són en l'actualitat, a la darrereria del segle xx, una autèntica necessitat.

Perquè el món, avui, s'ha empetitit i tota la família humana, fins i tot els membres d'aquesta més allunyats geogràficament i culturalment entre ells, es troben molt propers en l'espai i en el temps.

Perquè el món s'ha fet petit tant en el temps com en l'espai.

La investigació històrica s'ha perfeccionat tant que qualsevol època passada se'ns pot reproduir fidelment i fer-se present com si fos actual.

Els avenços actuals ens permeten recórrer enormes distàncies en poques hores i estar presents, quasi simultàniament, en els llocs més allunyats de la Terra.

Això fa que puguem estar molt a prop dels nostres avantpassats i considerar-nos veïns dels pobles de les nostres antípodes. Mai, com ara, no s'ha pogut experimentar que els humans formen una sola família.

Però, dins una mateixa família, hi ha uns parents més propers que els altres, i això és el que succeeix entre els professionals del dret, com tots vosaltres, que sou d'estats, pobles i continents molt diferents, però que esteu estretament units per l'amor i la devoció vers el dret.

Com a president d'una cambra legislativa, comprenc i comparteixo apassionadament els objectius de la vostra Associació i d'aquesta Conferència.

Les lleis que s'elaboren en els parlaments són l'expressió del dret d'una comunitat humana concreta. El dret, si no és imposició tirànica d'un poder injust, persegueix la justícia.

I la pau, senyores i senyors, és obra de la justícia.

Serà inútil cercar la pau per camins diferents dels de la justícia. Justícia a nivell individual, social i col·lectiu dels pobles i les nacions.

Però jo us pregunto a tots vosaltres: quina justícia?

Perquè vivim en un món pluralista, amb creences, costums i valors diferents.

Quina inspiració ha de tenir la justícia d'un món pluralista?

Jo crec que tots els aquí reunits estem d'acord que l'única justícia que mereix aquest món és la que considera l'ésser humà com el valor suprem a protegir i a servir. L'ésser humà, ho repeteixo, l'home i la seva dignitat, que es tradueix en el respecte a la seva llibertat.

Sortosament, en l'actualitat, els legisladors del món sencer disposen d'una escala de valors universalment acceptada. Ja sabeu a què em refereixo.

Ara farà quaranta-tres anys que l'Assemblea General de les Nacions Unides proclamava, solemnement, la Declaració universal dels drets humans.

L'esdeveniment fou transcendent. Per primer cop en la història tots els pobles de la Terra es posaren d'acord en un codi ètic de valor universal. Tan universal que fins i tot els que l'infringeixen se n'avergonyeixen i simulen complir-lo. Tots els poders de la Terra accepten ésser jutjats per aquest codi.

No hi ha, no hi ha d'haver altre concepte de justícia que el que resulta del respecte dels drets humans.

Per això hem d'evitar un doble risc: que aquests drets no es converteixin en un tòpic, ni en quelcom utòpic.

No poden convertir-se en un tòpic, que s'invoqui en va, en defensa de qualsevulla petita, o com un valor entès sense exigència concreta.

Però tampoc no poden ser una utopia. Quelcom inassolible i per damunt de les nostres possibilitats. És evident que sempre hi cabrà una major perfecció. Sempre hi haurà un més. Però sempre hi haurà noves metes possibles i a l'abast de la voluntat humana.

Si fem la suma, la síntesi, el resum, dels trenta articles de què es compon la Declaració universal, en resultarà una sola paraula, molt breu, de tres lletres en català i castellà, de quatre en francès i de cinc en anglès: la paraula PAU.

La pau, que no és altra cosa que el resultat, el producte, l'obra de la justícia, posada al servei de l'home.

No oblidem mai, els juristes, que l'home no s'ha fet per al dret, sinó que el dret s'ha fet per a l'home. Hauríem de tenir sempre present, per a evitar-la, la figura llegendària del llit del Prócrustes, el bandit que ajeia les seves víctimes en un llit i estirava o escurçava llurs cossos, fins a fer-los coincidir amb les mesures del llit.

El dret s'ha de fer a la mida dels homes i no a l'inrevés.

La justícia, vosaltres ho sabeu, no és un do gratuït. S'ha de conquerir. S'han de remoure els obstacles que s'hi oposen, sovint molt difícils i poderosos.

El poder de l'ésser humà, a la darrereria d'aquest segle, és gairebé il·limitat.

La natura ja no té secrets per a l'home. Els laboratoris poden fer meravelles. Però també poden fer monstruositats. El potencial humà pot conduir-nos a una era d'extraordinari progrés, ja mai somniat, però també ens pot conduir a la destrucció.

La frontera divisòria entre una possibilitat i l'altra és, sovint, subtil i intangible: és la frontera dels valors ètics, avui en certa crisi.

A conquerir aquesta frontera ens crida, als professionals del dret, la vocació per la justícia i la pau, a la qual contribuiran, n'estic segur, les tasques d'aquesta Conferència.

Per acabar, us voldria dir que assolir el que us proposeu en aquesta Conferència, i en la vostra Associació, no és pas fàcil, però estic convençut del vostre ànim entusiasta, capaç de salvar obstacles de tota mena.

Vosaltres, en definitiva, us proposeu fer el bé. Però, senyores i senyors, des que Adam i Eva van perdre, en la llunyania dels temps, l'estat d'innocència, fer el bé se'ns ha posat un xic difícil.

Baudelaire ja va dir que «el mal es fa sense esforç, naturalment, per fatalitat; el bé és sempre producte d'un art».

A practicar aquest art està cridada aquesta xv Conferència sobre el Dret en el Món, que tinc l'honor de declarar inaugurada.

Moltes gràcies.

Presa de possessió del president de la Generalitat, M. H. Sr. Jordi Pujol i Soley. IV legislatura

Palau de la Generalitat, 15 d'abril de 1992

Anem a celebrar un acte externament formal i protocol·lari, però de gran significació i singular transcendència. És la culminació del procés que les nostres normes constitucionals estableixen per a l'assumpció de les funcions d'aquell que ha d'ostentar la més. Alta representació de la Generalitat, la institució en què s'organitza políticament l'autogovern de Catalunya.

La circumstància que aquest acte se celebri per quarta vegada consecutiva des del restabliment de la nostra Generalitat posa en relleu quelcom que mereix ser ben destacat: la normalitat en el funcionament de les nostres institucions públiques, condició necessària per al normal desenvolupament de la nostra vida col·lectiva.

He dit abans que era un acte formal, però de gran transcendència, perquè en tota democràcia la forma, sovint, és el fons.

El cap de l'Estat ha nomenat, pel decret al qual donaré lectura tot seguit, la persona que el Parlament, representació del poble de Catalunya, va investir per majoria absoluta per al càrrec de president de la Generalitat.

El poble de Catalunya és el protagonista principal d'aquest acte, i en donar possessió, mitjançant la presidència del seu Parlament, a qui durant la propera legislatura presidirà el nostre país, expressa la seva confiança en el futur que tots voldríem esplendent.

Presentació del Dia d'Europa

Palau de la Generalitat, 9 de maig de 1992

La Generalitat de Catalunya commemora cada any el Dia d'Europa. És ja una tradició la celebració d'un acte acadèmic en aquest Saló de Sant Jordi.

Aquest any l'acte acadèmic té una singularitat que el distingeix dels anteriors. Sempre la presentació de l'acte la feia el Molt Honorable President de la Generalitat, el qual introduïa l'orador o conferenciant a qui s'havia confiat la dissertació commemorativa. Aquest any l'orador és el senyor Jordi Pujol i Soley, que, evidentment, no pot actuar al mateix temps de presentador. Per això se m'ha confiat aquesta comesa.

Vostès hi perden pel que fa al presentador, però veuen àmpliament compensada la pèrdua per la personalitat de qui dissertarà en aquest acte. Hi perden en el pròleg, però hi guanyaran en el text.

En l'actualitat, l'europeisme és denominador comú de totes les forces polítiques catalanes. En la marxa cap a la integració europea, cap grup o partit no es vol quedar enrere. Tot-hom vol estar en el primer rengle. Hi haurà discrepàncies de mètode, de ritme, de tàctica o d'estratègia. Però és indiscutible que qualsevulla de les nostres forces polítiques se sentiria ofesa si, per part d'algú, es posés en dubte el seu europeisme. Avui, enaltint l'ideal europeu, es pot comptar amb la unanimitat entre nosaltres.

El Govern de Catalunya ha estat molt sensible al fenomen europeu. En fer-ho així, ha recollit l'ampli consens existent. Són importants les actuacions dutes a terme. Em permeto destacar la redacció del *Llibre Blanc sobre Catalunya i la Comunitat Europea*, elaborat l'any 1980, sis anys abans de l'adhesió; la creació l'any 1982 del Patronat Català Pro Europa; l'actuació al si de l'Assemblea de les Regions d'Europa (ARE); l'establiment de relacions interregionals, com l'Euroregió amb Llenguadoc-Rosselló i Migdia-Pirineus; la promoció dels Quatre Motors per a Europa (Llombardia, Baden-Württemberg, Roine-Alps i Catalunya); la Comunitat de Treball dels Pirineus, i un llarg encadenament de viatges oficials per assegurar la presència catalana a l'Europa actual i a la que es dibuixa per a l'esdevenidor.

També el Parlament de Catalunya ha sabut reflectir, en diferents ocasions, la inquietud europea dels catalans.

Ja en la primera legislatura es va celebrar un debat general sobre les conseqüències econòmiques que deriven per a Catalunya de la integració d'Espanya al Mercat Comú.

En la tercera legislatura es va acordar la constitució d'una Comissió de Seguiment Catalunya - CEE.

I una de les primeres actuacions de l'actual legislatura, recentment inaugurada, ha estat la petició conjunta de tots els grups parlamentaris per a la constitució d'una nova Comissió de Seguiment.

I és que Catalunya, que sempre ha mirat a Europa, ho fa ara amb més intensitat, a mesura que s'avança en el procés d'integració econòmica i unitat política.

I així ha de ser. Perquè el moviment europeu avança. Hi poden haver frenades, aturades, ajornaments, però no hi ha marxa enrere. Cada pas que es dona ja no té retorn.

Des de la creació del Consell d'Europa, la marxa és ascendent. La Comunitat Europea del Carbó i de l'Acer (Tractat de París de 1951); la Comunitat Econòmica Europea (Tractat de Roma de 1957); la constitució del Parlament Europeu; l'elecció dels diputats per sufragi universal i directa des del 1976; l'Acta Única Europea de 1986; fins als recents acords de Maastricht, s'han donat avenços decisius.

És veritat que la marxa és lenta, però cada cop la meta està menys llunyana.

No els descobriré res de nou si els dic que el president Pujol és un europeista de cap a peus. Ho té demostrat a bastament, de paraula i amb fets. La seva acció de govern està animada per l'ideal europeu. Els objectius de la unitat econòmica i de la unitat política d'Europa estan presents en la seva política.

Tampoc no és descobrir res de nou afirmar que el president Pujol és una personalitat rellevant a Europa. Un fet recent ho posa de manifest: el Land alemany de Baden-Württemberg va celebrar molt recentment el 40è aniversari de la seva constitució. En el solemne acte commemoratiu eren presents representants d'una cinquantena de regions europees. Doncs, bé, l'únic orador no alemany en aquell acte fou el president Pujol. Si vostès volen, és un fet anecdòtic, però extraordinàriament significatiu.

Per això ningú com ell no podria parlar-nos millor avui de l'hora actual d'Europa, i més concretament d'«Entre la perplexitat present i la perspectiva de futur».

Disposem-nos a escoltar.

Acte de presentació del llibre *La revista «El Ciervo». Historia y teoría de cuarenta años*

Saló de Cent, Ajuntament de Barcelona, 12 de maig de 1992

Em sembla que no m'hauré d'esforçar gens per convèncer-los de la satisfacció que em produeix poder intervenir en aquest acte de presentació del llibre *La revista «El Ciervo». Historia y teoría de cuarenta años*.

Sovint, per raó del meu càrrec, em veig obligat a intervenir en actes que em resulten un xic difícils, ja sia per manca de completa sintonia amb els oients, ja sia per l'escàs coneixement de les matèries sobre les quals he de parlar. Avui, aquí, la sintonia és perfecta i els meus coneixements són de primera mà. Major comoditat, impossible.

Per això, vull agrair molt sincerament que se m'hagi sol·licitat per actuar de copresentador del llibre. Això m'ha obligat a fer un dels exercicis mentals més gratificants: recordar els dies de joventut, recent acabada la carrera, quan tot era il·lusió i esperança, quan encara la vida no havia tingut cap oportunitat de decebre'm, fora del trauma ja llunyà que per a mi va representar la Guerra Civil amb l'assassinat del meu pare. Ha resultat una delícia passejar amb la memòria per aquella època inicial d'*El Ciervo*, equidistant per a mi i per a la majoria —si no la totalitat— dels fundadors, entre la vintena i la trentena d'edat.

Però som aquí per presentar un llibre. No per a nostàlgies. I si en les meves paraules, inevitablement, hi haurà referències personals del passat, sempre seran en connexió directa amb el llibre.

Perquè m'he llegit el llibre. Cosa que no sempre succeeix en el presentador d'una novetat editorial. I l'he llegit amb passió i fruïció. I amb això queda fet el primer elogi del llibre per part meva.

Confesso humilment que en la promptitud amb què vaig llegir el llibre (i que consti que ja l'havia llegit abans que se'm demanés el meu concurs per a aquest acte), hi va influir decisivament la satisfacció d'una petita vanitat, molt comprensible: hi surto jo? Em deixen bé?

La meva vanitat ha quedat satisfeta. Surto en el llibre i, a més, quedo bé. No es pot demanar més.

Sóc citat set cops en el llibre. Joan Gomis arriba a dir de mi que em vaig convertir «en un especialista en qüestions socials». Masoliver em qualifica de «clarivident» per anunciar, amb molts anys d'antelació, l'hecatombe de Dien Bien Phu i la tragèdia del Vietnam. Llorenç Gomis es mostra comprensiu amb la meva repetida absència de les «tertúlies», perquè treballava a les tardes.

Però està molt clar, i així havia de ser, que el protagonista del llibre són «els Gomis». Tots d'una sola peça. En Llorenç, en Joan, en Joaquim, i després la Roser. Sense els Gomis *El Ciervo* no hauria nascut, no s'hauria mantingut i no hauria arribat a la quarantena.

Des del grup inicial, en Natxo Montobbio i jo ens vam dedicar a fer d'advocats; el mateix va fer en Barjau fins a la seva mort prematura; en Paco Condomines va fer de diplomàtic; Paco Sitjar, al negoci; en Salvà Miquel, no se sap a què; l'Enric Ferran a registrar la propietat. Però els Gomis es van dedicar a fer *El Ciervo*. Per als altres, *El Ciervo* era quelcom de més a més; per als Gomis *El Ciervo* era allò fonamental. Naturalment, que feien altres coses, si no, no haurien menjat. Però, a més a més, seria interessant fer l'estadística de les línies escrites per en Llorenç al *Ciervo*, i dels dibuixos d'en Joan. Quedaríem astorats.

Jo crec que el màxim elogi dels Gomis el va fer implícitament aquell gran periodista i excel·lent persona que fou en Manuel Brunet, un dels puntals de *Destino*. Digué: «D'*El Ciervo* m'agrada tot, fins i tot els ninots.»

El llibre ho reflecteix clarament: *El Ciervo* és un miracle que es diu Gomis.

També el llibre posa de manifest que els del grup inicial d'*El Ciervo* no sabíem molt bé cap on anàvem. Vam iniciar amb molta antelació allò que després se'n va dir la «contestació». Crec que una sola cosa teníem clara: volíem ser cristians en el nostre món, però no volíem pertànyer al món oficial, ni de la política, ni de la religió.

No volíem dir el que deien els polítics d'aleshores. Ni tampoc el que deia la jerarquia eclesiàstica; si bé llavors era molt el que deien, a part de les crítiques de moralitat a les platges.

Hi ha una cosa que el llibre no diu i que crec d'interès destacar.

El Ciervo, en els moments prefundacionals, en la fase que en podríem dir intrauterina, quan encara no havia vist la llum, va passar per un moment perillós, molt perillós. Em sembla que Natxo Montobbio ho diu en algun lloc. En Llorenç Gomis va estar a punt de ser agent de canvi i borsa.

Haurien estat compatibles les cotitzacions, les pòlisses, els venguís i les aplicacions amb la confecció d'*El Ciervo*? No hauria estat el món de les lletres, per a en Llorenç, un «a més a més»? I no el fonamental?

Jo no sé si es va arribar a presentar a les oposicions. Però en aquells precisos moments, a en Llorenç Gomis li fou atorgat el premi Adonais de poesia, un dels més prestigiosos de la poètica d'aleshores, pel seu llibre *El caballo* (ahir vaig estar buscant per la biblioteca de casa aquest llibre, que segur que tinc, però sense poder trobar-lo). Però recordo perfectament que en el llibre premiat hi havia una poesia titulada «Canción», que mai no vaig arribar a entendre; confio que algun dia en Llorenç me n'explicarà el sentit. Era formada per una sèrie d'estrofes encadenades i cada estrofa acabava igual: «*podéis romper las cañas*». I en cap estrofa no hi sortia cap canya, però era igual: les havíem de trencar!

A partir d'aquell premi, la vocació literària d'en Llorenç Gomis va quedar definitivament afermada, i mai més no el va temptar la borsa.

Abans he donat a entendre que sense els Gomis no hi hauria hagut *El Ciervo*. I ara dic que sense el premi Adonais no hi hauria hagut el Llorenç Gomis que tots coneixem.

Joan Gomis, en el capítol que ha redactat del llibre que presentem, destaca la impressió que el 1951 van causar les vuit pàgines de què constava, llavors, *El Ciervo*, que s'atrevia, des de dins, a fer agudíssima crítica de coses considerades intangibles o intocables. Com ens recorda en Llorenç, citant Aranguren, que la va definir com la revista que té el bon costum de dir tot el que a criteri dels benpensants no s'havia de dir.

Masoliver i García Escudero fan referència al número que es va dedicar al dilema «clericalisme i anticlericalisme?». El número va sortir per les mateixes dates en què se celebrava el Congrés Eucarístic de Barcelona. Els venedors d'*El Ciervo*, que l'anunciaven a crits, com es feia llavors amb els periòdics, van anar a parar a la comissaria de policia. L'amic Claudio Colomer va haver de córrer perquè els posessin en llibertat. Em sembla recordar que aquesta va ser la seva última col·laboració amb *El Ciervo*.

Evangelista Vilanova, en el capítol a càrrec seu, ens fa la cita del P. Garganta (especialista en espiritualitat), que fa una genial definició d'*El Ciervo*: «revista escrita per un grup de catalans, que escrivien en castellà i pensaven en francès». La definició és agudíssima: tots els fundadors érem catalans que escrivíem en castellà, perquè llavors no es podia fer altra cosa ja que no ens proposàvem fer una revista clandestina. A part d'això, si bé tots parlàvem català, cap no havia après a escriure'l. Pensàvem en francès. Això no és literalment exacte. Però els nostres pares espirituals eren fonamentalment francesos: Mounier, Maritain, Césbron, Abbé Pierre, Chenu, Bloy, Mauriac, Daniélou, Péguy, etc.

Però torno al castellà i no per tranquil·litzar la consciència. Vam escriure en castellà, però mai no fórem sucursalistes. La nostra capitalitat, la vàrem tenir sempre aquí. Més ben dit, vàrem ser sucursalistes a l'inrevés. Vam tenir la sucursal a Madrid. Amb un grup molt fidel i submis: Cierco, els germans Fernández Ordóñez, Paco Mena, Lili Álvarez, per citar-ne només uns quants.

Hi ha una omissió anecdòtica en el llibre. Suposo que es deu a una delicadesa d'en Joan i d'en Llorenç Gomis, que són els únics autors del llibre que podien conèixer-la. Em refereixo a l'apel·latiu amb què afectuosament em va obsequiar el Paco Condomines, el més jove de tots nosaltres, i per tant sempre el més agosarat i amb les expressions més estridents. M'anomenava «el burgès». Tots ho érem, amb més o menys mala consciència, però segurament jo m'ho mereixia més per les meves contínues crides al realisme.

Em sembla que va venir d'una conversa en què comentàvem amb humor els moviments reivindicatius al si del Col·legi dels advocats joves: «Desenganya't, Paco» —vaig dir-li—, «els advocats joves l'únic que volen són majors quanties.» Evidentment, això era molt burges.

D'en Comín, no en puc parlar perquè no vàrem coincidir en la redacció. Ell va arribar quan jo ja havia deixat de tenir-hi vida activa. Les nostres topades havien sigut més aviat descriptibles, però tampoc no haguessin arribat a cap «compromís històric».

I potser ja seria hora que parlés del coordinador del llibre, en González Casanova, que, en la segona part, ha escrit el que ell anomena «una teoria sobre l'ésser d'*El Ciervo*», i que jo titularia «assaig de teologia d'*El Ciervo*». És un assaig magnífic, amb el qual gairebé estic d'acord amb tot, menys, naturalment, amb un comentari descriptiu que fa de la Democràcia Cristiana. Ho compensa, sobrerament, amb la dedicatòria que em fa, en què m'anomena «fundador d'*El Ciervo* i no menys cofundador de la nostra democràcia catalana». Moltes gràcies, amic, però t'has passat!

En González Casanova diu coses molt substancials, i que és impossible comentar-les totes. Jo només em voldria deturar un xic en el que ell qualifica d'aventurada teoria sobre el primigeni esperit ignasià. Diu que veu en Ignasi de Loiola el prototipus d'intel·lectual no compromès amb tota cristianitat integrista i, per tant, contrari tant de la confusió religiós-

política, com d'un simple diàleg entre fe creient i cultura descreguda. Diu que la reforma ignasiana no pogué ésser més secularitzadora i compromesa amb el seu temps i la cultura de la modernitat. No va dialogar, des de la fe, amb la cultura moderna europea. S'hi va submergir i va col·laborar a la seva creació, amb fe. Crec que això no és aventurat. És exacte.

El Ciervo, modèstia a part, va voler fer això. A escala més reduïda, és clar.

I no és aliè al que acabo d'afirmar el fet que tots els d'*El Ciervo* de la primera hora fóssim exalumnes dels jesuïtes que ens mostràvem força crítics amb la formació que se'ns havien donat, però —com diu en Joan Gomis en el llibre— «l'educació dels jesuïtes d'aquella època no era estrictament monolítica i cada professor era cada professor», i alguns estaven realment per damunt de l'època, tancada i rígida. Penso ara en el P. Bertran, el poeta; en el P. Batllori, l'historiador; en el P. Romaña, l'astrònom, que eren esperits oberts fins a l'extrem. Alguna cosa se'ns va encomanar d'ells, sense cap dubte.

El llibre que avui presentem és una obra d'amor. Ho reconeix el mateix González Casanova quan, en la introducció, ens diu que el llibre és fruit del coneixement objectiu que dóna una passió amical. I afirma lapidàriament que «només es coneix allò que s'estima». És una afirmació digna de Pascal.

Però jo, que sóc més cartesà, fruit de la meva deformació professional jurídica, em pregunto: però, com estimar allò que no es coneix?

Però el que vol dir en González Casanova, i sentén molt bé, és que ell, com tots els fans d'*El Ciervo*, no el podem conèixer sense estimar-lo. I aquesta estimació ens dóna més coneixement.

Vull acabar perquè em sembla que m'allargo massa. I vull acabar recordant l'inesperat obsequi que l'Església ens va donar, a la gent d'*El Ciervo*, amb l'elecció de Joan XXIII i el Concili Vaticà II, que el llibre recull molt bé.

Com van ressonar en els vostres cors aquelles paraules del papa Joan que «haviem de respectar sempre la llibertat dels homes, perquè el mateix Déu la respecta»! I amb quina fruïció vàrem llegir la *Pacem in Terris*! I com ens extasiàvem amb l'esquema XIII dels treballs conciliars!

Llavors vàrem saber que no érem uns utòpics ni uns agosarats. Les nostres intuïcions van comptar amb la confirmació oficial.

Vam saber definitivament que un catòlic podria ser fidel simultàniament a la seva religió i al seu temps.

I vam saber que un «credo», capaç de produir homes com el Papa Joan, valia la pena. Gràcies.

Jocs Florals de l'Acadèmia Mariana de Lleida

Lleida, 4 d'octubre de 1992

Digníssimes autoritats, senyores, senyors, lleidatans, estic emocionat. Em podeu creure. Afegir el meu nom a la llarga llista d'insignes personalitats que han actuat de mantenidors dels Jocs Florals de l'Acadèmia Mariana de Lleida m'omple d'orgull, de noble orgull, només entelat pel temor de ser la nota dissonant, de no saber estar a l'altura que la missió i l'acte requereixen.

Em pregunto jo, i potser es preguntaran vostès: no s'hauran confós els dirigents de l'Acadèmia en confiar-me a mi la funció de mantenidor d'enguany? És un polític en actiu la persona idònia per cantar la poesia, la prosa, la literatura tota que conté aquest certamen i la il·lustre institució que el convoca? No correm el risc, vostès i un servidor, de confondre aquest acte amb el que no ha de ser?

Quan parla un professor, ens recorda la classe. Quan parla un capellà, se li escapa el sermó. Quan parla un militar, li surt l'arenga. I quan parla un polític, li ressona el míting.

És evident que aquest no pot ser el discurs d'un míting. Intentaré evitar-ho. Però, si el resultat no és satisfactori, en demano perdó per endavant. La responsabilitat no serà enterament meva. La compartirem en parts iguals, els qui em feren l'encàrrec i jo mateix, per haver-ho acceptat. Però em refio de la patrona de Lleida, la Verge de l'Acadèmia, que no em deixarà esgarriar del tot.

I encara bo que el tema nuclear dels Jocs Florals que se suposa que haig de glossar, la Mare de Déu de Montserrat i la seva ressonància en les Amèriques, no m'ho posa gaire difícil. A quin català creient no se li fa possible parlar de Montserrat? I quin català creient no s'ha sentit orgullós, per poc món que hagi vist, de la projecció americana i universal de la patrona de Catalunya?

En el present cas, l'auditori m'ajudarà a no desafinar del tot. Si a mi em resulta agradable parlar de Santa Maria, i de Santa Maria de Montserrat, més agradable els resultarà a tots vostès sentir-ne parlar. Vostès, amb el seu fervor i el seu amor, sabran afegir i suplir tot el que li manqui a la meua paraula. Estic segur que s'establirà una complicitat entre l'auditori i l'orador que saltarà per damunt de defectes i mancances, que seran molts.

L'Acadèmia, organitzant els anys certàmens literaris, convocant els Jocs Florals, no fa res afegit, no emprèn una activitat extraordinària; no fa altra cosa que ser coherent i fidel a la seva condició mariana.

Maria i poesia són inseparables. Ella és font constant i permanent d'inspiració literària. Que pobre quedaria la literatura, la nostra i la universal, si esborréssim el seu nom!

Poesia és il·lusió. Els Jocs Florals, que són la festa de la poesia, són també una festa d'il·lusió.

Des dels seus remots orígens —van néixer l'any 1393—, els Jocs Florals foren il·lusió. El nostre rei, Joan I de Catalunya, va instaurar la festa amb il·lusió, per posar un xic d'art, de tendresa i civilització en un món, i uns humans, aspres, endurits per les lluites i guerres i amb costums en què la violència hi era sempre present.

Voleu il·lusió més gran que l'intent de substituir la lluita cruenta i armada per la lluita espiritual i pacífica de la poesia?

En els Jocs Florals eren també il·lusió els premis que es concedien: les flors. Hi ha quelcom més humil, més senzill i amb menys valor econòmic que una flor? La natura ens les regala amb prodigalitat, sense demanar res a canvi. Els poetes guardonats en uns Jocs solament podien aspirar a les flors, a la Flor Natural, a l'Englantina, a la Viola..., és a dir, eren premiats amb il·lusió.

Els temes dels Jocs Florals —Fe, Pàtria i Amor—, que corresponen a conceptes tan diferents, tenen, però, un llaç, un nexa, un denominador comú: la il·lusió.

Perquè la Fe és creure, fermament, en allò que no es pot veure, ni tocar, ni provar, ni demostrar. La Fe, doncs, és il·lusió.

La Pàtria no són només les glòries passades. Si fos així, la Pàtria seria un gran museu. La Pàtria tampoc no és només el present fugisser que se'ns escapa. La Pàtria, el seu sentiment, es projecta cap al futur. Volem una terra millor, un país nou, uns ciutadans més nobles i cultes. També, doncs, la Pàtria és il·lusió.

L'amor, si no és egoisme, si no és llampec de passió, és projecció endavant. És fonamentalment la felicitat que ha de venir. La plenitud que s'ha d'assolir. El lliurament que s'ha de consumir. També l'amor és il·lusió.

En els temps de la nostra Renaixença, quan hom vivia la il·lusió de recuperar la llengua mig perduda i malmesa, de refer la Pàtria oprimida i maltractada, es va recórrer als Jocs Florals, a la festa de la il·lusió.

Els tres temes dels Jocs Florals —Fe, Pàtria i Amor— són aplicables a Santa Maria.

Maria és part de la nostra Fe. Maria és en les arrels mateixes de la nostra Pàtria.

Maria és la font dels més purs amors. Maria és, doncs, també il·lusió.

No és gens estrany que en la nostra llengua s'hagin dedicat tantes i tantes pàgines a la Mare de Déu. Un poble cristià no pot fer altra cosa. I és normal que, existint al cor de Catalunya, gairebé en el seu centre geogràfic, una poesia feta de pedra viva, allà existeix un santuari marià!

La meravella pètria que els àngels, convertits en agents atmosfèrics, esculpiren al llarg de milers i milers d'anys, fou necessàriament el millor setial que els catalans podien donar a Maria.

Ja abans del primer mil·lenni, abans de la nostra naixença diferencial, quan encara érem tributaris dels reis francs, quan encara la llengua s'anava formant, a Montserrat s'invocava Maria. I des de llavors, Montserrat ha estat una constant de la nostra història, que transcendeix els seus moments més brillants: Pere el Gran, Pere el Cerimoniós, Violant de Bar, la descoberta de les Amèriques, l'emperador Carles —que pujà més de nou vegades a Montserrat—, Ignasi el fundador... Reis i sants han fet de Montserrat camí d'arrencada o port d'arribada de la il·lusió transcendent.

I els nostres poetes no es quedaren curts. El recull del que han escrit, dedicat a Montserrat, omple una biblioteca immensa: Jacint Verdaguer, Joan Maragall, Josep M. de Sagarra, Víctor Balaguer, Joan M. Guasch, Àngel Guimerà, Bertran i Oriola, Jaume Collell, Agustí Esclasans..., i tants i tants d'altres, que farien inacabable la relació. Qui no recorda els seus versos?

Montserrat és també identitat. La seva devoció no és localisme. No és un fenomen provincial. El provincialisme és embadalir-se pel que ve de fora i se'ns imposa.

Montserrat té força universal. Perquè universalisme és projectar al món la pròpia identitat. Res no pot projectar el que no és res. I Montserrat és molt. I com diu el poeta: «Has fet, pel vast teixit universal, el joc de llançadora.» I el teixit va molt més enllà de les nostres fronteres, i el lloen Pérez de Ayala, Lope de Vega i Cervantes, en terres espanyoles, i s'estén per Europa, amb Humboldt, i Goethe, i Schiller, i dona nom a una illa antillana, i «establint el discurs de Montserrat sobre la ruda pell d'aquesta esfera on viu l'estrepitosa humanitat».

Efectivament, la força expansiva arriba a tota l'esfera del món. Primer, per terres d'Europa endins —Espanya, Portugal, França, Països Baixos, Itàlia, Alemanya—, dedicant-li. Altars, capelles i temples. I en el mapa del món llavors conegut, els punts indicadors dels llocs de culte montserratins s'espesseixen, no sols en terres de la Corona Catalanoaragonesa i de l'Imperi espanyol, sinó en llocs allunyats de llur influència.

Fins i tot els papes (i això va entre parèntesis) van haver de decretar penes d'excomunió per als qui, sense permís de l'abat de Montserrat, erigien noves capelles o repartien imatges i candeles amb l'escut del monestir. En totes les èpoques hi ha hagut desaprensus i consciències poc escrupoloses que especulaven amb la devoció dels fidels, i les almoines que aquests oferien a Montserrat no arribaven al destinatari. Solament la intensitat i l'extensió de la devoció a la Verge Bruna explica que es poguessin produir abusos semblants.

El que segles després va cantar Verdaguer, succeí:

*«Rosa catalana,
flor d'or.
Rosa catalana,
qui us dugués al cor.»*

I catalans i no catalans la dugueren al cor. Recorregueren el món vers els quatre punts cardinals. I amb ells, en el seu cor, dugueren Santa Maria de Montserrat. I ara fa cinc-cents anys arribaren a Amèrica.

*«Volaven d'illa en illa
com va de flor en flor la papallona.
Si l'una era verdosa,
l'altra era esmaragdina.
Si l'una era un vasull de plata,
L'altra del mar era joguina hermosa.»*

Sembla (si bé no hi ha proves concloents) que la primera església cristiana construïda en el Nou Món la dedicà Colom a Nostra Senyora de Montserrat.

Però està plenament provat que sortí de Montserrat el primer vicari apostòlic de terres americanes, Bernat Boil, que acompanyà Colom en el seu segon viatge. Per això Manuel de Falla fa cantar a l'*Atlàntida* als mariners de Colom:

*«Oh glòria de Sió,
Pilar august,
Estel de Montserrat,
Salve. Porta del Cel,
Santa Maria, ora pro nobis.»*

I l'Estel de Montserrat brillà amb claror permanent per les Amèriques. I continua brillant, en el seu firmament i en els seus temples:

A l'Argentina: Buenos Aires, Rivadavia, Tres Arroyos, Córdoba, Mendoza i Tucumán.

Al Brasil: Rio, São Paulo, Santos, Rio Bonito, Minas Gerais, Cotia, Bahia, Ponte Nova i Montserrat.

Al Canadà: Cornualles.

A Colòmbia: Bogotá, La Ovejera.

A Costa Rica: Puntarenas.

A Cuba: Cienfuegos, Matanzas, Camagüey i l'Havana.

A l'Equador: Guayaquil, Montecristi.

I al Salvador, a Guatemala, a Hondures, a Mèxic, al Perú, a Puerto Rico, a l'Uruguai, a Washington, a Nova York (Brooklyn), a Texas, a Los Angeles, a Veneçuela, a Xile...

Abans he dit que Maria és il·lusió. Que quedi clar: és ben real, com a mare històrica de Jesús i mare en la fe, però els fidels la veuen amb il·lusió. I la veuen i la veneren amb diferents advocacions, totes, totes, boniques i poètiques i il·lusionades.

I els fills del Nou Món la glorifiquen de formes singulars:

Luján, a l'Argentina.

Copacabana, a Bolívia.

Aparecida, al Brasil.

Chiquinquirá, a Colòmbia.

Del Cobre, a Cuba.

Del Carmen, a Xile.

Guadalupe, a Mèxic.

Chápi, al Perú.

I Coromoto, a Veneçuela.

Cadascuna d'elles és diferent visió amorosa d'una mateixa realitat. És inspiració fervent d'una mateixa passió. Cadascuna d'elles és un missatge d'amor que s'allunya d'aquells que només saben veure odi i destrucció en l'Amèrica postcolombina. El Descobriment és com un gran tapís. Si només ens el mirem pel darrere, sols veurem fils i nusos, i trossos que no lliguen, en desordre caòtic. Però, si el mirem per davant, hi podem veure art i harmonia. Tan tapís és una visió com l'altra. Però no és del tot honest no veure'l complet.

L'expansió montserratina universal, i especialment l'americana, ens compromet a nosaltres, els creients catalans.

Que la devoció mariana, en temps secularitzats, no es converteixi en folklore!

Tingueu-ne la seguretat, aquesta devoció pot resistir, amb èxit, les envestides de l'actual hedonisme i materialisme.

Perquè el món necessita cada cop més els cristians, els veritables cristians. Fora pors i complexos! Només ens hem de témer a nosaltres mateixos. Ens ha de preocupar no merèixer aquella sentència bíblica: «Aquest poble m'alaba amb els seus llavis, però el seu cor és lluny de mi.»

Perquè l'argument més fort contra el cristianisme són els cristians que no es comporten com a cristians. I l'argument més fort a favor del cristianisme són els cristians que viuen el cristianisme.

No endebades els polemistes més crítics no ataquen gairebé mai els cristians pel fet de ser partidaris de Jesús, sinó que ens acusen de no ser-ho, de traïr la seva causa, de posseir totes les falses virtuts que Ell denunciava en els fariseus.

Hem de ser capaços, els cristians, de fer veure als homes i les dones d'avui que no n'hi ha prou amb les llibertats públiques que sortosament hem conquerit i que gaudim. La llibertat completa no és només l'absència de coacció externa: és, sobretot, la llibertat interior.

Aquesta llibertat interior és la força que ens mou a no odiar, sinó a servir; no simplement a fruir, sinó també a renunciar; a optar per la solidaritat i no només per l'afany de lucre, per la bondat i no per la crueltat; pel lliurament i no per l'egoisme.

Ens cal trobar aquesta llibertat interior, no ja per esperit de sacrifici o per imperatius ètics, sinó senzillament per humanitzar-nos. Que l'afany del consum i del progrés, que tots busquem en els nostres dies, no ens deshumanitzi. Igual que el dissabte, no és l'home per al consum i el progrés, sinó a l'inrevés.

No serem cristians si no som profundament humans. Si no conquerim la llibertat interior. «El soroll ha engolit els homes, el silenci els ha fet lliures.» El silenci ens fa lliures; cada cop se'ns fa més difícil guanyar el silenci.

Els sorolls interiors i exteriors de la vida moderna, a la qual no hem de renunciar, ens fan dificultós conquerir el silenci. I sense silenci, sense saber ofegar les sol·licituds, de tota mena, que ens envolten, no serem verament lliures.

Sense una parcel·la de silenci ens dissoldrem en l'anonimat, en la massificació, en l'estereotip, en l'ordinador i en el robot.

Podem trobar, amics de Lleida, el silenci que ens manca als peus de Maria de Montserrat. En la basílica, allà entre les dents de la colossal serra o en qualsevol. Altar o capella.

Altar o capella d'aquesta universal xarxa que avui evoquem amb motiu dels cinc-cents anys d'uns fets que, sigui quin sigui el judici que ens mereixin, és indubtable que obriren nous camins a la humanitat. Amb grandeses i misèries. Amb heroïsmes i baixeses. Amb justícia i opressions. Fetes per homes i no per àngels. Assumint-ho tot. Gloriant-nos-en i avergonyint-nos-en. Presumint-ne i demanant-ne perdó. Sempre que calgui.

I ara em sembla que ja és hora de felicitar-vos, lleidatans i lleidatanes. És la festa de la vostra patrona, a la qual sabeu honorar, alhora, amb solemnitat i sinceritat de cor. Així ho demostra aquest acte.

Felicitats a tots, i a l'Acadèmia, perquè mantingui la mateixa fidelitat, més que centenària, al país i a la Verge. No oblideu mai el que representà aquesta Acadèmia en temps de la Renaixença: els premis que s'atorgaren a Guimerà, a Rubió i Ors, a Jaume Collell i a Llorenç Riber, per exemple, són testimoni viu de fe i patriotisme.

He d'acabar. I no vull fer-ho amb paraules meves. Ja que es tracta d'un certamen literari, d'uns Jocs Florals, que sigui un poeta, Josep Maria de Sagarra, el que clogui aquest pobre discurs meu, i que sia en homenatge a la catalana llengua i a Maria:

*«En el verbal jardí
d'aquesta llengua meva, que vivia
sobre tants llavis que no tornaran,
que tants morts l'han pintada d'alegria
i tant alè pretèrit l'ha fet gran,
Jo he procurat lligar-la a l'harmonia
d'aquestes roques teves, Montserrat,
llengua i muntanya, us he donat
tot el que jo podia.»*

He dit. Moltes gràcies.

Pregó de les Festes del Sant Crist

Balaguer, 6 de novembre de 1992

Els pregons s'acostumen a començar amb uns mots d'agraïment per l'honor que suposa per al pregoner ser invitat a pronunciar-los. Aquests mots poden semblar estereotipats o formalistes. No cal dir que em sento molt i molt honorat de ser el pregoner de les Festes del Sant Crist de Balaguer de 1992: desitjo que ningú no ho interpreti com un estereotip o un simple formulisme. Us asseguro, amb plena i absoluta sinceritat, que en aquest acte em sento, a més d'honorat, motivat, de trobar-me a Balaguer, terra de mai desmentida catalanitat, per anunciar-vos la joia de les vostres festes per excel·lència.

Pregó vol dir crida. I aquest pregó d'avui és una crida que de bell antuvi té garantit el ressò. No cal esforçar-se gaire per cridar a la festa.

Tots els meus oients, com a bons balaguerins, se senten cridats a les Festes del Sant Crist sense necessitat de cap crida, i molt menys de la meva crida.

Sovint aquest pregó ha tingut un contingut històric. És normal que així hagi estat. Balaguer té tanta història, i una història tan i tan rica, que és molt comprensible rendir-se a la temptació de glossar el vostre gloriós passat amb riques aportacions erudites. Enguany es trencarà aquesta tradició. En primer lloc, perquè és molt difícil afegir quelcom de nou al que s'ha dit, escrit i estudiat sobre la vostra història. I, en segon lloc, perquè jo no sóc cap especialista en història.

Em proposo fer unes reflexions sobre el sentit que avui, en els nostres temps, tenen les festes majors com la vostra.

Un observador superficial de la nostra realitat actual podria pensar que les festes majors s'acaben, o que es poden acabar.

Aquest observador podria pensar que en els temps en què vivim, a la darrerria del segle xx, l'era de la informàtica, dels mitjans audiovisuals cada cop més sofisticats i de les tecnologies punta, no té gaire sentit que durant uns dies el poble o la ciutat es vesteixi de festa i que l'Ajuntament es llueixi amb un programa més o menys agosarat d'espectacles i celebracions.

Hom podria dir, avui, que «amb un rebost ben abastat, un racó de celler, un bon vídeo i els variats canals de TV, cada dia pot ser Festa Major».

Però jo no crec que sigui així. Avui, i també demà, com ahir, les festes majors tenen, han tingut i tindran sentit si se les sap omplir de contingut i autenticitat.

I aquí rau la responsabilitat dels organitzadors: cal que no es desnaturalitzin, que no es deixin manipular, que no s'adulterin.

No entraré en el vessant religiós, que per als creients és la més important. No vull envair el terreny de l'orador sagrat que predicarà l'homilia en el solemne ofici en honor i glòria del Sant Crist que porta el nom de la vostra ciutat. M'he d'ocupar del vessant profà, o més ben dit, social i ciutadà de la Festa.

La Festa gran ha d'esser expressió viva d'una comunitat. De la seva especificitat, de la fidelitat a les seves arrels, de la seva permanència a través dels temps.

La Festa ha de servir, en primer lloc, per afermar tots els habitants de Balaguer a les seves essències, eminentment humanes. Més enllà de les mutacions que es produeixen de forma vertiginosa en el nostre món.

La humanitat viu, en la perspectiva de l'any 2000, un canvi transcendental. Només comparable al gran canvi que es va produir al començament de l'edat de pedra, ara fa molts milers d'anys, quan es va inventar l'agricultura, quan es va passar de la barbàrie a l'inici de la civilització.

Us heu fixat que, en el món d'avui, la majoria dels actuals béns de consum i d'ús han estat descoberts fa menys de cinquanta anys? La televisió, el bolígraf, l'ordinador, el transistor no existien per a la generació anterior a la meua. I tenim la convicció que, abans de cinquanta anys, tot això quedarà antiquat!

L'arada romana va durar més de vint segles. La tracció animal ha durat fins al ferrocarril i l'automòbil, molts i molts centenars d'anys. La impremta ha durat quatre segles.

Hem entrat en una era, la que s'anomena postindustrial, en què res no dura. Tot canvia.

Pregunto jo, ens preguntem tots: aquest canvi ens conduirà a la felicitat de l'optimisme filosòfic, que imaginaren els enciclopedistes francesos? És el que imaginà Lessing amb l'educació del gènere humà? Ens portarà a la «pau eterna», que va imaginar Kant? A la concepció de la història com el procés de «la consciència de la llibertat», que imaginà Hegel? A la societat sense classes, que va profetitzar Marx? A l'evolució cap al punt omega, que va somiar Teilhard de Chardin?

No ho sabem! Però una cosa és certa. Abans he dit que anem cap a una era en què tot canvia. Em rectifico. No tot canvia. L'home continua sent home. La dona continua sent dona. L'èsser humà continua essencialment igual, immutable.

Canviaran els seus costums, els seus hàbits, els seus gustos..., és a dir, tot el que és accessori. Però en tot el que és essencial, res no ha canviat. Continua sent l'èsser pensant i lliure, que és social per naturalesa i viu en un determinat entorn físic i capaç de valors espirituals i culturals.

Per això estem obligats a preservar l'èsser humà, perquè es mantingui fidel a la seva condició humana.

Perquè el perill que ens amenaça avui és el de la deshumanització.

Aquest perill ja es va viure en èpoques passades. Als inicis del maquinisme i de la industrialització. Llavors es va poder pensar que la màquina no era per a l'home, sinó a l'inrevés, l'home per a la màquina. Els moviments socials van salvar l'home, i es va superar l'esclavitud de la màquina.

Avui, els ordinadors, l'automatització i els robots, que treballen amb més perfecció que l'home, amenacen amb un altre esclavatge. Fins i tot les relacions més íntimes entre humans es veuen manipulades i mediatitzades per formes artificials de reproducció.

Què hem de fer?

És que renegarem de la ciència, de la investigació, dels avenços de la modernitat?

No. No hem de renegar de res. Hem d'humanitzar-ho tot. Cal posar la modernitat al servei de l'home i no a l'inrevés.

Festa ve del llatí *festum*, que vol dir dia assenyalat, dia feriat, dia diferent, dia més important que els altres dies del calendari.

Les Festes de Balaguer voldran dir, per tant, dies del calendari especialment diferents dels altres d'aquesta ciutat.

I si la vida diària d'avui ens porta a la deshumanització i a la despersonalització, com acabo de dir, cal que la Festa reconquereixi l'home i les seves arrels.

Per això em permeto dir:

Balaguer, no renunciïs a res d'allò que el món modern et pot oferir. Però arrela't bé a la teva «terra ferma», si no et vols convertir en un robot que balla al so que toquen, inarticulats, els timbres electrònics.

Balaguer, no oblidis la teva catalanitat, que vol dir la teva llengua, la teva cultura, la teva història més que mil·lenària, allò que et dóna la teva identitat. Allò que et fa ser el que ets i no una altra cosa!

No oblideu, creients de Balaguer, el vostre Sant Crist. Ell ha de ser el centre de la vostra vida, en festa i en no festa!

No oblidis, Balaguer, el teu passat, noble i pagès alhora, obert després a la indústria i als serveis!

No oblidis, Balaguer, la teva distinció senyorial de capitalitat. Que no vol dir ni elitisme ni esnobisme. Tingues naturalitat sincera, sense concessions a la grolleria, tan de moda per a alguns!

Les Festes del Sant Crist són les vostres festes per excel·lència. Són les festes més festes de totes les festes que feu i desfeu, balaguerins!

Si sabeu fer de les vostres festes una afirmació d'humanisme i no d'alienació, les vostres festes no moriran mai! Any rere any, seran més esplendoroses, us arrelaran més a la ciutat. Us faran retrobar a vosaltres mateixos. Us agermanaran a tots. Us faran sentir la joia de viure plegats.

Balaguer és una ciutat que ve de molt lluny. Resseguir la vostra història és com resseguir la història de la nostra pàtria. Heu estat presents en els grans episodis del nostre passat col·lectiu. Teniu una història gens curta. Això us fa tenir la serenitat de la maduresa, totalment compatible amb la joventut de què, també, gaudiu. Mentre, tingueu voluntat de viure i prosperar, tindreu joventut.

La vostra ciutat, com digué el poeta Pere Bassegoda Musté, pot fer, serena, tranquil·la i joiosa, l'elogi de la vellesa:

*«Mercès, Senyor [digueu-ho al vostre Crist], que m'heu
permès ser vell saborejant la mel que duu la vida,
allunyant tot neguit i tot rampell,
i al corser desbocat posant la brida.
La vida, per a mi, és més exquisida,
el cel és més serè, més pur, més bell,
més gentil la passada de l'ocell,
menys punyent el dolor de la ferida.
Sinceritat arriba i fuig l'engany,
L'amor ja no és foc, sinó carícia.
S'allunya tota febre i tot afany.
La beatitud del cel baixa propícia,
cada moment que passa és com un any,
cada batec del cor, una delícia.»*

Gaudiu, balaguerins, de la delícia que us dona el vostre passat. El passat és part de nosaltres mateixos, i per això és, també, part de la nostra nació.

Estigueu orgullosos d'haver contribuït a aquest miracle que se'n diu Catalunya.

He dit miracle en el sentit de fet extraordinari de supervivència. Quants pobles que foren més rics, més forts que el nostre, amb menys agressions, amb menys dissorts i contratemps, han desaparegut en el transcurs dels segles! Això és obra de la voluntat tossuda de les generacions passades i de l'esforç d'avui.

Qui podia pensar, després de la desfeta del 1714, que Catalunya recuperaria les seves institucions polítiques?

Qui podia pensar que la llengua catalana sobreviuria a l'abandó, a les desercions i a les repressions de què ha estat objecte?

Però tingueu sempre present que res no està guanyat definitivament. Cal aprofundir, en tot moment, en la identitat.

Com més balaguerins, més catalans, i a l'inrevés: com més catalans, més balaguerins.

No tingueu por de caure en el localisme i en el provincianisme. La identitat no és mal provincianisme si és autèntica. El provincianisme és imitar i embadalir-se amb el que ve de fora. L'universalisme és projectar al món la pròpia identitat. Feu-ho.

La nació, la pàtria, és l'avui, el present; és el futur que esperem, però també el passat de què hem gaudit o que hem sofert.

Per això tots els pobles importants miren cap al seu passat.

Els Estats Units d'Amèrica, fa molt pocs anys, celebraren els dos-cents anys de la pròpia existència sobirana.

Austràlia celebra per aquestes dates el seu primer centenari.

França acaba de celebrar el bicentenari de la Revolució que porta el seu nom.

L'Estat espanyol està celebrant els cinc-cents anys del descobriment d'Amèrica, al qual el vostre paísà, Gaspar de Portolà, s'incorporà, feliçment, en el moment en què la civilització vencé la violència inicial.

A Catalunya, fa poc que hem celebrat el mil·lenari de la nostra naixença política.

Però la pàtria és també el nostre present, en el qual s'integra aquest acte, la vostra Festa Gran, que congrega tantes persones que treballen i s'esforcen perquè Balaguer continuï brillant com a joia de la Noguera i de l'Urgell i, per tant, de Catalunya.

Però la nació també és el futur. I qui diu futur, diu incerteses i temors, però també confiança i esperança.

I per això, per acabar, voldria que tots participéssiu en els sentiments que inspiren aquests versos d'Espriu:

*«Que no sigui decebuda
la nostra esperança,
que no sigui escarnida
la nostra confiança.»*

Moltes gràcies.

V Premi Internacional Catalunya

Palau de la Generalitat, 25 de maig de 1993

Una circumstància desfavorable per a vostès i favorable per a mi m'ha permès presidir aquest sopar en honor del Premi Internacional Catalunya 1993, senyor Luigi Luca Cavalli-Sforza.

Desfavorable per a vostès, perquè es veuen privats de la presència i la paraula del president Pujol. Les seves obligacions institucionals li han impedit assistir a aquest acte com era el seu desig.

No els haig d'amagar que em sento acomplexat. La professió que he exercit al llarg de la meua vida, el món del dret —primer el privat i ara el públic— està molt allunyat de la ciència que cultiva el professor Cavalli-Sforza. El món de la genètica queda a anys llum dels meus coneixements i, per consegüent, em resulta difícil glossar la personalitat del guardonat.

Permetin-me, si més no per deformació professional, destacar una visió, potser personal, dels mèrits del professor Cavalli-Sforza.

Jo veig en ell un campió dels drets humans. Ell ens ha demostrat que els drets humans no són una construcció teòrica, ètica i política, sinó que són una veritat científica.

Ens ha demostrat que la igualtat de tots els éssers humans no és només un dogma religiós, ètic o polític, sinó una veritat científica demostrable en els laboratoris.

Ell és un poderós argument contra tot racisme. En demostrar que no existeix el determinisme genètic ens salva la llibertat.

Les diferències —ens ha dit— són culturals. La cultura és obra dels homes i, per tant, obra de la voluntat i la llibertat.

La doctrina de Luigi Luca Cavalli-Sforza pot ser molt ben rebuda i entesa a Catalunya, que sempre ha fonamentat la seva identitat, el seu fet diferencial, en la cultura.

Com a terra de pas i de frontera, Catalunya, per pròpia vivència, se sent identificada amb el guardonat.

Premis Ciutat de Tarragona

Hotel Imperial Tarraco, 20 de novembre de 1993.

La meva intervenció potser s'hauria de limitar a donar per clausurat l'acte, perquè ja s'han dit aquí moltes coses i totes ben dites. Però no em puc resistir a expressar un breu capítol de felicitacions.

En primer lloc, a la delegació del Tarragonès d'Òmnium Cultural, i a l'Ajuntament d'aquesta ciutat. Els premis literaris arriben a la seva tercera edició, la qual cosa vol dir que estan adquirint carta de naturalesa i que s'han incorporat de forma definitiva a la vida cultural de Tarragona i del Tarragonès.

I, en segon lloc, als guardonats, en les modalitats de juvenil, poesia, narrativa i assaig.

A aquests, una doble felicitació: per escriure bé i per militar en la llengua catalana.

Perquè escriure en català suposa una militància molt específica. A més de practicants, necessitem militants.

La llengua catalana necessita activistes, perquè, com totes les llengües minoritàries, necessita protecció.

Totes les llengües minoritàries estan amenaçades per les grans llengües universals de comunicació. N'hem de ser conscients per no baixar mai la guàrdia.

Darrerament, la nostra llengua pateix atacs des de fora i també, alguns, des de dins.

Això vol dir quelcom de positiu, vol dir que la llengua catalana està viva. Ningú no persegueix fantasmes ni fantasies. La nostra llengua és atacada perquè és una realitat.

Però també vol dir que estem lluny de la normalitat.

Que aquests premis d'aquesta nit literària ens estimulin a tots, escriptors, lectors i ciutadans, a perseverar en el vostre esforç.

Cloenda de la 25a edició de les Festes Populars de Cultura Pompeu Fabra

25 de novembre de 1993

Entre els molts defectes que tenim els polítics hi figura el de no tenir el do de la ubiqüitat. Contra la meva voluntat, no he pogut assistir a cap dels actes que s'han organitzat amb motiu de la 25a edició de les Festes Populars de Cultura Pompeu Fabra.

Sembla que només em vagi la gastronomia. Ja sabeu que he tingut molta atenció i devoció a aquestes festes i que he peregrinat per molts punts de Catalunya, del nord i del sud, per assistir a les celebracions.

Ens hem de felicitar per aquests vint-i-cinc anys. És molt i molt important la tasca que s'ha fet. En temps bons, i no tan bons, en èpoques difícils i no tan difícils. Sense més finalitat que enaltir la nostra cultura mantenint viva la memòria del gran normalitzador de la nostra llengua.

Impressiona llegir els que compongueren el Patronat d'Honor i formaren part, ara fa vint-i-cinc anys, de la comissió organitzadora.

El Patronat d'Honor estava encapçalat per Pau Casals, i era clos per Joan Fuster, i hi figuraven tots els intel·lectuals de primera fila del país, entre ells, Joan Coromines, a qui homenatgem enguany.

A la comissió organitzadora, hi figura el bo i millor de la societat civil catalana, encapçalada per la que ha sigut la casa «pairal» (Òmnium Cultural) i només quatre persones físiques, Frederic Rahola, Badia i Margarit, Antoni Comas i Joan Triadú.

Tots acompliren l'imperatiu categòric de Fabra: «Cal no abandonar mai, ni la tasca ni l'esperança.» La tasca ha estat molta. l'esperança, si bé no ha tingut ple compliment, Déu n'hi do el camí recorregut del 1969 ençà.

La cessació d'una activitat no és un punt d'arribada, sinó un relleu, es diu en el fullet programa dels actes del 25è aniversari. Estic segur que noves persones s'incorporaran a la feina de la cultura i la llengua catalanes. És un relleu, però no un comiat ni una jubilació. Als animadors de les festes, ni els acomiadem ni els jubilem. El que fem avui és donar-los un nou impuls per continuar treballant per Catalunya.

Cloenda del Congrés sobre Marginació Social. 775 anys de l'Orde Mercedari

Palau de la Generalitat, 29 de gener de 1994

Crec que és un deure d'estricta justícia començar les meves breus paraules amb una felicitació ben sincera als organitzadors d'aquest Congrés sobre Marginació Social.

Honora l'Orde Mercedari i la Germandat de la Mare de Déu de la Mercè que hàgiu volgut celebrar el 775è aniversari de la fundació dels mercedaris amb un congrés sobre un tema tan humà, tan social i tan candent com és la marginació.

Els marginats són els veritables captius dels nostres dies. Captius que cal anar a alliberar, que cal anar a cercar pels racons de la nostra societat, perquè ells ja han renunciat a alliberar-se.

Ocupar-se dels marginats és penetrar molt més enllà del sòrdid món de la pobresa.

No vull infravalorar el problema de la pobresa, que és greu, molt greu. I que sovint condueix a la marginació. Però, la pobresa, sense més, pot ser una situació relativa, que pot fer referència a nivells de vida relatius. Un dels nostres pobres seria un privilegiat en altres latituds, per exemple a Etiòpia o al Txad, on la renda per càpita és al voltant de les 10.000 pessetes anuals. On cal, doncs, traçar la línia divisòria entre la pobresa i la no-pobresa? Cada societat concreta deu i pot situar-la a un nivell diferent.

També la pobresa pot ser una situació temporal, que no veu tancades les portes a la possibilitat de sortir-se'n amb el temps.

En canvi, la marginació no és una situació relativa, sinó gairebé absoluta; no és una situació temporal, sinó gairebé definitiva.

La pobresa pot ser sorollosa. Pot cridar, reivindicar, protestar... Pot fer-se escoltar.

La marginació, en canvi, és silenciosa, amagada, no se sent. El marginat ha renunciat a tot protagonisme, no crida, no vota, no es manifesta, no s'agrupa, no fa vaga (no té treball), és com si no existís. S'ha instal·lat en la marginació i no pot, ni vol, ni fa res per sortir-se'n.

En la pobresa hi ha camí de retorn. En la marginació ja no hi ha ponts de comunicació entre el marginat i la societat. El marginat ha dimitit de la seva condició d'ésser social i viu totalment al marge. Com si la societat no existís. Però és un ésser humà, que té drets i dignitat. I com que ell no farà res per retrobar-se amb la societat, és la societat la que haurà de recórrer tot el camí per alliberar-lo.

Per això abans he dit que el marginat és el verdader captiu dels nostres dies. Als captius, se'ls havia d'anar a cercar a terres llunyanes per alliberar-los. Sols no podien tornar. Als marginats, també se'ls ha d'anar a cercar, ells sols no tornaran. No poden, com els antics captius en terres d'infidels. Per això, no té res d'estrany que l'Orde Mercedari s'ocupi dels marginats.

La marginació no és un problema abstracte o ideològic, que permeti tractaments globals o teòrics. Es tracta de situacions concretes, de persones individuals, amb noms i cognoms propis i ben diferenciats dels altres, que només penetrant en la seva entranya es poden conèixer, diagnosticar i tractar amb teràpies adients.

No és el problema de la indigència, de l'alcoholisme, de la drogoaddicció, de la disminució psíquica o física, de la immigració, sinó de l'indigent com a tal, del drogoaddicte com a tal, del disminuït com a tal, de l'immigrant com a tal, etcètera.

Per això, el problema de la marginació desborda les possibilitats de les administracions públiques. Calen mesures legals, però tampoc amb aquestes no n'hi ha prou. Els problemes són inclassificables per la seva enorme gamma de matisos i situacions, i la norma, per la seva generalitat, no els pot preveure ni tractar uniformement. La marginació és un problema de tota la societat, i de tots i cadascun dels individus que la componen.

Hi hagué una època en què per sentir-se deslliurat del problema de la marginació i de les implicacions personals per combatre-la, n'hi havia prou amb culpar les estructures injustes de la societat. El problema de la marginació només tenia una solució convincent: revolucionar radicalment les estructures socials. Per «despatxar» el problema, només calia transferir-lo a un partit, sindicat o associació que propugnés el canvi radical de les estructures.

Eren els temps, no massa llunyans, en què, als humans, se'ls oferien dues alternatives contraposades: la individualista i la col·lectivista; la capitalista i la comunista; l'economia de mercat o l'estatalista. Però, des de la caiguda del mur de Berlín, no hi ha alternativa. Avui, s'ha esvaït una d'elles. L'economia apareix com l'única viable i possible. Avui, l'economia de mercat és acceptada fins i tot per aquells que no han abraçat el principi de la llibertat política. L'exemple de Xina és paradigmàtic.

Ens hem de moure, per tant, en les coordenades d'un món organitzat, o desorganitzat, pel sistema d'economia de mercat, que, si bé ha demostrat —encara que no del tot— la seva capacitat per crear riquesa, ha fracassat en la recerca de trobar camins efectius per distribuir-la amb justícia i equitat. I, sobretot, ha fracassat i fracassa en el propòsit d'integració a la societat dels qui, per les raons que siguin, no poden seguir la marxa que imposa la competitivitat, en tots els ordres, no solament econòmic, sinó també social, cultural i personal.

Cal tenir present, però —i això no és una afirmació doctrinal partidista, sinó una constatació històrica i empírica—, que la llibertat i les llibertats, que són en les mateixes bases de l'economia de mercat, permeten donar vida a un voluntarisme corrector que amoroseixi en bona mesura les cegues lleis de l'economia, que només fa triomfadors o derrotats.

De fet, l'anomenat estat del benestar és una prova que el sistema d'economia de mercat ha pogut ser corregit i ha demostrat ser corregible. No solament ha creat i practicat l'anàlisi empírica de la societat, i amb això sistemes de correcció i de control, sinó que ha portat a terme àmplies reformes socials i ha implantat formes de participació i cogestió, que han permès, a àmplies capes de la població, ser alliberades del jou de la pobresa i portades a un benestar material inimaginable en altres temps.

Per això, ara que l'estat del benestar té dificultats per mantenir-se i finançar-se, ningú no renega d'ell, sinó que intenta mantenir al màxim les seves conquestes.

Però està clar que jo no he vingut a fer un panegíric del sistema d'economia de mercat, que evidentment, en molts casos, porta a la marginació. El que intento és fer veure que

aquest sistema —avui per avui, l'únic que tenim a l'abast, sense alternativa possible— permet ser, no substituït, però sí corregit, permet obrir camins i no tancar-los; permet iniciatives individuals i col·lectives múltiples i no úniques i totalitàries; permet, en una paraula, la humanització de les relacions personals, laborals, socials i econòmiques.

Per tant —i aquesta és la conclusió a què volia arribar—, avui la lluita contra la marginació és possible i, fins i tot, es pot assolir amb un cert grau d'eficàcia. És difícil, sí, molt difícil, però possible.

És un problema de voluntat; voluntat individual, col·lectiva, social i política. Fan falta totes les voluntats. La voluntat individual farà molt poc sense la col·lectiva, i la social farà molt poc sense la política. I la voluntat política no farà res sense les voluntats individual, col·lectiva i social.

Aquesta voluntat —ja ho han endevinat vostès— té un nom, que és: «amor al proïsme». Amor a l'home i a tots els homes. I si, a algú, aquest nom li sona massa clerical, que en digui solidaritat. A mi, tant se me'n dona.

És la convicció apassionada que tots els homes i dones, marginats o no, tenen iguals drets i igual dignitat. Que tots tenen dret a viure amb la mateixa dignitat, en la mateixa terra. Per al creient, això vol dir que tots i totes tenen una mateixa filiació divina.

Crec que si acabés aquí el meu discurs, hauria comès una greu omissió. (Ja sé que d'omissions, n'he comès moltes. Però aquesta seria molt greu.)

Es tracta de retre homenatge, des d'aquí, a tots els qui treballen en el món de la marginació, de manera callada i abnegada: associacions, fundacions, ordes religiosos, congregacions, delegacions, professionals, voluntaris, sacerdots, religiosos, assistents socials, etcètera.

Els han comprès que la lluita contra la marginació, l'alliberament dels marginats, queda lluny de les dues grans temptacions de què cal fugir. D'una banda, la demagògia i, de l'altra, la resignació. Ni predicar solucions màgiques (inexistents), ni creuar-se de braços sense fer res (pel fet que ens supera).

Els han comprès i ens fan comprendre que el camí, l'únic camí, és el lliurament del cor a la causa alliberadora dels nous captius, com ho ha fet l'Orde de la Mercè al llarg de 775 anys. Tant de bo que aquest Congrés ens hagi fet, a tots, més solidaris.

Moltes gràcies.

IX Jornades Jurídiques

Universitat de Lleida, 22 de març de 1994

No puc començar aquests mots de cloenda d'aquestes Jornades Jurídiques sense expressar la meva satisfacció pel fet de trobar-me a la Facultat de Dret i Economia de la Universitat de Lleida.

Sempre serà per a mi un motiu d'orgull haver presidit el Parlament de Catalunya quan va aprovar per unanimitat la creació d'aquesta universitat, en el marc d'una autèntica revolució universitària, atès que se'n van crear cinc de noves, elevant el nombre de tres a les vuit actuals. I no és cap secret per a ningú el paper fonamental que aquesta Facultat de Dret va tenir com a precedent determinant de la creació de la nova Universitat de Lleida.

Pel que s'ha dit en aquest acte, pel que es dedueix del programa de les jornades, em sembla que l'única nota discordant serà aquest discurs de cloenda. No crec que hagi estat un encert dels organitzadors demanar-me, a mi, les paraules finals.

Encara que ostenti la més. Alta representació de l'òrgan legislatiu de Catalunya, el càrrec té més naturalesa política que jurídica. I les meves preocupacions i ocupacions actuals estan més en el terreny de la *lege ferenda* que no pas en el propi del tema d'aquestes jornades, que és el del dret ja fet, vigent, i de com ha de ser interpretat i argumentat.

Seria una autèntica profanació per part meva que volgués incidir en la temàtica de les Jornades. Ni tinc autoritat científica per a això, ni les meves ocupacions actuals m'haguessin permès una preparació mitjanament adient per fer cap aportació vàlida, per petita que fos.

Però, com que el dret ha omplert la meva vida, ha estat la meva vocació i ha estat també la meva ocupació, no puc desaproveitar l'oportunitat de fer ara algunes reflexions jurídiques, que estic segur que, si bé quedaran fora del tema central de les jornades, tampoc no hi quedaran del tot allunyades i, amb un xic de bona voluntat per part de vostès, fins i tot hi podran trobar certa vinculació.

La meva breu incursió jurídica tindrà un atenuant. Són reflexions que estan en la línia dels deures públics que avui m'ocupen.

Deixin-me dir per començar que, com ens recordava Gurvitch, «no hi ha altre sistema d'arribar a la idea de la justícia que aquell que consisteix a establir-se en un sistema de valors, ja que la interpel·lació entre la justícia i l'ideal moral d'un poble depèn de premisses ètiques».

Amb això, acabo de fer constar la meva total disconformitat amb els qui, en el decurs de la darrera dècada, han propugnat un radical parlamentarisme jurídic, que han despul·lat la norma jurídica dels seus més clàssics atributs, per presentar-la com a emanada, únicament i exclusivament, del partit polític, que la imposa per la seva força majoritària. Walter ha arribat a dir que «la doctrina pura del dret només es pot admetre com una cosa fictícia, perquè allò que ha de ser [el dret] ho disposa la força social majoritària».

Per arribar a comprendre aquesta aberració jurídica —que pot justificar la tirania i no està lluny del *Führer Prinzip*—, s'han de tenir en compte les duríssimes crítiques que l'anomenat dret natural ha anat sofrint des de diferents sectors doctrinals, que sols tenien com a denominador comú l'avversió vers tot allò que pogués tenir, de lluny o de prop, cert tuf escolàstic o confessional.

Però, per més que vulguem presumir de possibilistes o de relativistes, en darrer terme, s'ha de reconèixer la vigència imprescindible d'aquella màxima d'Ulpià: *Honeste vivere, alterum non laedere, ius suum cuique tribuere*.

Ningú no negarà, tothom està d'acord que hem de ser justos, honestos i que no hem de fer el mal. Amb altres paraules: que el dret té per objecte la justícia. Si no volem acceptar que el dret sigui imposició tirànica del poder existent —democràtic o no—, ha de perseguir la justícia. Però, jo em pregunto i els pregunto a vostès: «Quina justícia?»

Vivim en un món pluralista, divers, amb creences, ideologies, costums i valors i contra-valors diferents.

Quina aspiració, quina inspiració ha de tenir la justícia d'un món pluralista?

Jo crec que tots els aquí units, i m'atreveixo a dir, tots els juristes del món, estem d'acord que l'única justícia que mereix aquest nom és la que considera l'ésser humà com un valor suprem que cal protegir i servir. L'ésser humà, ho repeteixo. L'home i la dona, i llur dignitat, que es tradueix en el respecte a la seva llibertat.

Sortosament, en l'actualitat, tots els juristes i legisladors del món sencer disposen d'una escala de valors universalment acceptada. Ja saben a què em refereixo.

Ara ha fet quaranta-cinc anys que l'Assemblea General de les Nacions Unides proclama-va solemnement la Declaració universal dels drets humans.

L'esdeveniment fou transcendental. Per primer cop en la història tots els pobles de la Terra es posaren d'acord en un codi ètic de valor universal. Tan universal que fins i tot els qui l'infringeixen —que no són pocs— se n'avergonyeixen i simulen complir-lo i interpretar-lo. Tots els poders del món accepten ser jutjats per aquest codi.

Avui no hi ha, no hi pot haver altre concepte de justícia que el que resulta del respecte als drets humans. I, a partir d'aquí, pot venir tota la piràmide lògica kelseniana, que fa derivar tot el dret d'una norma anterior i, en últim terme, d'una Constitució o norma suprema, naturalment, sempre que sigui respectuosa o que assumeixi la Declaració universal.

Però hem d'evitar un doble risc: que els drets humans no es converteixin en un tòpic ni en quelcom utòpic. I perdonin el joc de paraules.

No poden convertir-se en un tòpic, que s'invoqui en va, en defensa de qualsevulla petitesa, o com un valor sobreentès o clàusula d'estil sense exigència concreta.

Però tampoc no poden ser una utopia: quelcom inassolible i per damunt de les nostres possibilitats. És evident que sempre hi haurà un més. Sempre hi hauran noves metes possibles i a l'abast de la voluntat humana. Sempre hi haurà una utopia en camí de realitzar-se.

No oblidem mai, els juristes, que l'home no s'ha fet per al dret, sinó que el dret s'ha fet per a l'home. Hauríem de tenir sempre present, per evitar-la, la figura llegendària del llit de Prócrustes, el bandit que ajeia les seves víctimes en un llit i estirava o escurçava llurs cossos fins a fer-los coincidir amb la mida del llit. El llit, el dret, s'ha de fer a la mida dels homes i no a l'inrevés.

Entesos d'aquesta manera, els drets humans són, no únicament font inspiradora dels legisladors, sinó que apareixen com un element interpretatiu dels cossos legislatius, tal com fa l'article 10 de la Constitució espanyola.

Però els drets humans tenen història, no han sorgit en un moment donat per generació espontània o convencional a l'ONU. En definitiva, han sorgit de la consciència social dels pobles, que els uns creuran inspirada pel creador i els altres no. I aquesta consciència social té història. Com deia Puig Brutau: «El dret no té naturalesa, sinó que té història.» Però amb la particularitat que aquesta, en lloc de quedar fixada en el passat, avança cap al present per fer-nos veure la realitat actual per mitjà de conceptes forjats com a resultat de circumstàncies pretèrites.

Per aconseguir l'estat de dret no n'hi ha prou amb la teòrica divisió de poders, totalment imprescindible, d'altra banda. Els homes, en llurs creacions socials, familiars i individuals, no s'alimenten només de principis o dogmes, sinó també de conseqüències, de resultats. Qui se sacrifica no ho fa per masoquisme, sinó per assolir uns efectes determinats, espirituals o materials. Qui s'aplica a un treball no només ho fa per l'ideal superior de fer progressar la humanitat, sinó per aconseguir un major benestar per a la seva família.

L'estat de dret, analògicament, no pot desentendre's mai dels efectes que produeix el dret aplicat, i per tant de la seva interpretació.

Aquí resulta inevitable recordar l'aforisme *summum ius, summa iniuria*. Quan es produeix o es pot produir una injustícia com a conseqüència de l'aplicació estricta del dret vigent, hem de sacralitzar el dret vigent i permetre la injustícia?

És evident que el dret no pot perseguir la injustícia (ja ho hem dit abans). Però la norma és la norma, i aquesta no pot ser ignorada olímpicament, ja que ens portaria a la més arbitrària inseguretat jurídica. Però, en casos límits o excepcionals, resultarà inevitable recórrer a certs mecanismes d'interpretació per salvar els principis superiors de la justícia, és a dir, dels drets humans.

La vida, senyores i senyors —que és molt més rica i variada que totes les previsions legislatives d'un determinat ordenament jurídic per perfecte que sigui—, pot portar a circumstàncies, situacions i supòsits que aboquin a la injustícia amb l'aplicació estricta de la norma.

Pensem —i ara recorro a la història— en els contractes de subministrament de carbó, en la derrotada Alemanya després de la primera guerra europea, que, amb la caiguda desaforada del marc a valors insignificants, obligaven els proveïdors a subministraments infinitament ruïnosos, que propiciaren l'aparició de doctrines com la de l'estació exorbitant o de la clàusula *rebus sic stantibus*.

O pensem en la cèlebre sentència del Tribunal Suprem que ja abans de la vigència de l'actual Constitució espanyola va considerar discriminatòria la incapacitat successòria de l'adúlter, no aplicant la norma del Codi civil vigent.

Els tribunals en aquests casos recorregueren als principis de l'equitat, de la bona fe, de la inaplicabilitat de la norma feta amb intencionalitats diferents o, en altres paraules, al concepte de justícia concebuda al servei de l'home i a mida de l'home, i no d'una abstracció dogmàtica, que com un nou Moloc insaciable exigeix sacrificis humans. És a dir, cal anar a la recerca dels elements interpretatius que salvin la justícia, que salvin els drets humans.

Per aquest camí, els drets humans ens apareixen al principi i al final de tota l'aventura jurídica humana. Són l'alfa i l'omega. Inspiradors de tot el dret positiu en la seva fase creativa i com a pedra de toc i punt de referència obligada en la seva fase consultiva, en l'aplicació del dret al cas concret.

Permetin-me una comparació vulgar, però que jo crec que és il·lustrativa. Els drets humans, expressió de la justícia tal com universalment és acceptada en els nostres dies, són com el nombre capicua. En l'*iter* jurídic apareixen iguals, al començament i al final. Podem llegir de dreta a esquerra o d'esquerra a dreta, amb el mateix resultat.

I res més. Sols em resta demanar perdó per aquesta pobra reflexió jurídica que acabo de formular en veu. Alta i que espero, amb la seva bona voluntat, que serveixi per posar punt i final a aquestes Jornades Jurídiques, que estic segur que tindran la continuïtat futura que la qualitat present fa augurar.

Amb aquestes jornades, la Facultat de Dret i Economia, el seu Departament de Dret Privat, pretén fer el bé. Però, des que, en la llunyania del temps, Adam i Eva van perdre l'estat d'innocència, fer el bé se'ns ha posat, als humans, un xic difícil.

Baudelaire ja va dir que «el mal es fa sense esforç, naturalment, per fatalitat; el bé, en canvi, és sempre producte d'un art». A practicar aquest art estan cridades aquestes jornades.

He dit.

Cinquè aniversari de la mort de Ramon Trias Fargas

Aula Magna de la Universitat de Barcelona, 19 d'octubre de 1994

Jo hauria de limitar-me a cloure l'acte, atès que ja han estat exposats els diferents aspectes de la seva personalitat. Malgrat tot, no resisteixo la temptació de dir alguna cosa, encara que sigui molt breu.

No m'atreveixo a dir que en Ramon fos per a mi un amic. L'amistat és bilateral, no pas unidireccional. I jo no sé si ell em considerava un amic. Malauradament no és aquí per afirmar-ho o negar-ho. Però sé que puc dir que era més que un conegut i, sense cap mena de dubte, jo era un admirador d'ell.

El vaig conèixer l'any 1954 en unes eleccions al Col·legi d'Advocats. Recordo que, malgrat la seva joventut, era un home que impressionava per la seva intel·ligència i cultura. Ens portava un innegable avantatge: cosmopolita, havia recorregut mig món. Ens distanciarrem per una càtedra llunyana. I ens tornàrem a trobar quan la política deixà de ser il·legal. Vam ser veïns d'escó tota una legislatura (del 1982 al 1986) al Parlament de Madrid, on es mostrà sempre agut, ocurrent, amb frescor intel·lectual i humor, irònic sense fer mal, clarivident, idealista amb els peus a terra i d'un sentit comú aclaparador.

La vida d'en Ramon tingué un defecte, que no li és imputable: va morir massa jove, quan encara el nostre país podia esperar molt d'ell.

Que el seu record ens estimuli a tots a servir els grans ideals de la seva vida: la llibertat, el progrés i la catalanitat.

Commemoració dels quinze anys d'autogovern

Palau de la Generalitat, 20 de març de 1995

Avui es compleixen, exactament, quinze anys de la primera celebració d'eleccions al Parlament de Catalunya, en el marc de l'autogovern nascut de la Constitució de 1978 i de l'Estatut d'autonomia de 1979.

El poble de Catalunya va ser convocat per elegir els components de la institució que, segons definició estatutària, l'havia de representar. Fou el primer pas democràtic d'una nova era en la història política de la nostra nació.

Des de llavors, s'han anat succeint nous passos. El Parlament de Catalunya s'ha anat renovant amb regularitat, esgotant, pràcticament, cada una de les seves legislatures, amb un treball constant, sostingut, crec jo que rigorós, tant en la seva funció legislativa com en la seva funció d'impuls i control del govern.

Han sigut quinze anys de vida política densa, dins les regles del joc democràtic, que han configurat un període excepcionalment important de la nostra vida col·lectiva.

Estic convençut que aquest període tindrà, encara, una llarga continuïtat. Res no fa preveure, avui, cap perill per a l'existència del nostre autogovern. Però si, hipotèticament, poséssim ara punt final a la nostra actual autonomia, aquests anys transcorreguts des d'aquell 20 de març de 1980 quedaran irreversiblement incorporats a la nostra història de manera singularment rellevant.

Des de 1714, Catalunya no ha gaudit mai d'un tan llarg període d'autogovern. La Mancomunitat de Catalunya no arribà als onze anys d'existència. La Generalitat republicana no completà els vuit anys. I aquestes dues experiències d'autogovern de la primera meitat del segle xx acabaren per la via del cop d'Estat. La simple mesura cronològica ens marca la diferenciació clara d'aquelles experiències amb l'autonomia vigent, amb un net avantatge d'aquesta.

Però, si passem de la cronologia a la mesura dels continguts d'autogovern, la diferència encara és més notable. La Mancomunitat, malgrat les seves remarcables realitzacions, sols va tenir caràcter administratiu, en unir en una sola força migrades competències de quatre diputacions provincials. Tingué, això sí, aspiracions d'autonomia política, però no pogué assolir-les per manca de marc legal adient.

I la Generalitat republicana, constitucionalment dotada de poder polític efectiu, veié la seva vida interrompuda pels Fets del Sis d'Octubre de 1934 i pertorbada després per la Guerra Civil. No es pot ignorar que el Parlament d'aleshores aprovà lleis importants, però la seva incidència en el país no pogué notar-se per la curta durada de llur vigència i l'excepcionalitat de les circumstàncies que hi concorregueren.

El nostre Parlament actual pot oferir un balanç notabilíssim: 274 lleis, 772 resolucions, 249 mocions, 868 interpellacions, 1.418 preguntes-respostes orals al Ple, 19.464 preguntes-respostes per escrit.

Es pot afirmar, sense temeritat, que no hi ha ni un sol aspecte de la realitat política, social, econòmica i cultural del país que no hagi estat objecte d'atenció per la nostra cambra legislativa.

Fins i tot, no resultaria agosarat dibuixar el perfil d'una doctrina unitària emanada de les decisions unànimes del Parlament de Catalunya. Sense desnaturalitzar l'essència d'una cambra legislativa, amb el repartiment normal del joc parlamentari entre govern i oposició, existeix la coincidència bàsica de totes les forces polítiques en trets fonamentals de la nostra vida col·lectiva: imperi dels drets humans, preservació de la convivència, refús de la violència i de la xenofòbia, normalització de la llengua, assoliment del sostre autònom, millora del seu finançament, defensa del dret civil català, impuls a la Unió Europea, acceptació de l'economia de mercat, prevalença de l'interès públic i alguns altres punts coincidents, que, amb totes les matisacions que s'escaiguin, fan un denominador comú de prou gruix per constituir les parets mestres de l'edifici d'un autogovern reeixit, que pot permetre acabaments interiors diversos en funció de diferents opcions polítiques.

Atès el caràcter institucional d'aquest acte, estaria fora de lloc fer judicis de valor detallats sobre la tasca feta al nostre Parlament en aquests quinze anys, que, evidentment i inevitablement, està marcada per la força política que ha resultat majoritària en les quatre legislatures, gairebé acomplertes fins aquí.

Però el fet real i innegable que són molt poques les lleis aprovades pel Parlament que ho hagin estat, només, amb els vots de la majoria m'autoritza a emetre un judici globalment positiu de la feina feta.

Han sorgit afirmacions crítiques, segons el meu parer, amb notable lleugeresa sobre el pes polític i institucional del nostre Parlament.

Vivim immersos en el que gosaria denominar «cultura del sensacionalisme». Per a aquesta «cultura» només existeix el que és sensacional. Sols mereix l'atenció el que està fora de la normalitat. Sols es destaca el que és estrident: crispació i negació.

I el nostre Parlament, sortosament, no alimenta aquest tipus de «cultura». El nostre Parlament, sortosament —ho repeteixo—, fa política, no agitació. El nostre Parlament no dóna espectacle, però fa feina. El nostre Parlament no és escenari per a l'exabrupte. El nostre Parlament no és plataforma privilegiada per a l'insult.

Naturalment, el Parlament de Catalunya no ha pogut ni ha degut sostroure's a la lluita partidista. Tota política persegueix el poder com a mitjà d'influir en una direcció determinada en la vida de la societat. I això fa necessari, en democràcia, la conquesta del vot popular, que comporta la confrontació ideològica, el contrast programàtic, la definició d'estratègies per assolir, en darrer terme, la victòria a les urnes. I això es pot fer amb noblesa o amb no tanta noblesa, amb consideració o amb menyspreu de l'adversari, amb estil agressiu o amb respecte, amb joc net o menys net.

Però, més enllà de l'anècdota i d'episodis circumstancials, podem assegurar que, al Parlament de Catalunya, no s'ha trencat la noblesa ni la consideració ni el respecte ni el joc

net entre diputades i diputats i entre grups i partits. I això és mèrit de tots, sense excepció. Tots es poden adjudicar el mèrit per igual.

Amb aquest clima, el Parlament ha reflectit l'exemplar convivència demostrada pel nostre poble en aquest període.

La cortesia parlamentària que ha imperat en el Parlament no ha sigut incompatible amb la fermesa del debat ideològic, que ha estat freqüent i fecund, ni amb la duresa de la crítica al govern. Però s'han sabut guardar les formes. I en democràcia les formes queden integrades en el fons. Perquè un fons legítim pot quedar desvirtuat per la forma improcedent.

Avui és oportú constatar el fet que, durant aquests quinze anys, hi ha hagut tres-cents cinquanta-cinc ciutadanes i ciutadans, de totes les comarques catalanes, que han ostentat la condició de diputades i diputats. La xifra indica que hi ha hagut una renovació constant dels homes i dones que han tingut l'alt honor de representar el poble de Catalunya.

El 71 % es va renovar en la segona legislatura, el 40 % en la tercera i el 42 % en la quarta. Només són catorze els diputats i diputades, elegits o elegides, en totes les quatre legislatures, que hagin complert llur mandat, la qual cosa ens fa veure que som lluny d'una classe política tancada o endogàmica i allunyada de la vida quotidiana del país.

També, en aquesta efemèride, cal fer memòria dels vint-i-quatre diputats traspassats, l'exemple dels quals constitueix una valuosa herència d'esperit de servei i patriotisme.

Resulta d'estricta justícia destacar l'actuació de les personalitats que em precediren en la presidència de la cambra.

El Molt Honorable Senyor Heribert Barrera i Costa, que dirigí amb encert i mà segura l'arrencada del Parlament, convertint en realitat efectiva el que llavors només era simple definició estatutària. La creació des del no-res de tota una administració parlamentària que pogués donar suport material i jurídic a la institució que havia de representar el poble de Catalunya fou tasca complexa i difícil, que el president Barrera sabé superar amb dignitat i eficàcia.

Vingué després la segona legislatura, presidida pel Molt Honorable Senyor Miquel Coll i Alentorn, que accedí al càrrec més alt de la nostra més. Alta institució representativa, com a culminació d'una molt llarga vida de servei a Catalunya. En acomiadar-se de les diputades i diputats quan va finir el seu mandat —que no podia aspirar a renovar per la seva edat i salut—, pogué dir el president Coll: «Han estat els anys més feliços de la meua vida.» Dient això, va pronunciar l'elogi més gran que es podia fer del Parlament, ja que per a ell la felicitat sols podia ser sinònim de pulcritud, rigor, lliurament, feina ben feta, patriotisme de la institució que presidí.

Sense falsa modèstia, haig d'assegurar que si algun encert he tingut en la presidència de la tercera i quarta legislatures s'ha degut a poder continuar les petjades que deixaren impreses els presidents Barrera i Coll. I els desencerts, que segur que n'hi ha, a no haver estat capaç de donar la mida que ells imposaren.

Hom podria pensar que la vessant legislativa del Parlament de Catalunya tendirà a minvar en el futur, un cop consolidada l'autonomia, establertes les estructures d'una administració catalana i promulgat un bon gruix de lleis que s'estenen a tot l'àmbit competencial de la Generalitat. Però aquest pensament seria erroni. La vida de les persones i dels pobles és molt més rica del que poden preveure les lleis promulgades, per més perfectes que siguin.

L'avenir polític, per tant, està sempre obert a noves iniciatives i realitzacions. I molt més dins el marc d'un estat autonòmic, que no serà mai un model tancat i estàtic, sinó obert i dinàmic, en permanent procés d'adaptació a les noves exigències socials, econòmiques i nacionals.

Per això van errats els qui, per un conscient o inconscient concepte unitarista de l'Estat, estan constantment insistint a «*cerrar el proceso autonómico*». El procés no es tancarà mai, almenys per a Catalunya. Perquè tots desitgem que Catalunya necessiti molt, que cada dia necessiti més i que cada dia hagi de demanar més. Serà senyal que Catalunya està viva. I això segur que ho volem tots.

El futur de l'Estat autonòmic no és el de la uniformitat i el de l'immobilisme. Ans al contrari, és el de la institucionalització de la diferència i el moviment constant per adaptar les diferents instàncies verticals de poder a les noves necessitats. I que això es pot fer amb civisme, sense violències ni trencaments, ho ha demostrat amb escreix el nostre Parlament.

I aquest procés obert s'ha de veure reforçat en la mesura que s'avanci en el procés de la Unió Europea. En primer lloc, perquè s'accentuarà l'atenuació de la sobirania dels estats, ja iniciada, i en segon lloc, perquè l'aplicació efectiva del principi de subsidiarietat ha de significar un reforç dels poders de menor demarcació territorial, i, per tant, la distribució competencial haurà de jugar a favor de les competències subestatsals allunyades d'un poder central.

En fer memòria joiosa d'aquests quinze anys hem d'evitar el cofoisme. És cert que tenim Estatut, tenim Parlament, vivim en un Estat de dret, són respectades les llibertats, el país progressa, però no tot està aconseguit. La identitat nacional encara no és plenament respectada. La llengua pròpia té problemes. L'atur és un flagell no superat. Capes importants de població s'allunyen de la política. Els valors cívics i ètics travessen una crisi profunda. El futur es veu amb força incògnites.

Però, tampoc no podem caure en el que seria la hipocresia de la modèstia. Si hem sigut capaços d'arribar fins aquí, no hi ha raons per creure que serem incapaços de fer front als reptes que tenim davant.

Què pensarien de la nostra situació actual si poguessin alçar el cap els autors del Memorial de Greuges o els integrants de la Junta Superior de Catalunya o els homes de la Renaixença o els de les Bases de Manresa, o els de la Mancomunitat i els de l'autonomia del 32?

Segur que sentirien molta enveja. En quinze anys hem avançat més que en els tres darrers segles. Però, a ells, que no tingueren pràcticament res, els va encoratjar la flama de la il·lusió.

Que aquesta il·lusió, des de la realitat d'avui, no ens falti mai.

Acte de presentació del llibre d'Enric Jardí, *Cambó*

Barcelona, 20 d'abril de 1995

Quan l'amic Jardí em va demanar que li presentés el seu llibre sobre Cambó, vaig acceptar immediatament, sense pensar-m'hi gens. Fins i tot, en Jardí degué notar en mi un clar entusiasme.

La tasca no em resultava gens difícil. Més aviat, summament fàcil i agradable, malgrat que m'obligava a llegir tres-centes pàgines.

L'autor, Enric Jardí i Casany, és de les persones a les quals és aplicable el tòpic de tota presentació: «no necessita presentació». Aquí el tòpic és una realitat indiscutible. És sobrerament conegut en el món de la cultura i de la intel·lectualitat. A la seva condició de jurista, uneix la condició de ser autor de nombrosos títols sobre els moviments culturals, artístics i polítics del primer terç del segle xx: Prat de la Riba, Puig i Cadafalch, Macià, Companys, el Dr. Robert, Eugeni d'Ors, la Renaixença. Com a crític d'art, podem destacar els llibres sobre Nonell, Mir, Torres García, Els Quatre Gats, El Cercle de Sant Lluc, el Noucentisme, Col·legi d'Advocats. És acadèmic de la Reial Acadèmia i ha estat guardonat amb la Creu de Sant Jordi i de Sant Ramon de Penyafort. En fi, seria ofensiu per a tots vostès que continués.

La persona biografiada també és molt coneguda. Francesc Cambó i Batlle omple bona part de la història de la primera meitat d'aquest segle.

La primera vegada que vaig sentir el nom de Cambó —ho recordo perfectament— tenia jo cinc anys i mig. Fou el 14 d'abril de 1931, quan vaig veure desfilar davant de casa, al carrer de Casp, una manifestació en què els participants cridaven repetidament: «Visca Macià, mori Cambó!»

Recordo molt bé la impressió que em va causar. En la meva ment infantil, em va produir un impacte molt desagradable que una expressió de joia per la proclamació de la República anés acompanyada d'un crit d'odi, d'un crit de «mori!». Des de llavors, la meva ment infantil va mirar amb prevenció aquella República que havia nascut amb crits de mort i d'odi. Els asseguro que no és voler presumir de clarividència precoç, si els dic que vaig tenir la intuïció que allò no podia acabar bé.

Alguns mesos després, l'octubre de 1932, vaig acompanyar el meu pare, que havia estat regidor de l'Ajuntament de Barcelona en el moment de la dissolució per la Dictadura de Primo de Rivera, al primer acte públic a què assistí Cambó, retornat de l'exili. Fou al teatre Olímpia, que només podeu recordar aquells dels presents que fa molts anys que vau ser joves. La presència de Cambó fou acollida de manera delirant. Els seus li dedicaren una de les més llargues ovacions que mai no hagi escoltat. Els visques es multiplicaren. No vaig escoltar ni un sol «mori».

Uns anys més tard, el meu pare em va portar de nou a escoltar Cambó al teatre Tívoli. És curiós fer notar que era el quart dels meus nombrosos germans, i, malgrat això, el pare m'escollia a mi per acompanyar-lo als mítings. Segurament devia advertir que jo ja portava dins el virus de la política.

Si, com diuen els psicòlegs, les primeres vivències marquen l'infant per a tota la vida, és indiscutible que, per a mi, Cambó fou una de les meves primeres vivències. Cambó m'acompanyaria —no amb exclusivitat— al llarg de tota la meua vida posterior. (Recordo l'eufòria amb què va tornar a casa el pare en una jornada electoral en la qual havia fet d'interventor per a la Lliga en una mesa que presidia un veí de casa, militar retirat des de la llei Azaña, a qui va aconseguir convèncer que no llancés el vot donant-lo a la dreta espanyola i que ho fes per la Lliga.)

No cal dir que he llegit tot el que s'ha publicat sobre Cambó, que no és poc. Però es pot assegurar que faltava el llibre que avui presentem. A part de l'obra magna de Jesús Pavón, que sovint es perd, en una història general d'Espanya, potser difuminant el biografiat, les altres obres són parcials, bé en el temps, com la de Pla o de Nadal, o bé parcials en l'objecte tractat. Faltava, doncs, una biografia que donés la visió global del personatge, sense pretensions d'investigació històrica, però fent una síntesi de totalitat de tot el que féu i el que fou el personatge Cambó.

Crec sincerament que en Jardí ha intentat ser objectiu i ho ha aconseguit plenament. No amaga res del que en podríem dir el passiu del balanç de la figura camboniana. Els seus rampells apassionats, les seves hores baixes, els seus desencerts. Però no pot amagar, com em passa ara a mi, la seva fascinació pel personatge.

Jardí ens dona una panoràmica perfecta de les fidelitats de Cambó al llarg de la seva vida.

Fidelitat al país. La seva catalanitat cent per cent, racional i visceral a la vegada. Catalunya, la nació catalana és l'objecte dels seus amors, malgrat que sovint Catalunya fos injusta amb ell. (Recordem l'odi concentrat en el «mori Cambó!»)

Fidelitat a la democràcia. La lluita contra el caciquisme. La repugnància per les dictadures de dretes o d'esquerres.

Fidelitat a les institucions. Fou fidel a la Corona fins a l'últim moment, malgrat l'accidentalisme que sempre defensà la Lliga, i malgrat els enganys i greuges que rebé del monarca. I fou fidel a la República, a la qual intentà encarrilar per camins positius.

Fidelitat a l'autonomia i a la Generalitat, malgrat l'animadversió que per ell demostraren molts dels seus governants. La defensa de la Generalitat insurrecta contra el poder central, al Congrés dels Diputats, fou paradigmàtica. No havia delinquit Catalunya, havien delinquit uns polítics. No es podia condemnar Catalunya, només els seus governants.

Fidelitat a la cultura catalana. Sense exagerar, es pot dir amb tota rotunditat que si la cultura catalana és avui el que és es deu a Francesc Cambó i al seu mecenatge. Què, sense el Diccionari Fabra? Què, sense la col·lecció Bernat Metge? Què, sense la Fundació Bíblica? Què, sense la *Història* de Ferran Soldevila? Què, sense els estudis d'història de l'art de Pijoan? Si alguna culpa hagués tingut Cambó en la política —cosa que dubto—, quedaria totalment i absolutament redimida per la seva tasca cultural.

Fidelitat a les arrels cristianes de Catalunya. Les seves relacions amb els caputxins, amb el cardenal Vives i Tutó, amb Torras i Bages, amb el doctor Carreras, amb el canonge Cardó són un testimoni.

Un dels aspectes que, a parer meu, millor és tractat per Enric Jardí és el suport inicial que Cambó, un cop declarada la Guerra Civil, atorga als militars insurrectes. En una guerra civil és pràcticament impossible ser neutral. Segons les seves mateixes paraules: amb verdader fàstic va haver d'optar entre els «cavalls» i els «imbècils». Optà pels darrers.

Les motivacions són clares: el seu domicili de la Via Laietana fou assaltat pels homes de la FAI; els seus amics i partidaris foren assassinats, com els diputats Salvans i Pinyol, Rovira i Roure, el regidor Codolà. Els qui salvaren la vida foren perseguits com a rates, les esglésies foren cremades, assassinats els bisbes i capellans...

Ningú no pot comprendre millor a Cambó que jo mateix. El meu pare, demòcrata i catalanista, fou assassinat pels qui teòricament havien de defensar la democràcia i el catalanisme. Com podíem estar a favor del bàndol que matava els demòcrates i els catalanistes?

Potser no fou una posició químicament pura, però tràgicament fou lògica.

Avui ens sembla incomprendible la Pastoral Col·lectiva de l'Episcopat Espanyol, predicant la *crusada* i l'article de Ferran Valls i Taberner sobre la «*Falsa ruta*». Però, tenint en compte que als uns els mataven com a conills i a Valls li destrossaren la seva valuosíssima biblioteca històrica, ambdues conductes gaudien, en aquelles circumstàncies, de l'eximent de l'estat de necessitat.

El poc entusiasme que sentia Cambó per la causa dels militars insurrectes queda de manifest en la condemna que féu de l'afusellament de Carrasco i Formiguera i en les subvencions que donà a les publicacions catalanes a l'exili, com els *Quaderns de l'Exili*, de Mèxic, o la revista *Catalunya*, de Buenos Aires, així com les ajudes a antics enemics polítics.

Les millors pàgines del llibre són les que ens mostren el Cambó humà. En el capítol desè ens posa de manifest la humanitat de Cambó, el seu ambient familiar, les seves amistats, incloses les femenines. Les classes d'història de Catalunya a les seves filles; la trobada amb el P. Lagrange a Jerusalem, que li féu dir que per primer cop havia conegut un sant. L'emoció que sentia amb el retrat de *Marullo* de Botticelli, que volia que l'acompanyés sempre...

Finalment, els vull dir que la lectura del llibre de Jardí m'ha produït un desig irrefrenable d'aprofundir en el pensament cambonià. Per això, he rellegit tots els discursos de Cambó al Parlament de Madrid. Allà, en un ambient hostil i advers, Cambó no exagera, no es pot deixar portar per cap efusió entusiasta davant un auditori d'incondicionals catalanistes. Allà hi ha tot el pensament de Cambó, expressat amb la màxima sinceritat i objectivitat, no per agradar ni adular.

Els confesso que m'he sentit perplex i fins i tot un xic indignat davant el fet que cert líder de la dreta espanyola, que defensa exactament el contrari del que defensava Cambó, invoqui el seu nom, és que l'ignoren o el falsegen?

En conclusió: el llibre de Jardí ens fa veure que els suposats grans errors de Cambó no foren errors, sinó encerts; el temps li ha donat la raó.

La seva defensa de la monarquia fins a la darrera hora, la féu perquè no veia viable la República. I no ho fou, ja que acabà malament.

Els seus adversaris polítics, que tant atacaren la seva participació en la política general espanyola, acceptaren després sense escrúpols ser ministres a Madrid.

La via pacífica cap a l'autonomia que ell defensà s'ha vist avalada per la nostra transició democràtica.

La seva obsessió per conservar l'ordre no tenia res de negatiu. O és que es pot construir amb el desordre?

I acabo expressant un desig: que mai no ens faltin a Catalunya homes com Francesc Cambó ni escriptors com Enric Jardí, per recordar-los.

Presentació del Dia d'Europa

Palau de la Generalitat, 9 de maig de 1995

La Generalitat de Catalunya commemora cada any el Dia d'Europa. És ja una tradició la celebració d'un acte acadèmic en aquest palau.

Raons d'agenda han impedit el Molt Honorable President de la Generalitat presidir aquest acte i m'ha pregat que els digués que, malgrat la seva absència física, el consideressin present en esperit en un acte de tanta significació europeïsta.

Sortosament, en l'actualitat, l'europeisme és denominador comú de totes les forces polítiques catalanes. En la marxa cap a la integració europea cap grup o partit no es vol quedar enrere. Tothom vol estar en el primer rengle. Hi haurà diferències de mètode, ritme, tàctica o estratègia. Però, qualsevulla de les forces polítiques se sentiria ofesa si per part d'algú es gosés posar en dubte el seu europeisme. Certament, a Catalunya no resulten difícils les unanimitats, quan es tracta de l'ideal europeu.

El Govern de Catalunya ha estat molt sensible al fenomen europeu. En fer-ho així, ha recollit l'ampli consens existent. Són notables i importants les actuacions dutes a terme: la redacció del Llibre Blanc sis anys abans del Tractat d'adhesió d'Espanya; la creació del Patronat Català Pro Europa; la presència en l'Assemblea de les Regions d'Europa (ARE), amb la presidència de Jordi Pujol; l'Euroregió amb Llenguadoc-Rosselló i Migdia-Pirineus; els Quatre Motors per a Europa; la Comunitat de Treball dels Pirineus, etcètera.

També el Parlament de Catalunya, en les seves quatre legislatures, ha creat comissions de seguiment i ha celebrat debats en relació amb la marxa del procés d'integració econòmica i política.

El nostre Parlament no s'ha limitat a ser espectador passiu del que han fet els estats europeus, des de la primigènia creació del Consell d'Europa fins als últims acords de Maastricht, en la llarga marxa vers la unitat.

El procés no resulta fàcil. A cada passa endavant, s'han produït, després, aturades, frenades i, fins i tot, petites reculades. Però, res que sigui important resulta fàcil, i la Unió Europea és molt important, sens dubte.

La romanització es va fer amb molts segles; la cristianització també; la implantació de la sobirania popular va costar revolucions i, encara que avui la història sembla anar a més gran velocitat, caldrà salvar molts esculls abans no es faci realitat tangible el que avui és poca cosa més que el títol d'un Tractat: la Unió Europea.

Però els obstacles i les dificultats no volen dir fracàs, volen dir, senzillament, que la victòria serà més merescuda.

Que aquest Dia d'Europa, que avui celebrem, sigui un estímul per a aquesta esperada i merescuda victòria.

Aquest any tenim la satisfacció de comptar com a conferenciant el secretari general del Parlament Europeu, el senyor Enrico Vinci.

Nascut a Messina el 1932, és professor universitari i gran jurista, lligat a la causa europeïsta des dels temps de preparació del Tractat de Roma. Des del 1960 està al servei del Parlament Europeu, exercint diverses responsabilitats fins al 1986, que és elegit secretari general.

Difícilment es podria trobar una persona més coneixedora dels afers europeus, la qual cosa ens garanteix que escoltarem una autoritzada i profunda dissertació.

Té la paraula el senyor Vinci.

Presentació del Pla general de normalització lingüística en l'Administració de justícia

16 de juny de 1995.

Permeteu-me que no faci un discurs de cloenda en aquest acte, ja que jo he vingut com a oient. Malgrat tot, el protocol m'ha obligat a presidir-lo.

Quan la consellera de Justícia em va convidar a assistir a aquesta presentació, vaig acceptar immediatament. No podia de cap manera mostrar-me indiferent a la normalització lingüística en l'àmbit en què la llengua catalana és menys normal en l'actualitat: l'ús oficial en l'Administració perifèrica i en l'Administració de justícia.

Jo no sé —i no sé si ho saben els redactors del Pla— quines mesures hauran d'adquirir rang de llei. Per això, com a representant màxim del poder legislatiu, m'he d'imposar absolut distanciament de l'Executiu, que ha aprovat el Pla.

Només desitjo expressar el meu desig que, en l'execució d'aquest Pla que avui s'ha presentat, es trobi un perfecte equilibri entre la valentia i la prudència.

Em rectifico: entre la justícia i la prudència. Perquè és d'estricta justícia que la llengua pròpia assoleixi plenitud efectiva d'ús sense subordinació de cap mena.

La prudència haurà de ser dosificada per evitar un efecte bumerang en l'assoliment dels seus objectius.

La meva felicitació a tots els qui han intervingut en l'elaboració del Pla i el meu encoratjament a tots els qui l'han de portar a la pràctica.

Centenari del Col·legi Sant Ignasi de Sarrià

Barcelona, 23 de novembre de 1995.

Hi ha un punt d'ironia en el fet que aquest acte d'avui sigui presidit per tres exalumnes del col·legi de Casp. És a dir, tres exalumnes de la competència del de Sant Ignasi. Tots érem alumnes dels jesuïtes, però manteníem una certa rivalitat, almenys a la meua època: els de Sarrià feiem més dies de festa (o almenys ho feien córrer). La rivalitat principal, però, era en els partits de futbol, que jugàvem els dijous. Com que ells jugaven tota la setmana en veritables camps de futbol i els de Casp havíem de fer-ho en un pati de ciment, amb arbres al mig i amb pilotes de roba, ells ens guanyaven sempre.

Això posa en relleu, però, que l'educació jesuítica imprimeix caràcter i crea un nexa de solidaritat entre alumnes de tots els col·legis de la Companyia.

Per a mi, aquest acte té quelcom d'especial, ja que possiblement serà un dels darrers actes institucionals que presidiré.

Vull felicitar aquest col·legi per aquest centenari que celebra. Cent anys i escaig dedicats a l'ensenyament impressiona!

Si poséssim una darrera l'altra les promocions que han sortit d'aquest centre, tindríem una filera inacabable de batxillers. Milers i milers de xicots, que tots hi han deixat un bocí del seu cor. Estaríem davant de tones d'amor i estimació. Inevitablement, aquest amor i aquesta estimació ens acompanyen en aquest acte i ens fan sentir una emoció especial.

Ara que som tan aficionats a les estadístiques, també quedariem impressionats de veure les aportacions que sant Ignasi ha fet a la societat civil catalana mitjançant els exalumnes: intel·lectuals, artistes, professionals, comerciants ineludibles. Tampoc no hauríem d'oblidar les aportacions fetes a la societat eclesiàstica, mitjançant les nombroses vocacions sorgides aquí.

També hi ha un punt d'ironia en l'origen d'aquest col·legi. Una de les causes foren les diferències sorgides entre l'Ajuntament de Manresa i els jesuïtes: es van barallar perquè l'ajuntament no volia que fos un col·legi gratuït. Després, amb els anys —no diré ara—, fou el col·legi més distingit de Barcelona, on enviaven els seus fills el bo i millor de Barcelona i de Catalunya.

El nom del col·legi manté viva la presència d'Ignasi de Loiola a Catalunya, terra que tingué tanta importància en la vida del sant.

Ara fa quatre anys, en ocasió de les commemoracions del cinquè centenari del naixement d'Ignasi de Loiola, i en presència del P. Kolbenvach, a Manresa, no sense algun esforç vaig intentar exposar les aportacions dels jesuïtes a la identitat catalana. Avui, sense tant d'esforç, diré alguna cosa de les aportacions de la identitat catalana als jesuïtes i, més

concretament, a la vida de sant Ignasi. Montserrat, Manresa i Barcelona són tres llocs d'importància decisiva en la vida del sant, com tothom sap.

La vetlla d'armes del cavaller Iñigo López de Loyola davant la Mare de Déu de Montserrat. La redacció del llibre dels *Exercicis Espirituals* a Manresa. I els dos anys d'estada a Barcelona, i altres tres o quatre viatges fets a la Ciutat Comtal.

Fou a Barcelona on sant Ignasi va descabdellar el que en podríem anomenar el «feminisme ignasià», on tracta amb dues dones que influïren notablement en la seva vida: Agnès Pascual (Pujol de soltera), a la qual va arribar a anomenar «mare», i Isabel Roser, que volgué fer-se jesuïta i arribà fins al Papa, que per obediència imposà a sant Ignasi la branca femenina, que durà poc perquè Isabel estava acostumada a manar i no a obeir.

Les cent cinquanta cases que la Companyia ha tingut al llarg de la seva història a Catalunya mantenen viu el record d'Ignasi, però d'una manera especial aquest col·legi.

Senyores i senyors, els centenaris acostumen a mirar cap al passat. Jo desitjaria que aquest centenari mirés, també, cap al futur. Que el col·legi visqui molts i molts anys...

Per poder correspondre a l'elogi que sant Ignasi féu de Barcelona —en la seva carta al bisbe Caçador— com el lloc que «*más cargo y deuda tengo*» d'entre tots, que Barcelona pugui dir que sant Ignasi és el sant al que «*más cargo*» té entre tots els sants!

Pròlegs i altres escrits

Prefaci a l'obra *Legislatura 1984-1988*

Palau del Parlament, 30 de juny de 1988.

El President Coll, en la presentació de *Legislatura 1980-1984*, deia: «completada la legislatura amb tota normalitat i succeïda per una altra també amb tota regularitat, sembla aconsellable de publicar tots els materials que s'hi relacionen, i això és el que es proposa el volum que posem a mans del lector, amb la intenció que constitueixi el primer d'una sèrie a continuar amb el que sigui generat per les legislatures successives».

Avui, en iniciar-se la tercera legislatura, en fer la presentació del volum corresponent a la legislatura 1984-1988, podem veure amb satisfacció que es podrien repetir quasi literalment aquelles paraules: s'ha completat una altra legislatura, l'ha succeïda una altra també amb tota regularitat, el Parlament ha produït abundants materials que aconsellen la seva publicació, i s'edita un nou volum d'una sèrie que anirà recollint successives legislatures.

Hi ha tanta normalitat en aquest volum que resulta supèrflua aquesta nova presentació. Perquè, a més, la publicació que ara posem a mans del lector, comparada amb l'anterior, mereix els qualificatius de perseverant i de constant, notes molt positives en una obra com aquesta. És a dir, persevera en la seva estructura i es mantenen constants les seccions, les subseccions, els apartats i el sistema d'epígrafs. Haver actuat d'altra manera no tindria sentit, i qualsevol innovació essencial només aniria en perjudici del lector a qui es pretén servir.

Potser l'originalitat d'aquest segon volum cal cercar-la en la puntualitat amb què apareix. Hauran transcorregut molt poques setmanes des de l'extinció de la segona legislatura, quan vegi la llum. També serà un nova mostra de normalitat. Voldrà dir que els serveis tècnics i administratius del Parlament funcionen, i que funcionen bé.

Aquest nou volum, com l'anterior, serà expressió molt fidedigna d'una part molt important de la història de Catalunya de les darreries del segle xx, que sortosament, des de la transició democràtica, es caracteritza per la seva estabilitat, que no es pot confondre amb immobilitisme. Hauríem de retrocedir molts segles per trobar-nos amb un període tan llarg de normalitat i estabilitat política en l'autogovern del nostre país com el que estem vivint amb l'Estatut de 1979. Això pot donar bases molt sòlides per a una gran passa endavant. El poble de Catalunya s'ho mereix.

Prefaci al fullet *El Parlament de Catalunya*

Palau del Parlament, maig del 1990.

És desitjable que un poble estimi les seves institucions. Però no és possible estimar allò que s'ignora o que no es coneix prou bé.

Aquest fullet pretén facilitar a tots els ciutadans el coneixement de què és i què representa per a Catalunya el seu Parlament.

Crec que el pitjor enemic que pot tenir la nostra autonomia és que els ciutadans ignorin la veritable funció de les nostres institucions.

Els mitjans de comunicació, sovint —en llur afany, molt justificat, d'oferir grans titulars, amb un impacte fort entre els ciutadans—, destaquen aspectes merament circumstancials o anecdòtics de les institucions del nostre autogovern, i en silenci allò que és més essencial i important.

El mateix joc de la política pluralista pròpia d'una democràcia, amb apassionaments inevitables, tant en el Govern com en l'oposició, pot donar una imatge deformada de la vida política i, de retruc, enfosquir la veritable realitat de moltes institucions públiques.

Cal, per tot això, posar a l'abast del ciutadà instruments que reflecteixin, sense cap mena de distorsió, el que són les institucions constitucionals i estatutàries.

Aquest fullet, doncs, pretén donar un coneixement clar, senzill i objectiu de la primera de les institucions públiques catalanes: el Parlament.

Si bé és cert que l'actual Parlament és fruit de la Constitució espanyola del 1978 i de l'Estatut d'autonomia del 1979, com a màxim òrgan representatiu del poble de Catalunya és continuador de les Corts Catalanes, d'antiquíssima existència, els orígens de les quals són contemporanis de la nostra naixença política, ara fa mil anys.

Els catalans hem de sentir-nos orgullosos del nostre passat parlamentari: des de temps molt llunyans el poble de Catalunya ha pogut influir poderosament en la seva història, gràcies a l'actuació dels seus representants en les Corts.

Per això, en inaugurar-se la tercera legislatura del nostre Parlament restablert, vaig poder dir a tots els diputats, representants del poble de Catalunya:

«Hem de ser conscients que som hereus del nostre gloriós passat democràtic, que s'endinsa en la llunyania dels temps: des de les Assemblees de Pau i Treva, de les quals el 1971 s'enorgullia Pau Casals davant l'ONU, fins al Parlament de la legislatura recentment extingida, passant per la Generalitat republicana i per les Corts Generals, que ja en el segle XIII tingueren el que avui en diríem caràcter constitucional. Ens hem d'esforçar a ser dignes successors d'aquells magnífics legisladors, que en les coordenades del seu temps foren sembradors de pau i justícia, defensors de febles i oprimits.»

Pròleg a les *Obres Completes* de Miquel Coll i Alentorn

Obres Completes, vol. I, Barcelona: Curial Edicions Catalanes, 1991.

L'edició de les obres de Miquel Coll i Alentorn és un gran esdeveniment per a la cultura catalana, no solament per als estudiosos, sinó també per a la ciutadania en general.

Per a molts, els treballs que ara s'apleguen amb aquest primer volum, dedicat a la historiografia catalana, seran motiu de força sorpreses, atesa la gran varietat de temes que hi seran tractats. Fins i tot els que seguiren més de prop la trajectòria de Miquel Coll, i que, per tant, creuen tenir motius suficients per a considerar-se coneixedors de la seva obra, faran més d'un descobriment en llegir-les.

Malgrat que Coll, en el decurs dels seus vuitanta-sis anys de vida, va arribar a una altíssima cota de popularitat, no dubto a afirmar que no fou prou conegut en la seva dimensió total, en haver quedat ocults alguns dels aspectes de la seva polifacètica personalitat. Per això ens hem d'alegrar de la publicació que ara s'inicia, que sense cap dubte ens enriquirà a molts.

No resulta gens fàcil definir la personalitat global de Miquel Coll i Alentorn. Enginyer d'indústries tèxtils, directiu empresarial, historiador, publicista, acadèmic, polític, pare de nombrosa família, catòlic practicant i militant, professor universitari, conferenciant..., cadascuna d'aquestes condicions i activitats, que l'ocuparen al llarg de la seva intensa i no curta vida, donaria matèria de sobra a interessants monografies.

És evident que escaparia de les finalitats d'aquest pròleg, que se'm demana amb una certa pressa, la inclusió de totes les al·ludides monografies, malgrat que serien el pòrtic més escaient a l'obra de Coll. Estic segur que no passarà gaire temps sense que això es faci. Val a dir, però, que els trets fonamentals d'algunes d'aquestes monografies ja han estat esbossats. Ho han fet Carme Illa, Josep M. Salrach, Josep M. Ainaud, Joan Triadú, Hilari Ragner i Joan Rigol. Però encara no s'ha completat, ni de bon tros, el quadre sencer.

Potser ara resulti adequat, en aquesta diguem-ne presentació de les obres completes, cercar el denominador comú en els diferents aspectes de la personalitat de Coll i Alentorn, i resseguir el fil conductor que pugui unir el material voluminós, variat i, a cops, força dispers que compon la seva producció.

Crec que, tractant-se d'un home tan reflexiu i ordenat com ho fou Miquel Coll, serà bo recórrer a la seva pròpia autodefinició, quan ens diu: «En mi, en forma més o menys encertada, l'humanisme va equilibrar la tècnica, si no va superar-la.»

Així, doncs, Coll es considerava un humanista. Crec que el qualificatiu és encertat, entès en un sentit molt genèric del terme, o sia com a persona inserida en la problemàtica de l'ésser humà, protagonista de la realitat social, en contraposició a la dedicació a una tècnica

limitada o a les aplicacions de les ciències empíriques, pròpies d'una carrera professional com la seva.

Quedi clar que Coll no renegà la seva carrera tècnica, de la qual va viure tota la vida fins a la jubilació, però se sent satisfet que el tècnic fos igualat i, fins i tot, superat per l'humanista. I tots els altres també participem d'aquesta satisfacció. I amb això no volem menysprear l'enginyer Coll. Conec molts dels seus col·legues en les tasques tèxtils que encara el recorden amb admiració per la seva gran competència professional. Però és evident que si avui es pot editar la seva obra i es pot posar a l'abast del públic, en general, és precisament per la vessant humanista de la seva personalitat.

El Coll humanista el podem desdoblar en l'historiador i el polític. Molts dels seus escrits no encaixaran en cap d'aquestes dues rúbriques, però, indiscutiblement, són les fonamentals.

Coll se sent temptat, molt aviat, per la història. Estudiant de batxillerat, a catorze o quinze anys s'estrena com a afeccionat amb una *Història de Cartago* i una *Història de les expedicions polars*. Són com l'anunci incipient del que després esdevindria una autèntica vocació. A vint-i-un anys, el 1925, es pot dir que comença, ja de debò, la tasca d'historiador, amb un treball publicat a la *Revista de Catalunya* sobre la poesia èpica popular i les cròniques catalanes. És encara un autodidacte en la matèria. No comença fins més tard la seva formació, diguem-ne acadèmica i sistemàtica, en el si dels Estudis Universitaris Catalans, sota el mestratge de dues figures cabdals de la ciència històrica catalana: Jordi Rubió i Ferran Soldevila.

Però Coll no necessita les ales dels altres per a volar sol. Des de la seva obra primerenca, la tasca d'investigació històrica es fa en ell un veritable segon ofici, que no abandonarà mai del tot, al llarg de la seva existència. La seva producció històrica comprèn més de dos-cents títols, de variada importància i extensió, entre els quals mereix destacar-se el que inaugura aquesta edició de les seves obres. Algunes de les seves investigacions, com és normal, podran ser discutides i potser superades. Però moltíssimes d'elles s'han incorporat, definitivament, al nostre patrimoni científic i històric.

Però el que més impressiona del Coll historiador és el neguit de divulgació. No és gens freqüent que l'investigador sigui un divulgador, ni generalment el divulgador és un investigador. En Coll i Alentorn, no se sap quina d'aquestes dues activitats d'historiador és més d'admirar.

Amb tota seguretat, si les circumstàncies en què li va tocar viure haguessin estat unes altres, l'activitat divulgadora de Coll no hauria adquirit el volum considerable a què va arribar. Si l'ensenyament de la història de Catalunya s'hagués pogut fer a les escoles, des del 1939 fins al 1977, ben segur que no hauria sentit la necessitat de recórrer la geografia del país explicant-la. Incomptables foren els seus alumnes en aquesta quasi quarantena d'anys. Variats foren els *menús* que Coll va oferir: cursos d'una hora setmanal, durant cinc anys, cicles de deu lliçons de tres hores per lliçó i cursets abreujats de cinc lliçons de dues hores. Les aules no pogueren ser més variades: des del menjador d'una casa particular fins a centres parroquials i entitats culturals, més o menys clandestines, fins a culminar en un teatre públic ple a vessar, amb més de vuit-centes persones, ja en l'època de la transició política, l'any 1977.

Una pregunta es fa inevitable: fins on hauria arribat l'historiador investigador si no hagués sentit la necessitat de fer de divulgador?

Si la investigació duta a terme per Coll fou tan i tan important com la que ens ha deixat, i ens ho mostren els moltíssims títols que va publicar, això ens fa sospitar que hauria estat desmesuradament extraordinària si hi hagués esmerçat els milers d'hores que va emprar en els seus ja llegendaris cursos de divulgació de la nostra història.

Però la vida del Coll historiador corre paral·lela a la vida del Coll polític. Si, com hem vist, va debutar molt aviat com a historiador, també des de molt jove se sent atret per la política. Encara menor d'edat, i per tant sense dret a vot, el 1922, col·labora activament en la campanya electoral d'aquell any en pro d'Acció Catalana, partit en el qual ingressà poc després. Se'n separà el 1931, com Carrasco i Formiguera, a causa de la posició d'aquest partit en la qüestió religiosa plantejada a les Corts Constituents de la Segona República. A mitjan 1932 ingressà a Unió Democràtica de Catalunya, on es retrobà amb Manuel Carrasco i Formiguera.

Des d'aquesta data, la trajectòria política de Miquel Coll es confon amb la trajectòria d'Unió Democràtica de Catalunya. No solament perquè s'identifica, plenament, amb els seus principis doctrinals, sinó perquè, pràcticament sempre, fins molt poc abans del dia de la seva mort, ocupà càrrecs importants en els òrgans directius de l'esmentada organització política. No és estrany, doncs, que per a molts, dins i fora del partit, Coll fos el sinònim d'aquest, i aquest fos el sinònim d'aquell.

No s'escau aquí d'estendre's en l'exposició de l'ideari d'Unió Democràtica de Catalunya. Esquemàticament se'l podria resumir com el que correspon al partit democratacristià de Catalunya. Així s'hauria definit, políticament, el mateix Coll i Alentorn. Dificilment podríem dir on hauria posat l'accent en les seves preferències ideològiques, si en el primer o en el segon terme. No errarem si afirmem que fou tan nacionalista català com democratacristià, i tan democratacristià com nacionalista català.

Unió Democràtica de Catalunya complirà, ara, els seixanta anys de la seva existència. D'aquests, n'ha passat vuit a l'oposició (durant la Segona República i la Guerra Civil), trenta-vuit en la clandestinitat (durant el franquisme), tres de neutralització (durant la Generalitat provisional), i en porta onze en el Govern de Catalunya com a aliat de Convergència Democràtica de Catalunya. Aquest és, també, l'esquema biogràfic del polític Coll i Alentorn. Amb una mínima variació: la seva vida política acaba, de fet, l'any 1988, en finir el seu mandat com a president del Parlament de Catalunya, en la segona legislatura de la Generalitat restablerta. Abans, del 1980 al 1984, fou membre del primer Govern constituït després de l'aprovació de l'Estatut d'autonomia de 1979, com a conseller adjunt a la Presidència.

Miquel Coll i Alentorn arribà a càrrecs de la màxima responsabilitat a Catalunya, després de complir setanta-cinc anys d'edat. Però hi arribà en plena forma física i intel·lectual, donant la mesura de la seva extraordinària talla política. D'aquesta manera, oferí a les noves generacions polítiques que el seguiren la lliçó pràctica complementària a la teòrica que durant tants anys de clandestinitat els va procurar d'ensenyar.

El pensament polític específic de Miquel Coll podrà ésser conegut a través d'aquestes obres, en gran part, gràcies al darrer període de la seva vida, el dels càrrecs públics, en què pronuncià multitud de discursos, que escrivia prèviament i després conservava.

El mateix rigor que s'exigia Coll en els seus estudis històrics, l'aplicà en l'exposició del seu pensament polític. Coll no improvisava mai. Quan escrivia una ratlla, quan emetia una opinió, ho tenia tot molt rumiat i pensat. Això vol dir que Coll i Alentorn va haver d'alimentar el seu indiscutible talent natural amb moltes hores d'estudi, de reflexió i de treball silenciós. Estic segur que l'obra escrita de Coll, que podrem llegir i de la qual podrem gaudir mercès a la publicació que ara s'inicia, és només la petita part, la no submergida, del gran iceberg que formaren els seus pensaments, les seves meditacions, les seves deduccions, cavil·lacions i decisions, els seus projectes, coneixements, conviccions, resolucions, propòsits..., és a dir, el cabal o producte complet que va produir la seva intel·ligència posada a treballar a tota pressió durant una llarga vida.

L'humanista historiador i l'humanista polític són dos vectors que donen una única força resultant: el patriota. Ningú dels qui el van conèixer i tractar, amics o adversaris, no li regatejarà aquest adjectiu.

Indiscutiblement, el seu pas per la terra, per aquest tros de terra que s'anomena Catalunya, ha deixat solc. Ha marcat un rastre que tothom, més enllà d'ideologies i posicionaments, pot seguir: el patriotisme.

Prefaci a l'obra *Legislatura 1988-1992*

Palau del Parlament, gener del 1993

Només requereix presentació allò que no és conegut. Per això crec que resulta innecessari presentar els volums d'aquest llibre *Legislatura 1988-1992*.

La publicació de tots els materials que es relacionen amb les tasques parlamentàries d'una legislatura ja ha adquirit carta de naturalesa en el nostre Parlament i, per tant, la publicació referent a la tercera legislatura no necessita explicació ni justificació de cap mena. Es tracta, senzillament, de prosseguir una labor normal.

Hem de felicitar-nos per aquesta normalitat. Vol dir que la primera de les institucions catalanes, juntament amb les altres que formen la nostra Generalitat, ha assolit l'estabilitat desitjable per a tota institució de Govern, que constitueix el fonament necessari per a progressar en tots els ordres.

Aquesta publicació és una prova palpable que el nostre autogovern progressa i que pot progressar més.

Prefaci al llibre *El Parlament de Catalunya*

Palau del Parlament, 17 de maig de 1993

En fer-se una nova edició d'aquest llibre, per tal com s'han exhaurit les edicions anteriors, crec que haig de seguir el comportament dels meus il·lustres predecessors, el Molt Honorable Sr. Heribert Barrera i Costa i el Molt Honorable Sr. Miquel Coll i Alentorn, que redactaren escaients prefacis a sengles edicions.

Tot el que deixaren escrit els esmentats presidents manté plena vigència, avui i constitueix un honor per a mi afirmar-me i ratificar-me en les seves paraules. I amb això crec que quedaria acomplert el nou prefaci. Només hi afegiré uns breus mots.

Som a la quarta legislatura del Parlament reconegut per la Constitució del 1978 i per l'actual Estatut d'autonomia. Durant aquests més de dotze anys, la composició personal de la cambra ha canviat molt. Són nombrosos els diputats i les diputades actuals que no ho foren en anteriors legislatures. I són molts i moltes els que ho foren abans i avui ja no ocupen escó. Es podria afirmar que tenim un altre Parlament, o que el Parlament ha anat canviant. Però això no sols seria tècnicament inexacte, sinó també políticament fals. El Parlament és el mateix des de la seva constitució l'any 1980. Continua essent la representació del poble de Catalunya. No solament per imperatiu estatutari, sinó per l'esperit que anima tots i cadascun dels diputats i les diputades.

S'ha dit i repetit que els homes i les dones passen i les institucions romanen. Però és molt important que els qui les serveixin en cada moment i circumstància mantinguin sempre el mateix ànim de servei al país.

Podran variar les lleis fonamentals de Catalunya, se'n podran transformar les institucions, canviaran els seus ciutadans, però el poble necessitarà sempre una institució que el representi democràticament, no només formalment, sinó per la vigència de l'esperit de servei.

El contingut d'aquest llibre es podria resumir amb aquestes paraules: «esperit de servei».

Perquè tot el que és i fa la institució parlamentària esdevindria estèril i buit si no estigués presidit per l'afany de servir el poble de Catalunya.

Crec que les pàgines d'aquest llibre serveixen de fidel testimoni d'aquest esperit, que estic convençut que el transcurs del temps no farà altra cosa que enfortir.

Pòrtic per al *Catàleg general de la col·lecció documental «Donació Fornas»*

Setembre del 1995

Els darrers cents anys de la nostra història són d'una densitat extraordinària. Veuen la Renaixença, el naixement del catalanisme polític, el triomfal però efímer moviment de la Solidaritat Catalana, l'assaig reeixit d'una miniautonomia amb la Mancomunitat, la Dictadura gestada des de la Capitania General de Catalunya, la proclamació de la República espanyola, feta des de la plaça de Sant Jaume, la brevíssima República Catalana de Francesc Macià, l'Estatut del 1932, la Guerra Civil, el llarguíssim període del franquisme, que suposà una difícilíssima clandestinitat per a totes les forces democràtiques, fins arribar a la transició que féu possible la Constitució del 1978 i l'aprovació del vigent Estatut d'autonomia.

Són cent anys de vida política molt intensa, que ha tingut el seu reflex en tota mena de llibres i publicacions.

Josep Fornas i Martínez, nascut el 1924, comptava onze anys de vida el juliol del 1936, quan va iniciar-se la Guerra Civil. Per tant, no pogué intervenir-hi, ni encara menys fer política abans del seu esclat: només patir-ne els efectes.

Tots els de la seva generació amb conviccions i inquietuds democràtiques es veieren forçats, en els anys de joventut i en la major part dels anys de maduresa, a actuar políticament en la clandestinitat, fent el que bonament era possible. El senyor Fornas reorganitzà la FNEC a l'Escola de Comerç; des del 1960 col·laborà amb el president a l'exili Josep Taradellas; participà en la reorganització d'Esquerra Republicana, formà part dels seus òrgans directius i en fou representant en l'Assemblea de Catalunya, en el Consell de les Forces Polítiques i en l'Organisme Consultiu de la Generalitat. Un cop restablerta la Generalitat, fou elegit diputat del Parlament de Catalunya en la primera legislatura i fou designat membre de la Comissió Mixta de Valoracions Estat-Generalitat.

No és poca, doncs, la tasca política realitzada pel senyor Fornas, abans i després del restabliment democràtic i estatutari. Però, sens dubte, el gest més transcendent que el nostre país li ha d'agrair és la donació desinteressada a la Biblioteca del Parlament de Catalunya de la col·lecció bibliogràfica que, amb fervorós i pacient entusiasme, sabé reunir, aplegant les publicacions sobre política catalana que veieren la llum en relació amb els esmentats darrers cents anys de la nostra història.

La donació és constituïda per un fons impressionant, que consta de 8.783 llibres i fullets, 300 cartells i una completa hemeroteca, que fan una col·lecció d'un valor bibliogràfic i històric incalculable.

Sense cap mena de dubte, les principals biblioteques del món haurien llicitat decididament per disposar en el seu patrimoni d'aquest fons, que queda incorporat, mercès al gest del senyor Fornas, a la institució que representa tot el poble de Catalunya.

El procés de la donació Fornas té la seva petita història, que mereix ser exposada.

En la primera legislatura del Parlament de Catalunya (1980-1984), el senyor Josep Fornas va oferir al llavors president del Parlament, el Molt Honorable Senyor Heribert Barrera i Costa, per a la biblioteca de la institució, la seva col·lecció de literatura política, especialitzada bàsicament en els últims cent anys de la història de Catalunya.

Aleshores, pel fet que la biblioteca del nostre Parlament estava en període d'instal·lació, el senyor Fornas i el senyor Barrera deixaren per a més endavant el traspass del fons, per a quan pogués ubicar-se adequadament, i no donaren estat oficial a la donació.

Sota la presidència del Molt Honorable Senyor Miquel Coll i Alentorn, a mesura que les instal·lacions de la biblioteca parlamentària permeteren l'acollida de la col·lecció, mitjançant un encreuament de cartes es féu efectiva la donació, que només quedà condicionada a l'edició, a expenses del Parlament, d'un volum on figurés íntegrament relacionat el contingut de la donació.

Els treballs de catalogació i d'ordenació de tot el fons documental, atesa la seva complexitat, es demoraren més del que inicialment s'havia previst, i fins a aquesta legislatura no ha estat possible de donar compliment a l'esmentada condició.

El Parlament de Catalunya, en publicar aquest volum, que conté tota la catalogació d'aquest ingent fons documental i bibliogràfic, vol deixar perenne constància del seu més profund agraïment al senyor Josep Fornas i Martínez, amb la seguretat que posa a disposició dels estudiosos d'avui i de les generacions futures una eina valuosíssima per al coneixement del nostre passat més proper, del qual es podran extreure lliçons molt fecundes per a la nostra nació.

Prefaci al llibre *Parlament de Catalunya. 15 anys*

Palau del Parlament, setembre del 1995

El Parlament de Catalunya va commemorar, el dia 20 de març d'enguany, en Ple extraordinari, els quinze anys de les primeres eleccions tingudes en el marc del vigent Estatut d'autonomia.

En l'esmentat Ple, tots els grups parlamentaris van exposar llur valoració sobre els quinze anys d'autogovern emanat de la tasca d'aquest Parlament. El *Butlletí Oficial* i el *Diari de Sessions* serveixen, per a les generacions presents i futures, tot el treball desenvolupat durant aquest període per la institució que representa el poble de Catalunya.

La Mesa del Parlament, conscient de la importància de la commemoració, ha volgut deixar constància de l'efemèride donant a la llum aquesta publicació, que vol oferir un resum sintètic, però comprensiu, de la vida de la institució al llarg dels primers quinze anys d'una autonomia que voldríem veure prolongada en el temps i ampliada en la sobirania.

Apèndix I

Dades sobre la III legislatura

Elecció del president del Parlament

El dia 16 de juny de 1988, en la sessió plenària de constitució, fou elegit el president del Parlament, d'acord amb els articles 31, 32 i 33 del Reglament. La votació donà el resultat següent: 75 vots per al Sr. Joaquim Xicoy i Bassegoda, 41 vots per al Sr. Antoni Dalmau i Ribalta i 18 vots nuls. Fou elegit president del Parlament, doncs, el M. H. Sr. Joaquim Xicoy i Bassegoda (DSPC-P, 1).

Elecció i composició de la Mesa del Parlament

a) Elecció: 16 de juny de 1988 (BOPC, 1)

b) Composició:

President

M. H. Sr. Joaquim Xicoy i Bassegoda (G. P. de Convergència Unió)

Vicepresident primer

I. Sr. Arcadi Calzada i Salavedra (G. P. de Convergència i Unió)

Vicepresident segon

Excm. Sr. Antoni Dalmau i Ribalta (G. Socialista al Parlament de Catalunya)

Secretari primer

I. Sr. Ramon Camp i Batalla (G. P. de Convergència i Unió)

Secretari segon

I. Sr. Lluís Andrés García i Sáez (G. Socialista al Parlament de Catalunya). Baixa el 09.01.92 (BOPC, 336)

Secretària tercera

I. Sra. Flora Sanabra i Villarroya (G. P. de Convergència i Unió)

Secretari quart

I. Sr. Celestino Andrés Sánchez Ramos (G. P. d'Iniciativa per Catalunya). Baixa el 21.12.89 (BOPC, 124)

Secretària quarta

I. Sra. Rosa M. Fabian i Martínez (G. P. d'Iniciativa per Catalunya). Alta el 21.12.89 (BOPC, 124)

Nombre de sessions tingudes per la Mesa

1988	1r període	2
	període intermedi	3
	2n període	15
1989	període intermedi	3
	3r període	19
	període intermedi	3
	4t període	13
1990	5è període	27
	període intermedi	2
	6è període	14
1991	període intermedi	3
	7è període	19
	període intermedi	5
	8è període	14
	període intermedi	3
Total		160

Constitució i composició de la Junta de Portaveus

a) *Constitució*: 17 de juny de 1988 (BOPC, 2)

b) *Composició*:

G. P. de Convergència i Unió

Portaveu primer

H. Sr. Antoni Subirà i Claus. Baixa el 21.12.89 (BOPC, 122)

I. Sr. Raimon Escudé i Pladellorens. Alta el 20.12.89 (BOPC, 122)

Portaveu segon

I. Sr. Ferran Camps i Vallejo. Baixa el 21.07.88 (BOPC, 11)

I. Sr. Domènec Sesmilo i Rius. Alta el 21.07.88 (BOPC, 11)

G. Socialista al Parlament de Catalunya

Portaveu primer

I. Sr. Higiní Clotas i Cierco

Portaveu segon

I. Sr. Xavier Guitart i Domènech. Alta el 08.07.88 (BOPC, 5)

G. P. d'Iniciativa per Catalunya

Portaveu primer

I. Sr. Joan Saura i Laporta . Alta el 21.06.88 (BOPC, 3)

Portaveu segon

I. Sr. Jaume Nualart i Serrats . Alta el 21.06.88 (BOPC, 3)

G. P. Popular

Portaveu primer

I. Sr. Aleix Vidal-Quadras i Roca. Baixa el 14.03.90 (BOPC, 146)

I. Sr. Josep Curto i Casadó. Alta el 14.03.90 (BOPC, 146)

Portaveu segon

I. Sr. Josep Curto i Casadó. Baixa el 14.03.90 (BOPC, 146)

I. Sra. M. Dolors Montserrat i Culleré. Alta el 14.03.90 (BOPC, 146)

G. P. d'Esquerra Republicana de Catalunya

Portaveu primer

I. Sr. Josep Lluís Carod-Rovira. Baixa el 23.11.89 (BOPC, 115)

Portaveu segon

I. Sr. Miquel Pueyo i París. Baixa el 23.11.89 (BOPC, 115)

G. Mixt

Portaveu primer

I. Sr. Antoni Fernández i Teixidó. Alta el 28.06.88 (BOPC, 5). Baixa el 27.07.89 (BOPC, 92)

I. Sr. Pere Ayguadé i Ayguadé. Alta el 07.09.89 (BOPC, 92). Baixa el 21.12.89 (BOPC, 127)

I. Sr. Celestino Andrés Sánchez Ramos. Alta el 21.12.89 (BOPC, 127)

Portaveu segon

I. Sr. Javier Latorre Piedrafita. Alta el 28.06.88 (BOPC, 5). Baixa el 27.07.89 (BOPC, 92)

I. Sr. Marià Pere i Lizandara. Alta el 07.09.89 (BOPC, 92). Baixa el 28.11.89 (BOPC, 115)

I. Sr. Marçal Casanovas i Guerri. Alta el 28.11.89 (BOPC, 115)

Agrupació Parlamentària del CDS

Portaveu primer

I. Sr. Antoni Fernández i Teixidó. Alta el 27.07.89 (BOPC, 92). Baixa el 28.11.89 (BOPC, 115)

I. Sr. Javier Latorre Piedrafita. Alta el 29.11.89 (BOPC, 117)

Portaveu segon

I. Sr. Javier Latorre Piedrafita. Alta el 27.07.89 (BOPC, 92). Baixa el 29.11.89 (BOPC, 117)

I. Sr. Juan Martín Toribio. Alta el 29.11.89 (BOPC, 117)

Agrupació Parlamentària d'ERC

Portaveu primer

I. Sr. Josep Lluís Carod-Rovira. Alta el 30.11.89 (BOPC, 115)

Nombre de sessions tingudes per la Junta de Portaveus

1988	1r període	1
	període intermedi	3
	2n període	9
1989	3r període	11
	període intermedi	2
	4t període	7
1990	5è període	14
	període intermedi	1
	6è període	6
1991	7è període	8
	període intermedi	1
	8è període	5
	període intermedi	3
Total		68

Composició del Ple per grups parlamentaris

El quadre següent reflecteix la composició del Ple de la cambra per grups parlamentaris al començament de la legislatura, a l'inici del període de sessions de setembre de cada any i al final de la legislatura.

	juny 1988	setembre 1988	setembre 1989	setembre 1990	setembre 1991	setembre 1992
G. P. de Convergència i Unió	69	69	69	69	69	69
G. Socialista	42	42 ¹	41	41	41 ³	40
G. P. Popular	6	6	6	6	6	6
G. P. d'Iniciativa per Catalunya	9	9 ¹	7	7	7	7
G. P. d'Esquerra Republicana	6	6	6 ²	—	—	—
G. Mixt	3	3 ¹	3 ²	7	7 ³	8
A. P. del Centre Democràtic i Social	—	—	3 ²	2	2 ³	—
A. P. d'Esquerra Republicana de Catalunya	—	—	— ²	3	3	3
Ple del Parlament	135	135	135	135	135 ³	133

1 Un diputat del G. Socialista s'adscrigué el dia 20 d'abril de 1989 al G. Mixt. Dos diputats del G. P. d'Iniciativa s'adcriviren el dia 18 d'abril de 1989 al G. Mixt. Els tres diputats del G. Mixt s'adcriviren el dia 27 de juliol de

1989 a l'A. P. del Centre Democràtic i Social, que es constituí aleshores. El G. Socialista passà, doncs, a tenir quaranta-un diputats, el G. P. d'Iniciativa set i el G. Mixt tres.

2 Tres diputats del G. P. d'Esquerra Republicana s'adcriviren el dia 23 de novembre de 1989 al G. Mixt i els altres tres s'adcriviren el dia 24 de novembre de 1989 a l'A. P. d'Esquerra Republicana de Catalunya, que es constituí aleshores. Un diputat de l'A. P. del Centre Democràtic i Social s'adscrigué el dia 25 de maig de 1990 al G. Mixt. El G. P. d'Esquerra Republicana de Catalunya, doncs, desaparegué, el G. Mixt passà a tenir set diputats i l'A. P. del Centre Democràtic i Social dos.

3 Un diputat del G. Socialista fou baixa per renúncia el dia 9 de gener de 1992. Dos diputats de l'A. P. del Centre Democràtic i Social s'adscrigueren el dia 20 de desembre de 1991 al G. Mixt. Un diputat del G. Mixt fou baixa per renúncia el dia 9 de gener de 1992. L'A. P. del Centre Democràtic i Social, doncs, desaparegué, el G. Socialista passà a tenir quaranta diputats i el G. Mixt vuit.

Temps de treball en el Ple

		Dies	Hores
1988	1r període	5	16,32
	2n període	12	91,59
1989	3r període	19	107,37
	4t període	10	45,53
1990	període intermedi	1	1,15
	5è període	23	153,45
	6è període	17	104,26
1991	7è període	13	89,12
	8è període	18	119,34
Total		118	730,13

Resum dels treballs del Ple

Períodes	1988		1989		1990		1991		1992	Total
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	VIII	
Nombre de sessions plenàries	7	10	15	7	13	9	12	7	0	80
Elecció dels òrgans de la Cambra	1	0	0	2	0	0	0	0	0	3
Investidura del president de la Generalitat	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Altres eleccions o designacions	4	3	6	5	2	2	6	1	0	29
Reformes del Reglament	0	1	0	0	0	0	0	1	0	2
Dictàmens de les comissions legislatives en relació amb projectes de llei	0	2	12	3	13	6	15	26	0	77
Dictàmens de les comissions legislatives en relació amb proposicions de llei	0	0	0	1	0	0	1	0	0	2
Projectes de llei en lectura única	1	1	0	0	0	0	0	0	0	2
Debats generals tinguts	0	1	0	1	1	2	0	1	0	6

Períodes	1988		1989		1990		1991		1992	Total
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	VIII	
Proposicions no de llei	0	0	0	0	3	0	1	1	0	5
Propostes d'interposició de recurs d'inconstitucionalitat	3	2	5	1	0	0	0	0	0	11
Procediments davant els òrgans de l'Estat	0	2	1	0	0	1	2	0	0	6
Propostes de creació de comissions	0	7	8	2	2	0	0	0	0	19
Mocions	0	14	42	7	33	16	30	24	0	166
Interpel·lacions	0	25	60	15	51	25	55	24	0	255
Preguntes amb resposta oral	0	51	96	26	103	45	79	73	0	473
Compatibilitat de diputats	0	2	1	1	1	0	2	1	0	8
Sessió constitutiva	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Gestió pressupostària del Parlament	0	2	1	1	2	2	1	2	0	11
Propostes subsegüents al control de la legislació delegada	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Propostes subsegüents als informes de la Sindicatura de Comptes	0	0	1	0	1	1	0	1	0	4

Apèndix II

Dades sobre la IV legislatura

Elecció del president del Parlament

El dia 3 d'abril de 1992, en la sessió plenària de constitució, fou elegit el president del Parlament, d'acord amb els articles 31, 32 i 33 del Reglament. La votació donà el resultat següent: 77 vots per al Sr. Joaquim Xicoy i Bassegoda, 57 vots en blanc i 1 vot nul. Fou elegit president del Parlament, doncs, el Sr. Joaquim Xicoy i Bassegoda (DSPC-P, 1).

Elecció i composició de la Mesa del Parlament

a) Elecció: 3 d'abril de 1992 (BOPC, 1)

b) Composició:

President

M. H. Sr. Joaquim Xicoy i Bassegoda (G. P. de Convergència Unió)

Vicepresident primer

I. Sr. Arcadi Calzada i Salavedra (G. P. de Convergència i Unió)

Vicepresident segon

Excm. Sr. Antoni Dalmau i Ribalta (G. Socialista al Parlament de Catalunya)

Secretari primer

I. Sr. Ramon Camp i Batalla (G. P. de Convergència i Unió). Baixa el 08.06.93 (BOPC, 120)

Secretària primera

I. Sra. Flora Sanabra i Villarroya (G. P. de Convergència i Unió). Alta el 16.06.93 (BOPC, 127)

Secretari segon

I. Sr. Xavier Guitart i Domènech (G. Socialista al Parlament de Catalunya). Alta el 03.04.92 (BOPC, 1)

Secretari tercer

I. Sr. Enric Castellnou i Alberch (G. P. de Convergència i Unió). Alta el 16.06.93 (BOPC, 127)

Secretària tercera

I. Sra. Flora Sanabra i Villarroya (G. P. de Convergència i Unió). Baixa el 16.06.93 (BOPC, 127)

Secretari quart

I. Sr. Xavier Bosch i Garcia (G. P. d'Esquerra Republicana de Catalunya)

Nombre de sessions tingudes per la Mesa

1992	1r període	28
	2n període	22
	període intermedi	2
1993	3r període	28
	període intermedi	4
	4t període	27
	període intermedi	2
1994	5è període	25
	període intermedi	3
	6è període	20
	període intermedi	2
1995	7è període	25
	període intermedi	6
	8è període	5
Total		199

Constitució i composició de la Junta de Portaveus

a) *Constitució*: 8 d'abril de 1992 (BOPC, 2)

b) *Composició*:

G. P. de Convergència i Unió

Portaveu primer

I. Sr. Raimon Escudé i Pladellorens

Portaveu segon

I. Sr. Domènec Sesmilo i Rius

Grup Socialista al Parlament de Catalunya

Portaveu primer

I. Sr. Higini Clotas i Cierco

Portaveu segon

I. Sr. Santiago Riera i Olivé

G. P. d'Esquerra Republicana de Catalunya

Portaveu primer

I. Sr. Josep-Lluís Carod-Rovira

Portaveu segon

I. Sr. Miquel Pueyo i París

G. P. d'Iniciativa per Catalunya

Portaveu primer

I. Sr. Joan Saura i Laporta. Baixa el 22.06.93 (BOPC, 124)

I. Sr. Roc Fuentes i Navarro. Alta el 29.06.93 (BOPC, 127)

Portaveu segon/a

I. Sr. Roc Fuentes i Navarro. Baixa el 29.06.93 (BOPC, 127)

I. Sra. Imma Mayol i Beltran. Alta el 29.06.93 (BOPC, 127)

G. P. Popular

Portaveu primer

I. Sr. Josep Curto i Casadó

Portaveu segona

I. Sra. M. Dolors Montserrat i Culleré

Grup Mixt

Portaveu

I. Sr. Josep M. Reguant i Gili. Alta el 15.02.94 (BOPC, 317)

Nombre de sessions tingudes per la Junta de Portaveus

1992	1r període	10
	2n període	9
	període intermedi	1
1993	3r període	12
	4t període	9
	període intermedi	1
1994	5è període	9
	període intermedi	2
	6è període	9
1995	7è període	9
	període intermedi	3
	8è període	1
TOTAL		193

Composició del Ple per grups parlamentaris

El quadre següent reflecteix la composició del Ple de la cambra per grups parlamentaris al començament de la legislatura, a l'inici del període de sessions de setembre de cada any i al final de la legislatura.

	abril 1992	setembre 1992	setembre 1993	setembre 1994	setembre 1995
G. P. de Convergència i Unió	70	70	69	70	70
G. Socialista al Parlament	40	39 ¹	40	40	40
G. P. d'Esquerra Republicana	11	11	102	11	11
G. P. d'Iniciativa per Catalunya	7	7	7	7	7
G. P. Popular	7	7	7	7	7
G. P. Mixt	0	0	1 ²	1	1
Ple del Parlament	135	135	135	135	135

1 Un diputat del G. Socialista causà baixa per traspàs (23.8.92) i el diputat que el substituï s'adscrigué en el següent període de sessions (2.10.92).

2 Un diputat del G. P. d'Esquerra Republicana de Catalunya s'adscrigué el dia 15.9.93 al G. Mixt.

Temps de treball en el Ple

		Dies	Hores
1992	1r període	14	70,24
	període intermedi	1	1,12
	2n període	24	141,07
1993	3r període	17	96,01
	període intermedi	1	9,27
	4t període	19	130,58
1994	5è període	19	116,00
	6è període	16	101,54
1995	7è període	14	77,37
	període intermedi	1	11,30
	8è període	2	11,22
TOTAL		129	769,20

Resum dels treballs del Ple

Períodes	1992		1993		1994		1995		Total
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Nombre de sessions plenàries	11	9	9	10	11	7	9	1	67
Elecció dels òrgans de la cambra	1	0	2	0	1	0	0	0	4
Investidura del president de la Generalitat	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Altres eleccions o designacions	9	3	4	4	7	3	1	0	31
Reformes del Reglament	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Dictàmens de les comissions legislatives en relació amb projectes de llei	2	1	8	8	9	2	8	3	41
Dictàmens de les comissions legislatives en relació amb proposicions de llei	0	0	0	1	1	0	0	0	2
Dictàmens de les comissions legislatives en relació amb proposicions de llei tramitades per iniciativa conjunta	0	0	0	0	0	0	1	0	1

Períodes	1992		1993		1994		1995		Total
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Projectes de llei en lectura única	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Proposicions de llei en lectura única	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Debats generals tinguts	1	4	1	1	0	2	0	0	9
Proposicions no de llei	2	0	0	0	2	0	0	0	4
Dictàmens de les comissions d'investigació	1	0	0	0	0	0	1	0	2
Propostes d'interposició de recurs d'inconstitucionalitat	2	0	1	0	0	0	0	0	3
Procediments davant els òrgans de l'Estat	0	0	4	0	2	0	1	0	7
Propostes de creació de comissions	13	4	4	1	2	8	1	1	34
Mocions	23	40	27	36	51	13	33	3	226
Interpel·lacions	36	43	49	35	68	11	51	10	303
Preguntes amb resposta oral	51	86	109	89	129	69	92	14	639
Compatibilitat de diputats	1	1	1	2	1	1	1	0	8
Sessió constitutiva	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Gestió pressupostària del Parlament	1	2	1	2	1	3	1	0	11

Períodes	1992		1993		1994		1995		Total
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Propostes subsegüents al control de la legislació delegada	0	0	0	0	0	0	9	0	9
Propostes subsegüents als informes de la Sindicatura de Comptes	0	1	0	0	0	0	1	0	2

